

UCHWAŁA NR XXV/158/16
RADY MIEJSKIEJ W DĄBROWIE BIAŁOSTOCKIEJ

z dnia 29 grudnia 2016 r.

w sprawie uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dąbrowa Białostocka na lata 2017 - 2026

Na podstawie art.18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2016 r., poz. 446, poz. 1579) w związku z art. 17 ust. 1 pkt 1, art. 16 b ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016 r., poz. 930, poz. 753, poz. 1310, poz. 1359, poz. 1583) uchwala się, co następuje:

§ 1. Uchwala się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dąbrowa Białostocka na lata 2017 – 2026, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Dąbrowy Białostockiej.

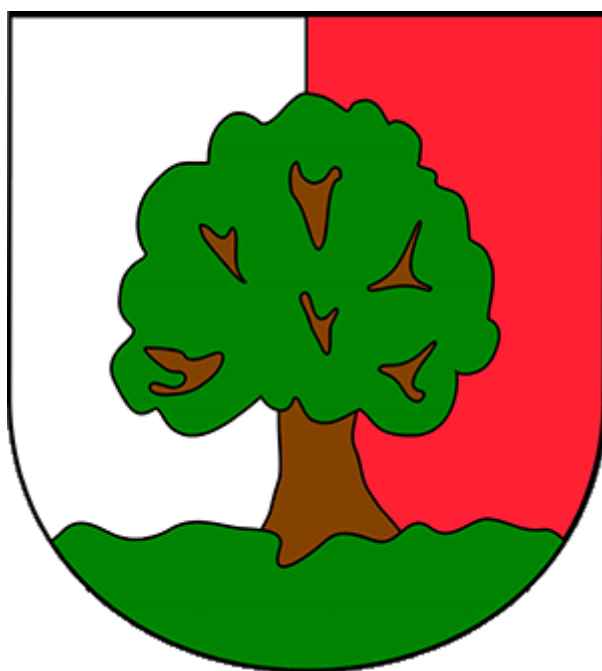
§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2017 roku.

Strategia

Rozwiązywania Problemów Społecznych

gminy Dąbrowa Białostocka

na lata 2017-2026

Dąbrowa Białostocka, 2016 rok

SPIS TREŚCI

Str.

I CZĘŚĆ – WPROWADZENIE

1. Wstęp	3
2. Uwarunkowania prawne	4

II CZĘŚĆ - DIAGNOZA I ANALIZA

1. Charakterystyka gminy Dąbrowa Białostocka	6
1.1. Infrastruktura techniczna, komunikacja i transport	6
1.2. Zasoby mieszkaniowe	8
1.3. Gospodarka	11
1.4. Demografia	12
5. Pomoc społeczna	13
5.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej	13
5.1.1. Struktura organizacyjna	14
5.1.2. Zadania	16
5.1.3. Działalność w zakresie pomocy mieszkańcom gminy w latach 2010 – 2015	17
5.1.4. Wspieranie rodzin	30
5.1.5. Przemoc w rodzinie	35
6. Uzależnienia	42
7. Niepełnosprawność	46
8. Ochrona zdrowia	51
9. Bezrobocie	60
10. Edukacja	66
11. Kultura, sport i rekreacja	75
12. Bezpieczeństwo publiczne	81
13. Sektor pozarządowy	85
14. Wnioski i prognoza zmian	89
15. Analiza SWOT	93
16. Podsumowanie	98

III CZĘŚĆ – PROGRAMOWANIE

1. Misja , priorytety, cele strategiczne	99
2. Wdrożenie i monitorowanie strategii	106

SPIS TABEL	109
------------------	-----

I CZĘŚĆ – WPROWADZENIE

I WSTĘP

Podstawę prawną opracowania niniejszego dokumentu stanowią zapisy art. 16 b, art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016 r., poz.930 z późn.zm.), zgodnie z którymi do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia, o której wyżej mowa, zawiera w szczególności: diagnozę sytuacji społecznej, prognozę zmian w zakresie objętym strategią, określenie celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych i wskaźników realizacji działań.

Strategia stanowi dokument określający główne kierunki działań dotyczących danej dziedziny. W zakresie lokalnej polityki społecznej gminy Dąbrowa Białostocka, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017 – 2026 jako wieloletni dokument programowy, jest dokumentem podstawowym i służy budowaniu bezpieczeństwa społecznego mieszkańców, zwłaszcza zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017 – 2026 wyznacza główne kierunki działań mających na celu zapewnienie mieszkańcom gminy Dąbrowa Białostocka zabezpieczenie podstawowych potrzeb, życie w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także podnoszenie jego poziomu i jakości. Stanowi podstawę do opracowania szczegółowych programów i projektów zakresu pomocy społecznej. Formułuje cele długofalowe i sposoby ich realizacji. Wyznacza ich hierarchię i podporządkowuje działania doraźne celom długofalowym. Jako dokument wieloletni podlega systematycznej aktualizacji i dostosowania do zmieniających się potrzeb społecznych. Ma charakter partnerski.

Opracowanie strategii dotyczącej gminnej polityki społecznej wypływa z lokalnej potrzeby uporządkowania wszystkich kierunków działań, zdiagnozowania sytuacji i stworzenia spójnego skoordynowanego systemu polityki społecznej w gminie. Gminy

przejmują coraz więcej obowiązków związanych z szeroko rozumianą polityką społeczną. Dobrze prowadzona i planowana polityka społeczna uzupełnia inwestycje infrastrukturalne prowadzone w gminie oraz daje możliwość osiągnięcia zrównoważonego rozwoju społeczno - gospodarczego. Sfera lokalnej polityki społecznej to również płaszczyzna wzajemnego oddziaływania warunków społecznych, zdrowotnych, ekonomicznych i środowiskowych, reprezentowanych przez różne podmioty społeczne. Dlatego strategia powinna opierać się na budowie i wzmacnianiu struktur społeczeństwa obywatelskiego, kształtowaniu w nim postawy współodpowiedzialności, solidarności i aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Strategia niniejsza została opracowana przez zespół pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej przy współpracy przedstawicieli lokalnego samorządu, rynku pracy, oświaty, kultury, ochrony zdrowia, policji, przedstawicieli lokalnych organizacji pozarządowych oraz mieszkańców gminy. Funkcję koordynującą pełni Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej - jednostka organizacyjna gminy.

Skuteczność wyznaczonych w Strategii zadań będzie uzależniona z jednej strony od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, z drugiej zaś od aktywnej i wielopłaszczyznowej, skoordynowanej współpracy przedstawicieli jednostek i stowarzyszeń działających w obszarze polityki społecznej gminy.

2 UWARUNKOWANIA PRAWNE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017 – 2026 Gminy Dąbrowa Białostocka jest dokumentem, który posiada prawne uwarunkowania. Jak wspomniano na wstępie obowiązek jej opracowania wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. z 2016 r., poz.930 z późn.zm.). Tłem prawnym dla zapisów niniejszego dokumentu są także inne akty, tj. między innymi ustawy:

- z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym,
- z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- z dnia 19 sierpnia 1994 roku o ochronie zdrowia psychicznego,
- z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii,
- z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,

- z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym,
- z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych,
- z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
- z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
- z dnia 21 czerwca 2001 roku o dodatkach mieszkaniowych,
- z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych,
- z dnia 21 czerwca 2001 roku o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy,
- z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty,
- z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Strategia powyższa jest zgodna z założeniami dokumentów strategicznych obowiązujących na poziomie europejskim, krajowym, a także wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Koreluje ona między innymi z kierunkami strategicznymi określonymi w niżej wymienionych dokumentach:

- Strategia Lizbońska,
- Europejska Strategia Przeciwdziałaniu Wykluczeniu Społecznemu,
- Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020,
- Strategia Rozwoju Polski Wschodniej do 2020,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego do roku 2020,
- Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego,
- Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinach na lata 2013 – 2020,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii,
- Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020: Nowy Wymiar Aktywnej Integracji,
- Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do roku 2020,
- Strategia Polityki Społecznej Województwa Podlaskiego do roku 2020,
- Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Dąbrowa Białostocka na lata 2016 – 2020,
- Program Współpracy Gminy Dąbrowa Białostocka z organizacjami Pozarządowymi i innymi Podmiotami Prowadzącymi działalność Pożytku Publicznego na rok 2016 (program roczny),

- Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2016 (program roczny),
- Gminny Program wspierania rodziny na lata 2016 – 2018,
- Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2010 – 2016,
- Program osłonowy w zakresie dożywiania „Pomoc gminy w zakresie dożywiania na rok 2016 (program roczny).

Zgodność ta daje podstawy do tworzenia i podejmowania działań wynikających z potrzeb mieszkańców gminy, z aktywnym wykorzystaniem zasobów oraz aktywności środowiska lokalnego.

II CZĘŚĆ – DIAGNOZA I ANALIZA

1 CHARAKTERYSTYKA GMINY DĄBROWA BIAŁOSTOCKA

Gmina Dąbrowa Białostocka jest gminą miejsko – wiejską o charakterze głównie rolniczym, położoną w województwie podlaskim w powiecie sokólskim. Siedzibą gminy a zarazem centrum administracyjno – usługowym, jest miasto Dąbrowa Białostocka. Powierzchnia gminy wynosi 263,95 km², co plasuje ją na drugim miejscu pod względem wielkości gmin w powiecie sokólskim. W skład gminy wchodzi 52 sołectwa. Na dzień 30 czerwca 2016 roku gminę zamieszkiwało 12082 mieszkańców.

Gmina Dąbrowa Białostocka sąsiaduje z gminą Suchowola, Sztabin, Lipsk, Nowy Dwór oraz gminą Sidra i Janów. Odległość drogowa od miasta wojewódzkiego Białegostoku wynosi 72,06 km, od miasta powiatowego Sokółki – 31,32 km.

1.1 Infrastruktura techniczna, komunikacja i transport

Infrastruktura, inaczej służba komunalna, to podstawowe urządzenia, budynki użyteczności publicznej oraz instytucje usługowe, których istnienie jest niezbędne do prawidłowego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa. Wspiera działalność produkcyjną i w sposób pośredni przyczynia się do rozwoju produkcji. Infrastruktura dzieli się na: społeczną (budynki publiczne), techniczną (zaopatrzenie w prąd, gaz, ogrzewanie, wodę; usuwanie śmieci, ścieków, kanalizacja, oczyszczalnie ścieków, odzyskiwanie materiałów wartościowych; komunikacja telefoniczna, radiowa, telewizyjna, Internet), transportowa

(transport zbiorowy: wodny po rzekach i jeziorach, morski, kolejowy, drogowy, lotniczy; transport indywidualny: ulice, chodniki, drogi rowerowe) – <https://pl.wikipedia.org>

Poziom rozwoju infrastruktury na terenie gminy Dąbrowa Białostocka jest zróżnicowany. Z danych przekazanych przez Referat Budownictwa, Rolnictwa i Gospodarki Komunalnej Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej wynika, iż długość dróg wojewódzkich o nawierzchni twardej ulepszonej na terenie gminy wynosi 34,3 km. Drogi powiatowe zajmują łącznie 118,8 km., przy czym o nawierzchni twardej 98,3 km. (w tym ulepszone 96,5 km.), drogi gruntowe – 15,5 km. Łączna długość dróg gminnych wynosi 58,1 km., z czego 31,3 km. stanowią drogi o nawierzchni twardej (w tym ulepszone 28,2 km.), 24,4 km. – drogi gruntowe. Długość dróg i nawierzchnia w mieście Dąbrowa Białostocka przedstawia się następująco: wojewódzkie – 19,4 km. (o nawierzchni twardej ulepszonej), ulice miejskie zaliczone do dróg powiatowych - 4,1 km. (o nawierzchni twardej ulepszonej), ulice lokalne miejskie - 19,4 km. (o nawierzchni twardej – 15,7 km. w tym ulepszone – 15,2 km., gruntowe – 3,7 km.). Łącznie długość dróg na terenie Gminy Dąbrowa Białostocka wynosi 211,2 km., w tym 159 km. dróg o nawierzchni twardej ulepszonej. Gęstość sieci drogowej na terenie gminy wynosi 80 km/100 km² (w tym ulepszone 74,9 km/100 km²), na terenie miasta Dąbrowa Białostocka – 186,5 km/100 km² (w tym ulepszone 168,3 km/100 km²). Istniejąca sieć dróg na terenie gminy wymaga dalszej modernizacji i rozbudowy.

Przez teren gminy przebiega międzynarodowa linia kolejowa. Usługi komunikacji zbiorowej na terenie gminy świadczone są przez przewoźnika PKS Białystok oraz prywatne podmioty gospodarcze. W ofercie transportowej oprócz połączeń w obrębie gminy znajdują się także połączenia dalekobieżne, połączenia z gminami sąsiadującymi oraz dowóz uczniów w obrębie szkół na terenie gminy. Zakres tych usług należy jednak uznać za niewystarczający dla potrzeb mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka. W obszarze dostępu do komunikacji działa osiem prywatnych podmiotów gospodarczych świadczących usługi taksówkarskie.

Na wysokim poziomie rozwoju w gminie Dąbrowa Białostocka pozostaje sieć wodociągowa. Długość sieci wynosi 216,79 km. i obsługuje 10452 osób, tj. ponad 86% mieszkańców. Z sieci kanalizacyjnej o długości 24,9 km korzysta 5983 osób, co stanowi nieco poniżej 50% ogółu mieszkańców. Na potrzeby gospodarowania odpadami na terenie gminy uruchomione zostały dwie oczyszczalnie ścieków (obsługujące 5983 mieszkańców) oraz 498 oczyszczalni przydomowych obsługujących 2241 mieszkańców. Dostawcą prądu na terenie gminy Dąbrowa Białostocka jest Grupa PGE SA z siedzibą w Warszawie, będąca największą firmą energii elektrycznej w Polsce pod względem przychodów, mocy wytwórczych i produkcji. Gmina nie posiada sieci gazowej. Na dobrym poziomie pozostaje

telefonizacja obszaru gminy, która od roku 1998 (kompleksowa telefonizacja gminy i uruchomienie trzech automatycznych cyfrowych centrali telefonicznych) rozwija się sukcesywnie. Bardzo ważne ogniwo rozwoju komunikacji telefonicznej stanowią operatorzy sieci komórkowych. Jako niewystarczające należy ocenić zaopatrzenie mieszkańców gminy w dostęp do sieci Internet, zwłaszcza na wsi. Jako pozytywny element rozwoju sieci Internet należy uznać działalność firm obsługujących w tym zakresie mieszkańców gminy, zapewniających stały dostęp do sieci Internet poprzez połączenia kablowe, radiowe oraz światłowodowe.

1.2 Zasoby mieszkaniowe

Ogólnokrajowa społeczna polityka mieszkaniowa od wielu lat pozostaje w stagnacji. Dane pochodzące z Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. (NSP 2002) przywoływane przez Piotra Olech z Pomorskiego Forum na rzecz Wychodzenia z Bezdomności w ekspertyzie przygotowanej w ramach projektu „EAPN Polska – razem na rzecz Europy Socjalnej w pozycji pt. „Wykluczenie mieszkaniowe – zarys głównych problemów mieszkaniowych w Polsce oraz rekomendacje dla całościowej polityki społecznej”, wskazują, że 35,5% ludności Polski mieszka w złych lub bardzo złych warunkach mieszkaniowych. Wskaźnik liczby mieszkań na 1 000 mieszkańców od lat utrzymuje się na bardzo niskim poziomie (w roku 2002 - wynosił on zaledwie 327 mieszkań). Coroczne statystyki mieszkaniowe publikowane między innymi przez GUS wyraźnie wskazują, że Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 r. niewiele uległo zmianie w tym zakresie, a pilna potrzeba ogólnokrajowa jest rozwój mieszkalnictwa społecznego. Autor opracowania trafnie wskazuje, że mimo ogromnej potrzeby w tym zakresie, nadal nieuporządkowane pozostają zagadnienia polityki mieszkaniowej. Niewielka liczba mieszkań społecznych w Polsce (około 15%) zmniejsza się z rokrocznie, a stan, w którym się znajdują nie pozwala na godne warunki bytu ich lokatorów. Zdaniem autora konieczne jest podjęcie natychmiastowych działań w kierunku poprawy niniejszej sytuacji.

Polityka mieszkaniowa stanowi część polityki społecznej państwa, a jej głównym zadaniem jest badanie i ocena mieszkalnictwa oraz wyrównywanie szans społecznych w dostępie do mieszkań. Mieszkanie jest podstawowym dobrem człowieka spełniającym funkcje: ekonomiczną, socjalizacyjną i społeczną. Decyduje o materialnych i społecznych warunkach w których żyje człowiek. Dlatego też problem mieszkaniowy stanowi ważną kwestię społeczną. Środki niezbędne na pokrycie potrzeb mieszkaniowych mogą pochodzić z

dochodów osobistych, ze środków publicznych, organów państwa, samorządów, organizacji o charakterze społecznym. Tworzenie godziwych warunków życia dla rodzin, które nie są w stanie własnym wysiłkiem ich sobie zapewnić wydaje być koniecznym działaniem na rzecz zmniejszenia nierówności i tworzenia jednakowych szans rozwoju jednostkom i rodzinom (<https://pl.wikipedia.org>).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym zawiera zapisy odnoszące się do zadań własnych gminy w zakresie „zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty”, w szczególności gminnego budownictwa mieszkaniowego. Konstytucja RP stanowi o zobowiązaniu władz publicznych do prowadzenia polityki sprzyjającej zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych obywateli, a w szczególności przeciwdziałania bezdomności, wspierania rozwoju budownictwa socjalnego oraz promowania działań obywateli zmierzających do uzyskania własnego mieszkania (art.75 ust.1). Prawa do mieszkania nie można jednak rozumieć jako obowiązku dostarczenia mieszkania wszystkim potrzebującym, a jedynie jako powinność wkroczenia w sytuacjach wymagających pomocy w uzyskaniu i utrzymaniu mieszkania o standardzie uznanym w danych warunkach gospodarczych za wystarczający. Przytoczone zapisy aktów wskazują na preferencje polityki społecznej, mimo to mieszkalnictwo w Polsce jest jedną z najbardziej zaniedbanych dziedzin i należy do najgorzej zaspakajających potrzeby społeczne. Przyczyn tego stanu należy poszukiwać w załamaniu się źródeł finansowania budownictwa mieszkaniowego. Warunki mieszkaniowe w Polsce pozostają daleko w tyle do krajów Europy Zachodniej. Deficyt mieszkań w stosunku do liczby gospodarstw domowych wyraża trudną sytuację mieszkaniową w naszym kraju.

Sytuacja zasobu mieszkaniowego gminy Dąbrowa Białostocka w analizowanym okresie wskazuje, iż na przestrzeni minionych lat nie nastąpił znaczący wzrost w jego zakresie. Rozkład danych zawartych w poniższej tabeli obrazuje niewielką dynamikę zmian w zasobie mieszkaniowym. Dokonując analizy zasobu mieszkaniowego za lata końcowe 2010 i 2015 można zauważyć wzrost w zakresie liczby mieszkań komunalnych (4,59%) i socjalnych (30,77%), którego jednak nie można uznać za zadowalający biorąc pod uwagę odnotowane zapotrzebowanie w tym zakresie.

Tabela 1
Zasoby mieszkaniowe gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 – 2015

Rodzaj mieszkań	Liczba mieszkań w latach					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
komunalne	109	107	114	108	114	114
socjalne	13	13	13	13	17	17

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej – Ocena zasobów pomocy społecznej

Zgodnie z danymi przekazanymi przez Urząd Miejski w Dąbrowie Białostockiej Referat Budownictwa, Rolnictwa i Gospodarki Komunalnej wynika, iż na dzień 30 września 2016 roku gmina Dąbrowa Białostocka w swoim zasobie posiadała 113 mieszkań komunalnych i 14 mieszkań socjalnych.

Tabela 2

Potrzeby w zakresie udzielenia pomocy mieszkaniowej gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 – 2015

Rok	Mieszkania komunalne			Mieszkania socjalne		
	Liczba rodzin oczekujących na przyznanie mieszkania (wnioski zarejestrowane)	Liczba rodzin, którym przyznano mieszkania	%	Liczba rodzin oczekujących na przyznanie mieszkania(wnioski zarejestrowane)	Liczba rodzin, którym przyznano mieszkania	%
2010	27	3	11,11	1	1	100
2011	28	2	7,14	0	0	0
2012	22	3	13,64	1	1	100
2013	20	1	5	0	0	0
2014	14	3	21,43	1	1	100
2015	16	1	6,25	1	1	100
2016 I-IX	20	1	5	1	1	100

*dane Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej Referatu Budownictwa, Rolnictwa i Gospodarki Komunalnej

Z przedstawionych danych wynika, że zapotrzebowanie na mieszkania komunalne przewyższa możliwości realizacyjne gminy. Za zdecydowanie najsłabszy w tym zakresie należy uznać rok 2013, w którym to wnioski o przydział mieszkania komunalnego zostały zrealizowane w zaledwie 5%. Niewiele wyższe wyniki przyniósł rok 2015. Zarejestrowane zapotrzebowanie na mieszkania socjalne było znikome i w pełni zrealizowane w poszczególnych latach poddanych analizie. Z rozpoznania pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej wynika, iż liczba zarejestrowanych potrzeb mieszkaniowych w zakresie mieszkań komunalnych (złożonych wniosków) nie obrazuje rzeczywistych potrzeb mieszkaniowych na terenie gminy Dąbrowa Białostocka. Pewna grupa mieszkańców z uwagi na brak „własnego” lokalu, zamieszkuje w domach i mieszkaniach swoich bliskich. Część mieszkańców gminy najmuje mieszkania. Skala tego zjawiska nie jest dokładnie znana, więc brak jest możliwości uzyskania pełnych danych.

Poprawa kwestii mieszkaniowej w gminie Dąbrowa Białostocka będzie możliwa przy aktywnym działaniu samorządu wspartym wielostronną pomocą ze strony państwa oraz organizacji i instytucji społecznych.

1.3 Gospodarka

Gmina Dąbrowa Białostocka, to gmina o charakterze głównie rolniczym. Zajmuje powierzchnię 26395 ha z czego użytki rolne zajmują 19760 ha, grunty rolne - 12318 ha, sady - 118 ha, łąki i pastwiska – 7324 ha, lasy i grunty leśne - 4 114 ha. Pozostałe grunty stanowią powierzchnię 2521 ha.

Na terenie gminy brak jest dużych zakładów przemysłowych oprócz Spółdzielni Mleczarskiej „Somlek” z siedzibą w Grajewie i Pracowniczego Ośrodka Maszynowego z siedzibą w Augustowie. Bardzo dobrze natomiast rozwija się prywatny sektor gospodarczy w zakresie usługowym. Z danych przekazanych przez Referat Finansowy Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej wynika, że liczba osób fizycznych, które zgłosiły wykonywanie działalności gospodarczej na terenie gminy pozostaje na wysokim poziomie i rośnie sukcesywnie.

Tabela 3

Liczba osób fizycznych, które zgłosiły wykonywanie działalności gospodarczej na terenie gminy w latach 2011 – 2015

Rok	Liczba osób
2011	403
2012	412
2013	427
2014	448
2015	465

*dane Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej Referatu Finansowego na 31 grudnia.

Dane zawarte w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wskazują, że w roku 2015 na terenie gminy Dąbrowa Białostocka największa liczba osób prowadziła działalność gospodarczą w zakresie usług remontowo – budowlanych (166) oraz handlu hurtowym i detalicznym artykułami spożywczymi i przemysłowymi (134). Na kolejnych pozycjach uplasowały się usługi kosmetyczne i fryzjerskie – 23 osoby, konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych – 16 osób, usługi medyczne świadczone przez lekarzy – 14 osób oraz usługi tartaczne i działalność usługowa związana z rolnictwem i leśnictwem – po 11 osób. 10 osób prowadziło działalność w zakresie transportu drogowego towarów. Oprócz wymienionych wyżej działalności prowadzone były także usługi w zakresie: gastronomicznym, taksówkarskim, wymiany walut, szkolenia kierowców, informatycznym, stomatologicznym, napraw różnego rodzaju, produkcyjnym, fotograficznym i reklamowym, weterynaryjnym, pogrzebowym, kamieniarskim, stolarskim, ubezpieczeniowym krawieckim oraz prawniczym i doradztwa podatkowego.

1.4 Demografia

Z danych przekazanych przez Urząd Miejski w Dąbrowie Białostockiej Referat Spraw Obywatelskich wynika, iż na dzień 30 czerwca 2016 roku gminę Dąbrowa Białostocka zamieszkiwało 12082 osoby w tym 5915 mężczyzn (w wieku 18 – 65 lat – 4211) i 6167 kobiet (w wieku 18 – 60 lat – 3530).

Tabela 4
Mieszkańcy gminy w latach 2010 -2015 w podziale na płeć i wiek

Rok	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba kobiet				Liczba mężczyzn			
		ogółem	0-17	18-59	60+	ogółem	0-17	18-64	65+
2010	12589	6341	1115	3514	1712	6248	1289	4170	789
2011	12515	6296	1082	3493	1721	6219	1233	4187	799
2012	12462	6279	1068	3489	1722	6183	1191	4198	794
2013	12446	6357	1011	3665	1681	6089	1084	4264	741
2014	12296	6272	987	3538	1747	6024	1041	4108	875
2015	12153	6213	948	3483	1782	5940	988	4151	801

*dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Z przedstawionych danych wynika, że liczba osób zamieszkujących gminę Dąbrowa Białostocka spada cyklicznie. W roku 2015 w stosunku do roku bazowego analizy (2010) spadek ten wyniósł 3,46% (436 osób). Największy spadek liczby mieszkańców można zauważyć w roku 2014. Wyniósł on 1,21% w stosunku do roku poprzedzającego. Na dzień 31 grudnia 2015 roku gminę zamieszkiwało o ponad 4% więcej kobiet niż mężczyzn. Podobna tendencja utrzymuje się od roku 2013. Należy jednak zauważyć, iż w przedziale wiekowym 0 -17 lat rysuje się przewaga liczebności mężczyzn, przy czym od roku 2010 przewaga ta znacząco maleje od około 13% w roku 2010 do około 4% w roku 2015. W analizowanej grupie od roku 2010 zarówno w stosunku do kobiet jak i mężczyzn nastąpił spadek liczebności: kobiet o 14,98%, mężczyzn o 23,35%. Sukcesywnie wzrasta natomiast liczba kobiet od 60- tego roku życia i mężczyzn od roku 65. Co prawda w roku 2015 w stosunku do roku poprzedzającego w tej grupie mężczyzn zauważyć można znaczący spadek, to jednak na 31 grudnia 2015 roku grupa ta była średnio o 2,5% liczniejsza niż w latach 2010 - 2013. W roku 2015 w stosunku do roku 2010 liczba kobiet w tzw. wieku poprodukcyjnym wzrosła o 3,93%, mężczyzn o 1,5% . Grupa osób w wieku poprodukcyjnym na koniec roku 2015 stanowiła 21,25% ogółu mieszkańców gminy

Tabela 5
Liczba urodzeń i zgonów w gminie i mieście Dąbrowa Białostocka

Rok	Gmina		Miasto	
	Urodzenia	Zgony	Urodzenia	Zgony
2011	66	62	46	63
2012	62	93	51	64
2013	56	87	38	46
2014	63	97	57	64
2015	47	79	51	61
2016 I -III	15	32	8	13

*dane Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej Referatu spraw Obywatelskich

Sytuacja związana z liczbą urodzeń i zgonów na terenie gminy Dąbrowa Białostocka wskazuje jednoznacznie na ujemny przyrost naturalny od roku 2012, na terenie miasta od roku 2011. W roku 2011 liczba urodzeń była o 6,06% wyższa niż liczba zgonów. Od roku 2012 tendencja ta uległa zmianie. W roku 2015 zanotowano na terenie gminy o 31,91% mniej urodzeń w stosunku do zgonów. Biorąc pod uwagę lata skrajne analizy można zauważyć, że liczba urodzeń spadła o 28,79%, natomiast liczba zgonów wzrosła o 27,42%. Dokonując analizy danych zebranych w powyższych tabelach należy stwierdzić, iż gmina Dąbrowa Białostocka „starzeje się”. Na koniec 2015 roku liczba mieszkańców w przedziale wiekowym 0 -17 lat była o 5,32% niższa niż mieszkańców w wieku poprodukcyjnym.

5 POMOC SPOŁECZNA

5.1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Pomoc społeczną organizują organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi.

W gminie Dąbrowa Białostocka zadania pomocy społecznej wykonuje głównie Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej, który został utworzony uchwałą Nr IV/20/90 Rady Miejskiej w Dąbrowie Białostockiej z dnia 31 lipca 1990 roku. Stanowi on jednostkę organizacyjną i budżetową gminy. Jego głównym zadaniem jest

realizacja zadań z zakresu pomocy społecznej zgodnie z obowiązującymi przepisami i lokalnymi potrzebami w tym zakresie. Ponadto Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje na terenie gminy i miasta Dąbrowa Białostocka zadania statutowe wynikające z niżej wymienionych ustaw:

- 1) ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
  - 2) ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 roku o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej,
  - 3) ustawy z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
  - 4) ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
  - 5) ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
  - 6) ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
  - 7) ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
  - 8) ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych,
  - 9) ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,
  - 10) ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
  - 11) ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów,
  - 12) ustawy z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci
- oraz przepisów wykonawczych wydanych na ich podstawie, a także uchwał Rady Miejskiej, Zarządzeń Burmistrza, zawartych porozumień i umów. Pierwszy Statut Ośrodka został uchwalony w dniu 31.07.1990 roku. Obecnie obowiązujący Statut (stanowiący załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXII/127/12 Rady Miejskiej w Dąbrowie Białostockiej) został uchwalony 30 października 2012 roku, a następnie zmieniony Uchwałami Rady Miejskiej w Dąbrowie Białostockiej Nr XXXVIII/248/14 z dnia 5 października 2014 roku i Nr XV/88/16 z dnia 11 marca 2016 roku. Ośrodek działa w granicach administracyjnych Gminy Dąbrowa Białostocka.

5.1.1. Struktura organizacyjna

Na dzień 30 listopada 2016 roku kadrę Ośrodka stanowiło 23 osoby w tym: 19 osób – umowa o pracę, 4 osoby - umowa zlecenia. W zakresie realizowanych zadań Ośrodek współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej w

organizacji form aktywności zawodowej. Na dzień 30 listopada Ośrodek prowadził staże dla 2 bezrobotnych osób. Zatrudniał także osobę w ramach zastępstwa na czas usprawiedliwionej nieobecności etatowego pracownika.

Tabela 6

Struktura organizacyjna Ośrodka oraz potrzeby zatrudnienia

Lp.	Rodzaj stanowiska	Liczba etatów ogółem	Liczba brakujących etatów wskazanych dla zwiększenia efektywności pracy
1	kadra kierownicza	1	1
2	główny księgowy	1	0
3	księgowy	0	1
4	specjalista pracy socjalnej	2	0
5	starszy pracownik socjalny,	3	0
6	pracownik socjalny	1	1
7	starszy inspektor	2	0
8	inspektor	3	0
9	referent	1	0
10	konsultant prawny	0,5	0
11	opiekun	4,5	0
Lp.	Stanowisko	Umowa zlecenia	Liczba brakujących umów zlecenia wskazanych dla zwiększenia efektywności pracy
1	psycholog	1	0
2	asystent rodziny	1	1
3	opiekun	2	0
Lp.	Stanowisko	Formy aktywizacji zawodowej - staż	Liczba brakujących form aktywizacji zawodowej
1.	pracownik socjalny	1	0
2.	referent	1	0

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Tabela 7

Struktura poziomu wykształcenia kadry Ośrodka

Stanowisko	Wykształcenie	Dodatkowe kwalifikacje
kierownik	wyższe II stopnia (tytuł magistra)	Studia podyplomowe: 1) Organizacji pomocy społecznej, 2) Mediacje sądowe
główny księgowy	wyższe II stopnia (tytuł magistra)	

specjalista pracy socjalnej	1 osoba - wyższe I stopnia (tytuł licencjata) 1- osoba kierunkowe średnie	Specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego – 2 osoby
starszy pracownik socjalny	3 osoby - kierunkowe średnie	
pracownik socjalny	wyższe II stopnia (tytuł magistra)	
starszy inspektor	2 osoby – średnie	
inspektor	2 osoby - wyższe I stopnia (tytuł licencjata), 1 osoba – wyższe II stopnia (tytuł magistra)	
referent	wyższe II stopnia (tytuł magistra)	
konsultant prawny	wyższe II stopnia (tytuł magistra)	Uprawnienia do wykonywania zawodu radcy prawnego
opiekun	4 osoby – średnie, 2 osoby - zawodowe	
psycholog	wyższe II stopnia (tytuł magistra)	
asystent rodziny	wyższe I stopnia (tytuł licencjata)	

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Analizując dane tabeli zauważyć można, iż 43,48 % kadry Ośrodka posiada wykształcenie wyższe. Pozostałe osoby realizujące poszczególne zadania posiadają kierunkowe wykształcenie średnie. Dwie osoby wykonujące prace opiekuna legitymują się wykształceniem zawodowym.

Tabela 8
Udział pracowników Ośrodka w szkoleniach i kursach doskonalących

Rok	Liczba szkoleń	Liczba pracowników
2010	25	12
2011	28	11
2012	20	11
2013	29	15
2014	29	13
2015	28	13
2016 (I-XI)	23	15

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

5.1.2. Zadania

Analiza kolejnych statutów regulujących pracę Ośrodka wyraźnie wskazuje na bardzo znaczący wzrost zakresu i rodzaju zadań związanych z polityką społeczną. Sukcesywnie od 2004 roku Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej oprócz

podstawowych zadań związanych z pomocą społeczną realizuje dwanaście dodatkowych zadań, tj. wynikających z ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 roku o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej, ustawy z dnia 7 września 2007 roku o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osób będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 roku o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów oraz ustawy z dnia 11 lutego 2016 roku o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci. Powierzanie coraz to nowych zadań dla Ośrodka wynika z faktu, iż ciągle zmieniające się przepisy prawne nakładają coraz więcej obowiązków na gminę w zakresie polityki społecznej, co prawda ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie daje możliwość zlecania ich organizacjom pozarządowym lecz w przypadku niewielkiej liczby lokalnych stowarzyszeń, które tylko w niewielkim stopniu zajmują się tą dziedziną oraz ograniczonymi możliwościami finansowymi samorządu terytorialnego większość zadań i usług jest świadczona przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Wielość i różnorodność zadań realizowanych przez Ośrodek spowodowała konieczność wprowadzania zmian w strukturze organizacyjnej oraz wzrost zatrudnienia. W przyszłości dla zapewnienia prawidłowego, efektywnego i zgodnego z prawem realizowania powierzonych zadań niezbędne będzie dalsze zwiększanie zatrudnienia oraz zmiany w istniejącej strukturze Ośrodka.

5.1.3. Działalność Ośrodka w zakresie pomocy mieszkańcom gminy w latach 2010-2015

Pomoc świadczona mieszkańcom gminy przez Ośrodek oparta jest na przepisach prawa, tj. ustawach i przepisach wykonawczych, odnoszących się do powierzonych zadań. Prawo do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom spełniającym między innymi warunek kryterium dochodowego, które od października 2015 roku wynosi 634 zł. dla osoby samotnej, samotnie gospodarującej, 514 zł. na osobę w rodzinie (od X 2009 r. do IX 2015 r. kryteria wynosiły odpowiednio: 542 zł. – osoba samotna,

456 zł. na osobę w rodzinie). W zakresie pomocy społecznej w latach poddanych analizie kryterium dochodowe wzrosło o 16,97% w przypadku osób samotnie gospodarujących i o 12,72% w przypadku osób pozostających w rodzinie. Kryterium dochodowe przewidziane przy udzielaniu wsparcia w zakresie ustawy o świadczeniach z funduszu alimentacyjnego wynosi 725 zł. i pozostaje na tym samym poziomie, natomiast przewidziane przy świadczeniach rodzinnych w okresie poddanym analizie podlegało zmianom zgodnie z opisem zawartym w poniższej tabeli.

Tabela 9
Zmiany kwot kryterium dochodowego – świadczenia rodzinne

Okres	Kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie	Kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie, której członkiem jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności
01.01.2010 r. – 31.10.2012 r.	504 zł.	583 zł.
01.11.2012 r. – 31.10.2014 r.	539 zł.	623 zł.
01.11.2014 r. – 31.10.2015 r.	574 zł.	664 zł.
01.11.2015 r. – 31.10.2017 r.	674 zł.	764 zł.

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Z analizy danych wynika, iż na przestrzeni lat 2010 -2015 w zakresie świadczeń rodzinnych kryterium dochodowe wzrosło o 33,73%, a w przypadku gdy członkiem jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności – o 31,05%.

Od lipca 2008 roku do czerwca 2015 roku w zakresie działań niestandardowych mających na celu aktywizację podopiecznych Ośrodka, realizowano projekt systemowy współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach POKL pod tytułem: „Aktywność wyznacznikiem lepszego jutra – aktywizacja społeczno – zawodowa rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym z terenu gminy Dąbrowa Białostocka”(Poddziałanie 7.1.1).

Tabela 10
Beneficjenci i nakłady finansowe projektu w latach 2008 – 2015

Rok	liczba osób uczestniczących w projekcie	Kwota w złotych		
		ogółem	w tym dotacja	w tym środki własne
od VII 2008	10	91.087,93	81.087,93	10.000,00
2009	13	160.011,00	142.811,00	17.200,00
2010	30	197.030,20	171.777,28	25.252,92
2011	26	183.780,29	157.125,41	26.654,88
2012	36	160.449,69	143.549,69	16.900,00
2013	34	177.925,96	157.955,96	19.970,00
2014	40	180.659,46	160.919,46	19.740,00
do VI 2015	34	115.327,25	103.042,25	12.285,00
Razem:	223	1.266.271,78	1.118.268,98	148.002,80

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Projekt miał na celu zwiększenie aktywności społeczno-zawodowej osób bezrobotnych, długotrwale korzystających z pomocy społecznej poprzez między innymi: wzrost motywacji do aktywnego działania, pomoc w poznaniu predyspozycji i zaufania we własne siły, wzrost zdolności komunikacyjnych i pracy w zespole, wzrost kwalifikacji zawodowych i zdobycie umiejętności umożliwiających ponowne wejście na rynek pracy.

Utrata bądź pozostawanie bez pracy, to wydarzenie o negatywnym wpływie na osobę i rodzinę. Negatywne skutki bezrobocia można odnaleźć w zasadniczych obszarach funkcjonowania: *poziomie emocjonalnej*: lęk, nerwowość, uczucie wstydu i upokorzenia, stany depresyjne; *poziomie poznawczej*: obniżenie i utrata poczucia własnej wartości, obniżenie poziomu pewności siebie, brak wiary we własne siły i możliwości; *poziomie motywacji*: spadek motywacji do działania, utrata aspiracji i sensu życia; *poziomie behawioralnej*: odrętwienie i apatia, wycofanie z życia społecznego, utrata zdolności efektywnego organizowania czasu i racjonalnego gospodarowania. Dużym zagrożeniem towarzyszącym zjawisku bezrobocia jest pojawienie się zachowań destrukcyjnych i patologicznych, dlatego tak ważnym było podjęcie przez podopiecznych Ośrodka działań aktywizujących. W ramach projektu beneficjenci brali udział między innymi w zajęciach grupowych i indywidualnych z doradcą zawodowym oraz psychologiem. Przeprowadzono szeroką gamę szkoleń zawodowych: kurs prawa jazdy kat. B, C, E, nowoczesne techniki informacyjno – komunikacyjne, podstawy obsługi komputera, bukietarz – florysta, kelner, organizacja przyjęć, projektowanie ogrodów, kucharz – garmazer, profesjonalny opiekun dziecięcy, ABC przedsiębiorczości- jak założyć i prowadzić własną firmę, wizażysta - stylistka, kierowca wózków jezdniowych z napędem silnikowym, ciastkarz-cukiernik, organizator sprzedaży internetowej, palacz kotłów CO opalanych paliwem stałym i ciekłym,

masaż sportowo – leczniczy, sprzedawca z obsługą kas fiskalnych, asystent osoby niepełnosprawnej, księgowanie przy pomocy komputera, spawacz metodą MAG-135, roboty wykończeniowe w zakresie układania płytek, system zarządzania magazynem- magazynier, stylizacja paznokci. Wsparciem objęto także 39 dzieci osób biorących udział w projekcie, którym zapewniono udział w koloniach terapeutyczno – rozwojowych w Jastarni organizowanych przez Stowarzyszenie Pomocy Rodzinie „Droga” w Białymstoku.

Przy realizacji zadań Ośrodek współdziała z lokalnymi organizacjami społecznymi, które mają w zakresie swojej działalności niesienie pomocy, z kościołami, związkami wyznaniowymi, podmiotami gospodarczymi oraz organizacjami pożytku publicznego i wolontariuszami. Ponadto Ośrodek współpracuje również z innymi jednostkami organizacyjnymi samorządu, administracją rządową, ośrodkami pomocy społecznej sąsiednich gmin, powiatowymi centrami pomocy rodzinie, urzędami pracy, służbą zdrowia, ubezpieczeniami społecznymi, sądami, stowarzyszeniami, fundacjami i innymi podmiotami realizującymi cele z zakresu pomocy społecznej. Poniżej zamieszczono zestawienia danych dotyczących beneficjentów Ośrodka oraz kwot wydatkowanych na realizację powierzonych zadań.

Tabela 11
Beneficjenci objęci pomocą Ośrodka w latach 2010 – 2015

Zakres wsparcia	Liczba rodzin (osób lub uprawnionych)					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
pomoc społeczna	497 (1938)	564 (2101)	564 (2101)	524 (1768)	499 (1680)	492 (1688)
świadczenia rodzinne	891	931	957	878	792	737
fundusz alimentacyjny	58 (106)	65 (122)	66 (117)	63 (112)	65 (110)	60 (104)

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Z powyższego zestawienia wynika, że liczba beneficjentów świadczeń z pomocy społecznej utrzymuje się na podobnym stałym poziomie z wyłączeniem lat 2011- 2012, kiedy to nastąpił wzrost liczby osób, którym zostało udzielone wsparcie z pomocy społecznej o 13,48%. Na stałym poziomie utrzymuje się także liczba rodzin i osób uprawnionych korzystających ze świadczeń z funduszu alimentacyjnego. Znaczący spadek, z wyłączeniem lat 2011- 2012, nastąpił w zakresie osób korzystających ze świadczeń rodzinnych. Rok 2015 w stosunku do roku 2010 przyniósł ponad 17% spadek liczby beneficjentów świadczeń rodzinnych, a w stosunku do roku 2012 spadek wyniósł 22,99%. Powyższy fakt związany być

może z sytuacją malejącego przyrostu naturalnego ludności w Polsce, a także zmianami przepisów prawa w zakresie świadczeń rodzinnych, zwłaszcza świadczeń opiekuńczych.

Tabela 12
Środki finansowe wydatkowane przez Ośrodek w latach 2010 – 2015

Środki finansowe	Wysokość wydatków w złotych					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ogółem	5.781.167,13	5.924.462,20	6.210.382,08	6.273.937,09	6.589.081,48	6.375.460,30
własne gminy	653.480,49	724.530,29	878.203,95	998.509,36	1.093.597,02	1.273.499,96
budżetu państwa	4.955.909,36	5.042.806,50	5.188.628,44	5.117.471,77	5.334.565,00	4.998.918,09
dotacji rozwojowej	171.777,28	157.125,41	143.549,69	157.955,96	160.919,46	103.042,25

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Wysokość środków przeznaczonych na działalność Ośrodka w latach 2010 -2015 systematycznie wzrasta. Związane jest to przede wszystkim z faktem zwiększającego się zakresu zadań realizowanych przez Ośrodek oraz poszerzeniem oferty pomocowej w zakresie zadań dotychczas realizowanych. Znaczącą część środków w budżecie Ośrodka stanowią środki pochodzące z budżetu państwa. W roku 2015 udział środków własnych gminy w stosunku do pozyskanych balansował w granicach 20%.

Poniżej przedstawiono dane ilościowe dotyczące wybranych form wsparcia udzielanych przez Ośrodek.

Tabela 13
Wybrane formy pomocy w latach 2010 – 2012

Rodzaj pomocy	2010		2011		2012	
	liczba rodzin	kwota w złotych	liczba rodzin	kwota w złotych	liczba rodzin	kwota w złotych
zasiłek celowy, celowy specjalny, w formie rzeczowej	261	123.724,70	245	119.149,00	208	145.921,02
zasiłek celowy – zdarzenie losowe	4	10.500	3	15.500,00	5	14.500,00
zasiłek okresowy	201	428.978,62	210	493.060,63	228	492.447,62
zasiłek stały	32	83.012,95	29	91.150,24	28	92.949,95
Rządowy program w zakresie dożywiania- świadczenia finansowe,	142 485 os	73.991,20 291.628,00	131 481 os	69.651,28 346.889,00	119 476	97.850,52 295.100,00

dożywianie						
usługi opiekuńcze	14 os	74.474,73	19 os	87.261,10	15 os	104.563,00
specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi	1 os	11.000,00	1 os	11.000,00	1 os	11.147,00
odpłatność za pobyt mieszkańca w dps	3 os	61.013,39	3 os	70.324,08	4 os	115.806,74
zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	745	2.713.991,83	771	2.556.133,93	749	2.403.684,00
świadczenie pielęgnacyjne	39 os	186.472,50	65 os	300.577,20	84 os	490.274,40
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	-	-	62 os	12.100,00	30 os	35.600,00
zasiłki pielęgnacyjne	179 os	374.697,00	217 os	377.451,00	209 os	386.784,00
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	100 os	100.000,00	84 os	84.000,00	87 os	87.000,00
świadczenia z funduszu alimentacyjnego	106 os	347.336,22	122 os	360.981,94	117 os	423.880,00

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Tabela 14
Wybrane formy pomocy w latach 2013 – 2015

Rodzaj pomocy	2013		2014		2015	
	liczba rodzin	kwota w złotych	liczba rodzin	kwota w złotych	liczba rodzin	kwota w złotych
zasiłek celowy, celowy specjalny, w formie rzeczowej	204	112.686,50	256	132.192,26	213	116.802,00
zasiłek celowy – zdarzenie losowe	2	6.000,00	3	7.600,00	6	9.100,00
zasiłek okresowy	239	667.723,98	238	621.386,90	222	598.722,60
zasiłek stały	21	95.526,80	29	116.286,75	31	119.394,35
Rządowy program w zakresie dożywiania- świadczenia finansowe, dożywianie	120 456 os	107.912,00 270.140,00	139 441 os	79.779,50 310.378,00	140 418 os	82.541,00 327.000,00
usługi opiekuńcze	15 os	118.604,20	20 os	130.415,34	18 os	144.191,04
specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami	1 os	15.080,00	1 os	15.000,00	3 os	9.730,00

psychicznymi						
odpłatność za pobyt mieszkańca w dps	6 os	139.666,29	6 os	113.361,22	7 os	154.926,17
zasiłki rodzinne wraz z dodatkami	697	2.316.753,80	643	2.171.786,40	613	2.032.163,90
świadczenie pielęgnacyjne	89 os	360.728,10	33 os	275.200,00	33 os	446.960,00
dodatek do świadczenia pielęgnacyjnego	28 os	16.100,00	-	-	-	-
Rządowy program wspierania osób uprawnionych do świadczenia pielęgnacyjnego	30 os	50.676,00	33 os	76.426,00	-	-
specjalny zasiłek opiekuńczy	1 os	3.120,00	2 os	9.134,70	12 os	48.499,00
zasiłek dla opiekuna	-	-	50 os	336.198,50	20 os	75.434,80
zasiłki pielęgnacyjne	224 os	386.019,00	223 os	404.685,00	224 os	377.451,00
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka	61 os	61.000,00	78 os	78.000,00	72 os	72.000,00
świadczenia z funduszu alimentacyjnego	112 os	434.507,88	110 os	454.372,25	104 os	438.374,15

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

W analizowanym okresie w zakresie liczby beneficjentów poszczególnych form pomocy nie zanotowano znaczącej różnicy. Wzrost nastąpił wśród rodzin korzystających z pomocy w formie zasiłku okresowego - w roku 2013 w stosunku do roku 2010 o 18,91%. Jednak w roku 2015 nastąpił już ponad 7% spadek w tym zakresie. W 2010 roku średnio na rodzinę wydatkowano kwotę 2.134 zł., w 2013 roku - 2.793 zł. i kwotę 2.696 zł. w roku 2015. Wzrost średniej kwoty zasiłku okresowego, podobnie jak i zasiłku stałego realizowanego w zakresie ustawy o pomocy społecznej, spowodowany był weryfikacją kryteriów dochodowych uprawniających do korzystania ze świadczeń pomocy społecznej. Zasiłek okresowy jest świadczeniem obligatoryjnym, przeznaczonym dla osób i rodzin bez dochodów lub o dochodach niższych niż ustalone kryterium dochodowe. Ma on na celu zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych i jak wskazuje nazwa, przyznawany jest na pewien okres określony w decyzji administracyjnej. Zasiłek stały jest świadczeniem przysługującym pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej lub pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie,

niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie. Z zestawień zebranych w w/w tabelach wynika, iż liczba rodzin korzystających z pomocy w formie zasiłku stałego jest na przestrzeni lat poddanych analizie na zbliżonym poziomie. Niewielki spadek beneficjentów zauważa się w zakresie zasiłku celowego, który przyznawany jest w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu. W roku 2015 w stosunku do roku 2010 zanotowano spadek rodzin korzystających z tej formy pomocy o 18,39%, przy czym średnia kwota zasiłku wypłacona rodzinie wzrosła o 15,68%.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej, osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Mogą być one przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić. Z przedstawionej analizy wynika, że na w/w formę pomocy nastąpił wzrost zapotrzebowania o około 40% biorąc pod uwagę lata skrajne analizy, tj. rok 2010 i 2015.

Tabela 15
Beneficjenci pomocy społecznej w latach 2010 – 2015 (świadczenia przyznane decyzją)

Rok	liczba osób, którym przyznano świadczenie decyzją	liczba rodzin	liczba osób w rodzinach	liczba ludności gminy na dzień 31.12	% udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w stosunku do liczby ludności gminy
2010	522	434	1706	12.849	13,28
2011	607	495	1942	12.781	15,19
2012	597	486	1820	12.611	14,43
2013	660	464	1638	12.446	13,16
2014	532	433	1535	12.296	12,48
2015	526	429	1526	12.153	12,56

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Analizując dane zawarte w tabeli stwierdzić można, iż liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przyznawanych w formie decyzji na najwyższy wskaźnik osiągnęła w roku 2011 i w stosunku do roku 2010 wzrosła o 14,06%. Lata 2014, 2015 przyniosły w tym zakresie spadek. W roku 2015 o ponad 13%. Zauważyć także należy, iż od roku 2010 niewielkiemu spadkowi ulegała liczba osób w rodzinie. W roku 2010 średnia liczba osób w rodzinach, którym przyznano świadczenie wynosiła 3,93, natomiast w roku 2015 – 3,56, co odzwierciedla sytuację krajową i zmniejszającą się liczbę ludności gminy Dąbrowa Białostocka.

Tabela 16
Przyczyny przyznania pomocy społecznej w latach 2010 – 2015

przyczyna przyznania pomocy	Liczba rodzin					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
ubóstwo	313	309	298	371	321	318
bezdomność	1	0	0	2	0	0
bezrobocie	183	214	208	201	214	176
niepełnosprawność	52	66	59	48	68	42
długotrwała lub ciężka choroba	267	275	268	276	285	281
bezradność w sprawach opiekuńczych – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach niepełnych i wielodzietnych	78	114	103	161	140	151
przemoc w rodzinie	23	23	23	22	11	18
alkoholizm	28	36	27	34	24	38
zdarzenie losowe	4	3	5	2	3	6
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	2	0	0	1	1
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	3	0	0	0

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Tabela 17

Struktura wybranych grup świadczeniobiorców pomocy społecznej w przedziałach za lata 2010-2012 i 2013 – 2015

Grupa osób	2010 - 2012		2013 - 2015	
	liczba osób	procentowy udział w ogólnej liczbie świadczeniobiorców	liczba osób	procentowy udział w ogólnej liczbie świadczeniobiorców
osoby starsze	101	7,81	100	7,95
osoby długotrwale chore	135	10,43	134	10,65
osoby niepełnosprawne	12	0,93	16	1,27
osoby bezrobotne	248	19,17	268	21,30

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Wiodącymi przyczynami udzielania przez Ośrodek pomocy społecznej, oprócz podstawowego kryterium dostępu do świadczeń – ubóstwa, były: długotrwała lub ciężka choroba i pozostawanie bez pracy. W roku 2015 bezrobocie jako przesłanka przyznania pomocy wystąpiła rzadziej niż w roku 2010. Spadek w tym zakresie zaobserwować można na poziomie 3,98%. Powodów tej sytuacji można doszukiwać się w rozszerzonej ofercie pomocy Powiatowych Urzędów Pracy, środków pochodzących z Unii Europejskiej a zwłaszcza Europejskiego Funduszu Społecznego oraz emigracji zawodowej mieszkańców Gminy. Niepokój budzi fakt, że biorąc pod uwagę lata skrajne analizy o ponad 5% wzrosła liczba rodzin, którym pomoc społeczną przyznano z uwagi na długotrwałą lub ciężką chorobę, a także z powodu problemu związanego z nadużywaniem alkoholu – o 35,71%. Najwyższy wzrost zaobserwować można w zakresie powodu udzielenia pomocy jakim były bezradność w sprawach opiekuńczych – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w rodzinach niepełnych i wielodzietnych - o 93,59%. Wskazuje to wyraźnie na wzrost problemów i spadek wydolności wychowawczej tych rodzin. Zaangażowanie oraz wzrost kompetencji kadry pomocy społecznej pozwolił na „zdemaskowanie” w/w problemu w wielu rodzinach, a także podjęcie działań profilaktycznych i zaradczych. Nie bez znaczenia pozostaje też fakt wprowadzenia uregulowań prawnych w zakresie pomocy rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo – wychowawcze. Powody udzielania pomocy społecznej mają bezpośrednie przełożenie na strukturę osób korzystających z oferty wsparcia Ośrodka. Wśród podopiecznych Ośrodka w analizowanym okresie dominują osoby bezrobotne i zmagające się z długotrwałymi problemami zdrowotnymi. Zaakcentowane wyżej problemy społeczeństwa

gminy Dąbrowa Białostocka rysują płaszczyznę pracy socjalnej i kierunek podejmowania działań pomocowych.

Tabela 18
Specyfika wsparcia świadczeniobiorców pomocy społecznej w latach 2010 –2012

Rodzaj wsparcia	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
pieniężna	434	495	487	1706	1942	1830
rzeczowa	0	0	2	0	0	3
praca socjalna	143	123	121	471	341	335
poradnictwo specjalistyczne prawne	111	86	77	387	347	315
usługi	14	16	13	18	21	16
usługi spec	1	1	1	1	1	1
odpłatność dps	3	3	4	3	3	4

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Tabela 19
Specyfika wsparcia świadczeniobiorców pomocy społecznej w latach 2013 –2015

Rodzaj wsparcia	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2013	2014	2015	2013	2014	2015
pieniężna	464	433	429	1638	1535	1526
rzeczowa	0	0	0	0	0	0
praca socjalna	123	209	416	350	555	1447
poradnictwo specjalistyczne prawne	112	91	77	393	296	256
usługi	13	17	16	15	20	18
usługi spec	1	1	3	1	1	6
odpłatność dps	6	5	7	6	5	7

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Dane zawarte w tabelach wskazują wyraźnie, że wśród podopiecznych pomocy społecznej dominuje zapotrzebowanie na pieniężną formę wsparcia. Na powyższy fakt wpływa z jednej strony ograniczony lokalny rynek pracy, z drugiej zaś wysokość uposażeń rodzin w stosunku do bardzo dużych kosztów związanych z utrzymaniem i zabezpieczaniem podstawowych potrzeb życiowych rodzin. Znaczący wzrost zaobserwować można w formie wsparcia jaką jest praca socjalna - świadczona na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym, bez względu na posiadany dochód. Biorąc pod uwagę lata skrajne analizy, w tym zakresie nastąpił prawie trzykrotny wzrost liczby rodzin objętych w/w formą pomocy. Przyczyn tego zjawiska należy poszukiwać w rosnącym odsetku rodzin z

terenu Gminy przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze i trudności w prowadzeniu gospodarstwa domowego, emigracji zarobkowej członków rodzin, wyuczonej bezradności i problemach z uzależnieniami ale także - co należy uznać za czynnik pozytywny – we wzroście świadomości podopiecznych i kompetencji pracowników Ośrodka prowadzących pracę socjalną w celu rozwinięcia lub wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej swoich podopiecznych. Ważną cechą pracy socjalnej jest to, że korzysta ona z metod i technik opartych na poszanowaniu godności osobistej i prawa danej osoby do samostanowienia.

Ważnym elementem pracy socjalnej wykonywanej na rzecz podopiecznych Ośrodka jest współpraca z Polskim Komitetem Pomocy Społecznej Zarządem w Białymstoku w zakresie pozyskiwania i dystrybucji żywności w ramach Programów Operacyjnych Pomoc Żywnościowa Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym.

Tabela 20

Pomoc żywnościowa w ramach Programów Operacyjnych Pomoc Żywnościowa Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w latach 2010 – 2016 (I-XI)

Rok	Liczba rodzin objętych pomocą	Liczba osób objętych pomocą	Ilość pozyskanej pomocy w kilogramach
2010	151	535	18.659,40
2011	154	545	20.042,80
2012	49	103	3.646,60
2013	97	289	9.816,52
2014	111	350	2.555,52
2015	156	475	20.466,28
2016 (I-XI)	198	597	14.017,56

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Podobne zależności jak w przypadku pracy socjalnej, rysują się w zakresie poradnictwa specjalistycznego, zwłaszcza psychologicznego uruchomionego przez Ośrodek od roku 2013. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód. Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej poradnictwo prawne realizuje się przez udzielanie informacji o obowiązujących przepisach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów, poradnictwo psychologiczne - przez procesy diagnozowania, profilaktyki i terapii.

Tabela 21
Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2010 – 2015

Wyszczególnienie	Liczba rodzin					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rodziny ogółem:	497	564	564	524	499	492
o liczbie osób:						
1	93	126	140	120	130	119
2	45	62	71	91	66	71
3	68	68	81	75	75	71
4	93	99	92	88	82	87
5	89	101	83	72	65	62
6 i więcej	109	108	97	78	81	82
Rodziny z dziećmi ogółem:	311	371	359	343	301	275
o liczbie dzieci:						
1	52	76	84	106	92	81
2	92	107	115	94	80	68
3	92	112	104	85	79	78
4	36	44	34	36	31	26
5	27	22	15	17	14	18
6	8	7	5	4	4	2
7 i więcej	4	3	2	1	1	2
Rodziny niepełne ogółem:	51	51	53	60	37	40
o liczbie dzieci:						
1	10	20	22	27	20	22
2	16	15	17	14	8	7
3	14	14	9	12	6	7
4 i więcej	11	2	5	7	3	4
Rodziny emerytów ogółem:	56	67	57	63	88	78
o liczbie osób:						
1	11	17	15	16	19	17
2	8	11	9	12	21	19
3	9	6	4	3	12	11
4 i więcej	28	33	29	32	36	31

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Dane dotyczące liczebności rodzin korzystających z pomocy społecznej w analizowanym okresie, wskazują na widoczną zmianę w zakresie rodzin najczęściej korzystających z pomocy społecznej. W roku 2010 pomoc społeczna najczęściej udzielana była rodzinom o liczbie osób sześć i więcej (109 rodzin). Od 2011 roku najczęściej o pomoc ubiegały się rodziny jednoosobowe. W 2010 roku rodziny 6+ stanowiły 21,93% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej, a w roku 2015 już tylko 16,67%. Znaczący wzrost zaobserwować można wśród rodzin jednoosobowych zgłaszających się po wsparcie do Ośrodka. W roku 2015 w stosunku do roku 2010 nastąpił w tym zakresie wzrost o 27,96%. Rodziny jednoosobowe w roku 2010 stanowiły 18,71% ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej, natomiast w roku końcowym analizy już 24,19%. W latach 2010 - 2012

Ośrodek najrzadziej obejmował pomocą społeczną rodziny dwuosobowe. Tendencja ta uległa zmianie w latach 2013 – 2015, w których to po wsparcie najrzadziej zgłaszały się rodziny pięcioosobowe. Przy czym należy zauważyć, że liczba rodzin pięcioosobowych pozostaje zbliżona do liczby rodzin dwu i trzyosobowych. Biorąc pod uwagę dietność rodzin korzystających z pomocy społecznej zauważyć można iż w latach 2010 – 2012 najliczniejszą grupę stanowiły rodziny posiadające dwoje i troje dzieci. Średnio stanowiły one 59,75% ogółu rodzin z dziećmi zgłaszających się do Ośrodka. Od roku 2013 tendencja ta uległa zmianie. Na „pierwszy plan” wysunęły się rodziny posiadające jedno dziecko. W latach 2010 – 2012 rodziny te stanowiły 20,37% ogółu rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną, natomiast w latach 2013 -2015 już 30,36%. W analizowanym okresie rodziny z czwórką i więcej dzieci stanowiły średnio 18,52% ogółu rodzin z dziećmi będących pod opieką Ośrodka. Liczba tych rodzin od roku 2010 do roku 2015 w statystykach Ośrodka spadła o 6,67% . Biorąc pod uwagę lata skrajne analizy można także zauważyć, iż liczba rodzin z dziećmi w stosunku do ogólnej liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej zmniejszyła się o 6,69%. Wzrosła natomiast liczba rodzin, w skład których wchodzi emeryci – o 4,58%. Wśród podopiecznych pomocy społecznej rodziny niepełne w latach 2010 – 2015 stanowiły średnio 9,30% ogółu rodzin i 14,90% rodzin z dziećmi.

5.1.4. Wspieranie rodzin

Rodzina jest pierwszym i głównym środowiskiem wychowawczym. W rodzinie tworzą się określone normy regulujące zachowania jej członków. Czynniki związane bezpośrednio ze stosunkami wewnętrznymi, nieprawidłowymi postawami rodziców, a także wpływami zewnętrznymi może obniżyć jej wpływ na kształtowanie prawidłowych postaw wśród dzieci. Warunki społeczno – gospodarcze, w których funkcjonuje dzisiejsza rodzina wywierają daleko idące zmiany w podstawach społeczno – ekonomicznych, funkcjach oraz strukturze rodzinnej. Pojawiają się problemy, których współczesna rodzina nie jest w stanie pokonać samodzielnie. Podstawą społecznej pomocy rodzinom powinno być wsparcie w procesie prawidłowego budowania relacji w rodzinie oraz prawidłowym wypełnianiu ról rodzinnych i społecznych. Problemy pojawiające się w funkcjonowaniu rodziny (np: ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, uzależnienia, przemoc w rodzinie) bardzo często wpływają na poziom wydolności opiekuńczo – wychowawczą, prowadzą do zaburzenia proces prawidłowego rozwoju dziecka. Z tego też względu w stosunku do rodzin zagrożonych kryzysem i przeżywających kryzys wychowawczy konieczne jest podjęcie interdyscyplinarnych, zintegrowanych działań profilaktycznych mających na celu stworzenie

dziecku odpowiednich warunków do życia i rozwoju w środowisku rodzinnym poprzez przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodziny. Regulacje w zakresie wspierania rodziny określają zapisy ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz aktualnie obowiązujący Gminny program wspierania rodziny na lata 2016 -2018 przyjęty w dniu 1 grudnia 2015 roku Uchwałą Nr XII/71/15 Rady Miejskiej w Dąbrowie Białostockiej. W latach poddanych analizie obowiązywała w tym zakresie Uchwała z dnia 30 stycznia 2013 roku Nr XXV/149/13 Rady Miejskiej w Dąbrowie Białostockiej wprowadzająca Gminny program wspierania rodziny na lata 2013 -2015.

Obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz na organach administracji rządowej, które realizują go w szczególności we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi.

Głównym celem podejmowanych działań jest wsparcie rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej, poprzez pracę z rodziną, zapobieganie sytuacjom kryzysowym, tworzenie warunków sprzyjających umacnianiu więzi rodzinnych, przeciwdziałanie marginalizacji rodziny, a także wykluczeniu społecznemu, podejmowanie działań na rzecz poprawy funkcjonowania rodzin oraz warunków rozwoju dziecka w środowisku rodzinnym, podejmowanie działań skierowanych na zmianę społecznego postrzegania rodzin dysfunkcyjnych, integrowanie i rozwijanie lokalnego systemu wspierania rodzin.

Tabela 22
Interdyscyplinarne działania podjęte w zakresie wspierania rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej

Działania	Wskaźnik realizacji działania		
	2013	2014	2015
Pomoc w opiece i wychowaniu dziecka:			
praca socjalna z rodziną zagrożoną kryzysem	41 rodzin	55 rodzin	54 rodzin
pomoc asystenta rodziny	12 rodzin	15 rodzin	21 rodzin
Prowadzenie poradnictwa specjalistycznego:			
- psychologicznego, pedagogicznego,	366 osób	235 osób	270 osób

- zawodowego,	71 osób	40 osób	27 osób
- prawnego	56 rodzin	91 rodzin	77 rodzin
Udzielanie pomocy finansowej, rzeczowej rodzinom	486 rodzin	433 rodzin	429 rodzin
Prowadzenie i rozwój form wsparcia dziennego:			
- świetlice środowiskowe,	2 świetlice, 28 dzieci objętych wsparciem	2 świetlice, 22 dzieci objętych wsparciem	2 świetlice, 22 dzieci objętych wsparciem
- świetlica socjoterapeutyczna dla dzieci niepełnosprawnych,	20 dzieci objętych wsparciem	19 dzieci objętych wsparciem	17 dzieci objętych wsparciem
-zajęcia rozwijające zainteresowania	540 dzieci objętych wsparciem w obrębie 33 zajęć	791 dzieci objętych wsparciem w obrębie 72 zajęć	1156 dzieci objętych wsparciem w obrębie 96 zajęć
Organizowanie szkoleń, pogadanek, prelekcji, porad dla rodziców	40 spotkania	23 spotkania	32 spotkania
Rozwój wolontariatu	50 wolontariuszy	20 wolontariuszy	10 wolontariuszy (60 uczniów ZS)
Promowanie integracji rodzinnej	6 imprez, spotkań integracyjnych	44 imprezy i spotkania integracyjne	85 imprez i spotkań integracyjnych
Organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem	6 form wypoczynku 215 uczestników	9 form wypoczynku 405 uczestników	12 form wypoczynku 338 uczestników
Realizacja programów i projektów wspierających rodzinę	8 programów, 2 projekty	7 programów, 1 projekt	23 programy, 2 projekty
Monitorowanie sytuacji dzieci w rodzinach zagrożonych kryzysem	53 rodzin	70 rodzin	75 rodzin
Monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem	53 rodziny	70 rodzin	75 rodzin

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła w gminną ofertę pomocy rodzinie, instytucję asystenta rodziny. Dążeniem asystenta jest osiągnięcie przez rodzinę zadawalającego stanu stabilności wychowawczej, a przez to niedopuszczenie do oderwania dziecka od rodziny lub umożliwienie jak najszybszego powrotu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej do macierzystej rodziny. Praca asystenta ma charakter prewencyjny, interwencyjny ale także integracyjny. Polega na zindywidualizowanej pracy na rzecz rodziny, przy czym rodzina nie może być biernym odbiorcą działań pomocowych, lecz aktywnym uczestnikiem tych działań. Indywidualna

pomoc, jaką na rzecz rodziny świadczy asystent zmierza do szeroko rozumianego usamodzielnienia rodziny i stworzenia w niej bezpiecznego miejsca do prawidłowego rozwoju i wychowania dzieci.

Tabela 23
Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2013 – 2015

Rok	Liczba rodzin	Liczba dzieci w rodzinach	liczba rodzin monitorowanych	liczba rodzin, w których zakończono asystę i monitorowanie
2013	12	39	0	1
2014	15	45	0	0
2015	16	47	0	1

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

W przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców nad dzieckiem sprawowana jest piecza zastępcza, która organizuje powiat. Piecza zastępcza zapewnia: *pracę z rodziną* umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe - dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka - opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym; *przygotowanie dziecka* do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, do pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki oraz nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych; *zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci*, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej lub instytucjonalnej.

Tabela 24
Rodziny zastępcze na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 - 2012

Typy rodzin	2010		2011		2012	
	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci
rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem	5	6	6	7	7	8
rodzina zastępcza niezawodowa	5	7	5	7	3	5
rodzinny dom dziecka	0	0	0	0	0	0
Razem	10	13	11	14	10	13

*dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Tabela 25**Rodziny zastępcze na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2013 - 2015**

Typy rodzin	2013		2014		2015	
	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci	liczba rodzin	liczba dzieci
rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem	7	8	7	8	8	9
rodzina zastępcza niezawodowa	3	5	3	5	3	5
rodzinny dom dziecka	0	0	0	0	1	3
Razem	10	13	10	13	12	17

*dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Z danych przekazanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce wynika, iż w zakresie liczby rodzin zastępczych na terenie gminy Dąbrowa Białostocka na przestrzeni analizowanego sześcioletniego okresu, nie nastąpiły znaczące zmiany, podobnie jak w liczbie dzieci będących pod ich opieką. W roku 2015 w stosunku do roku 2010 można zaobserwować w tym zakresie niewielki wzrost – 1 rodzina, podobnie jak wśród rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem. Spadek uwidacznia się natomiast w zakresie liczby rodzin zastępczych niezawodowych, to jest tych, które nie otrzymują wynagrodzenia, oprócz wstępnych i rodzeństwa, którzy stanowią rodziny spokrewnione. Z informacji przekazanych przez PCPR w Sokółce wynika, że w 2015 r. ta sama rodzina zastępcza pojawia się dwukrotnie: jako rodzina zastępcza niezawodowa do 3.08.2015 r. i jako rodzinny dom dziecka od 04.08.2015 r. Jednak fakt ten należy uznać za pozytywny efekt działań w zakresie zapewnienia dzieciom warunków wychowania jak najbardziej zbliżonych do środowiska rodzinnego.

Tabela 26**Liczba dzieci w pieczy zastępczej z terenu gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 – 2015**

Liczba dzieci	2010	2011	2012	2013	2014	2015
zgłoszonych do adopcji	0	0	0	0	0	1
adoptowanych	0	0	0	0	0	0
umieszczonych w placówkach opiekuńczo - wychowawczych	0	3	2	8	0	0
usamodzielnionych	2	0	1	1	2	3

*dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Z danych zebranych w tabeli wynika, iż tylko jedno dziecko z terenu gminy Dąbrowa Białostocka w roku 2015 zostało zgłoszone do adopcji. W placówkach opiekuńczo – wychowawczych przebywa 13 dzieci, przy czym 8 dzieci zostało umieszczonych po dniu wejścia w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie

pieczy zastępczej, nakładającej na gminę obowiązek partycypowania w kosztach związanych z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej. Zgodnie z wyjaśnieniami Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce, liczba osób usamodzielnionych dotyczy osób, które w danym roku opuściły dowolną formę pieczy, a nie wszystkich osób korzystających z pomocy, w tym usamodzielnianych z lat poprzednich.

Tabela 27

Koszty związane z udziałem gminy Dąbrowa Białostocka w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej w latach 2013 – 2015

Rok	rodzina zastępcza		placówka opiekuńczo - wychowawcza	
	liczba dzieci	kwota w złotych	liczba dzieci	kwota w złotych
2013	2	2.324,91	8	28.610,36
2014	1	3.908,90	8	108.104,70
2015	3	5.701,87	8	204.101,48

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Zgodnie z art. 191 ust. 9 w/w ustawy, w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi udział w kosztach pobytu dziecka w pieczy. W pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, udział ten wynosi 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka, w drugim roku – 30%, w trzecim roku i następnych latach – 50%. Wzrost kwot przedstawionych w powyższej tabeli związany był bezpośrednio z okresem pobytu dzieci w pieczy zastępczej oraz zmieniającymi się średnimi kosztami utrzymania w placówkach. Dodatkowo rok 2013 był rokiem umieszczenia dzieci w placówkach, a okres pobytu nie obejmował dwunastu miesięcy.

5.1.5. Przemoc w rodzinie

Przemoc jest bardzo złożonym i trudnym zjawiskiem, występującym bardzo powszechnie w każdym społeczeństwie. Większość ludzi posiada doświadczenia wyniesione z jakiegoś okresu swojego życia, jako ofiara, sprawca lub świadek przemocy. Przemoc narusza prawa i dobra jednostki. Uniemożliwia samoobronę i powoduje szkody w rozwoju i funkcjonowaniu człowieka. Niezmiernie trudno jest określić skalę przemocy w rodzinie. W wielu polskich domach jest ona codziennym towarzyszem życia rodzinnego. Przemoc w rodzinie to bardzo ważny problem społeczny.

Istnieje wiele definicji przemocy w rodzinie. Za przemoc w rodzinie należy uznać każdy czyn lub zaniechanie ze strony jednego członka rodziny wobec innych jej członków,

który zagraża życiu, cielesnej lub psychicznej wolności bądź poważnie szkodzi rozwojowi osobowości poszczególnych członków rodziny. Przemoc w rodzinie narusza podstawowe prawa człowieka, w tym prawo do życia i zdrowia oraz poszanowania godności osobistej. W dniu 29 lipca 2005 roku przyjęta została ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (DZ.U.z 2015 r., poz. 1390), która uregulowała zakres odpowiedzialności i działań poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego w dążeniu do poszanowania praw i wolności człowieka oraz zwiększania skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie stanowi.

Zgodnie z zapisami w/w ustawy do zadań własnych gminy należy w szczególności tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, na który składa się między innymi: opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia oraz tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Gmina Dąbrowa Białostocka realizuje zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w oparciu o zapisy przedmiotowej ustawy a także Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2010 – 2016, przyjętego Uchwałą Nr XXXVII/309/10 Rady Miejskiej w Dąbrowie Białostockiej w dniu 29 października 2010 roku, zmienionego następnie Uchwałą Nr XXXIV/215/14 z dnia 25 marca 2014 roku.

Działania określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie zgodnie z założeniami ustawy, realizuje Zespół interdyscyplinarny. W dniu 15 grudnia 2010 roku Rada Miejska w Dąbrowie Białostockiej podjęła Uchwałę Nr III/8/10 w sprawie trybu, sposobu powoływania i odwoływania członków zespołu interdyscyplinarnego oraz szczegółowych warunków jego funkcjonowania. Osobowy skład Zespołu interdyscyplinarnego w Dąbrowie Białostockiej został powołany przez Burmistrza Dąbrowy Białostockiej Zarządzeniem Nr 6/11 z dnia 31 stycznia 2011 roku. Na dzień tworzenia niniejszej Strategii obowiązującym w tym zakresie jest Zarządzenie Burmistrza Dąbrowy Białostockiej Nr 67/15 z dnia 2 października 2015 roku. W skład zespołu interdyscyplinarnego wchodzi przedstawiciele pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowej oraz kurator sądowy.

Zadaniem zespołu interdyscyplinarnego jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w szczególności przez: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą w rodzinie, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym oraz inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie. W celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach Zespół interdyscyplinarny może tworzyć grupy robocze.

Tabela 28
Posiedzenia Zespołu interdyscyplinarnego i Grup roboczych w Dąbrowie Białostockiej w latach 2011 – 2016 (I-XI)

Rok	Liczba posiedzeń	
	Zespół interdyscyplinarny	Grupy robocze
2011	5	11
2012	4	68
2013	4	100
2014	4	127
2015	4	185
2016 (I – XI)	3	142
ogółem	24	631

*dane Zespołu interdyscyplinarnego w Dąbrowie Białostockiej.

Z danych przedstawionych w tabeli wyraźnie wynika, że z roku na rok wzrasta częstotliwość posiedzeń grup roboczych pracujących bezpośrednio z rodzinami z problemem przemocy. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę "Niebieskie Karty" i zgodnie z zapisami ustawy nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura "Niebieskie Karty" obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Wszczęcie procedury "Niebieskie Karty" następuje przez wypełnienie formularza „Niebieskiej Karty” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków

rodziny bądź w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Tabela 29
Procedura „Niebieskie Karty” w latach 2010 – 2016 (I-XI)

Procedura „Niebieskie Karty”	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (I-XI)
liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta A”	3	16	23	35	50	70	50
liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”:	3	16	18	27	31	39	67
w tym liczba rodzin z dziećmi	2	13	14	11	15	22	37
w tym liczba rodzin z problemem alkoholowym	2	11	14	19	25	29	55
liczba prowadzonych procedur „Niebieskie Karty” na dzień 31 grudnia	3	18	16	28	35	31	74
liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”	0	1	20	15	24	50	43

*dane Zespołu interdyscyplinarnego w Dąbrowie Białostockiej.

Dokonując analizy danych zebranych w powyższej tabeli wyraźnie widać, iż na przestrzeni ostatnich sześciu lat znacząco wzrosła liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta A” - w roku 2015 w stosunku do roku 2010 ponad dwudziestokrotnie. Jednak z uwagi na zmiany ustawowe analizę zebranych danych należy przeprowadzać w odniesieniu do roku 2011, który potwierdza tendencje wzrostowe w kolejnych latach. O 143,75% biorąc pod uwagę lata skrajne analizy wzrosła także liczba rodzin, w których wdrożono procedurę „Niebieskie Karty”. Należy także zauważyć, iż przemoc w rodzinie w ponad 40% w latach 2013-2014 i ponad 56% w 2015 roku dotyczy rodzin, w których wychowują się dzieci. Przy czym od roku 2012 nastąpił w tym zakresie spadek o około 20%. W ponad 70% rodzin, w których prowadzona jest procedura „Niebieskie Karty” występuje także problem z nadużywaniem alkoholu. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieskie Karty” w stosunku do liczby rodzin objętych procedurą wskazuje na częstotliwość aktów przemocy w rodzinie. W roku 2012 średnio na rodzinę objętą procedurą częstotliwość odnotowanych aktów przemocy wynosiła 1,28 razy, natomiast w roku 2015 już 1,74.

Osobie dotkniętej przemocą w rodzinie udziela się bezpłatnej pomocy, w szczególności między innymi w formie poradnictwa psychologicznego. W roku 2013 przy

Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej utworzono Punkt Pomocy Rodzinie – Punkt Interwencji Kryzysowej, w którym osoby i rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej i wymagającym wsparcia w zakresie między innymi problemów życia i rozwoju osobistego, problemów życia rodzinnego (przemoc, uzależnienia, itp.), trudności we wzajemnych relacjach, wychowawczych otrzymują profesjonalną pomoc psychologiczną.

Tabela 30

Poradnictwo psychologiczne w ramach Punktu pomocy rodzinie – punktu interwencji kryzysowej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej w latach 2013 – 2015

Rok	Liczba godzin udzielonego poradnictwa	Odbiorcy pomocy			
		kobiety	mężczyźni	dzieci	ogółem
(VII – XII) 2013	92	10	4	10	24
2014	240	29	15	16	60
2015	300	27	9	14	50

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

W okresie ostatnich trzech lat w zakresie poradnictwa psychologicznego nastąpił znaczący wzrost w zakresie liczby godzin świadczonej usługi. W roku 2015 liczba godzin pracy psychologa wzrosła o 25% w stosunku do roku poprzedzającego oraz o ponad 63% w odniesieniu do roku 2013 (proporcjonalnie). Z przedstawionych danych wynika także, iż z pomocy psychologicznej częściej korzystały kobiety. W roku 2015 kobiety stanowiły 54% ogółu osób objętych pomocą psychologiczną.

Tabela 31

Nakłady finansowe w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2013–2015

Kwota w złotych	2013	2014	2015
	9.409,27	13.600,00	18.594,90

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Powyższe tabele wskazują jednoznacznie na wzrost nakładów finansowych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i zwiększanie dostępu do specjalistycznej, bezpłatnej pomocy mieszkańcom gminy uwikłanym w problem przemocy w rodzinie.

Tabela 32

Struktura osób doznających i stosujących przemoc w rodzinie

Rok	Ofiary			Sprawcy		
	dzieci	kobiety	mężczyźni	dzieci	kobiety	mężczyźni
2010	0	3	0	0	0	3
2011	0	16	0	0	0	16
2012	0	21	1	1 M	0	21
2013	1 M	26	3	0	3	27
2014	1 M	29	7	0	3	34
2015	0	43	7	0	7	43
ogółem	2	138	18	1	13	144

*dane Zespołu interdyscyplinarnego w Dąbrowie Białostockiej.

Struktura osób najczęściej stosujących i doznających przemocy w rodzinie na terenie gminy Dąbrowa Białostocka wpisuje się w ogólną specyfikę zjawiska. W zdecydowanej części (87%) ofiarami przemocy w rodzinie są kobiety. W zarejestrowanych od 2010 roku przypadkach przemocy, mężczyźni, którzy padli ofiarą agresywnych zachowań w rodzinie stanowili ponad 11%, 1,27% stanowiły dzieci. Na 158 prowadzonych procedur „Niebieskie Karty”, w 144 przypadkach sprawcami przemocy w rodzinie byli mężczyźni (91%). W 8% agresywne zachowania wobec swoich bliskich przejawiały kobiety. Odnotowano także sytuację, gdy sprawcą przemocy w rodzinie było dziecko płci męskiej.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie wskazuje na konieczność stosowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oddziaływań o charakterze korekcyjno-edukacyjnym. Zadanie to zgodnie z zapisami ustawy powierzone zostało powiatom, które opracowują, a następnie realizują programy oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W przypadku gminy Dąbrowa Białostocka zadanie to wykonuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Idea oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie ugruntowana została na podstawie faktu, iż zachowania tego typu są wyuczone i przejmowane z pokolenia na pokolenie oraz, że istnieje możliwość ich korekty poprzez między innymi edukację mającą na celu uświadomienie sprawcy co do istoty i charakteru jego zachowań. Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzone są w celu: powstrzymania osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy, rozwijania umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie, kształtowania umiejętności w zakresie wychowywania dzieci bez używania przemocy w rodzinie, uznania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy, zdobycia i poszerzenia wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie, zdobycia umiejętności komunikowania się

i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy oraz uzyskania informacji o możliwościach podejmowania działań terapeutycznych.

Program korekcyjno-edukacyjny zawiera określone elementy i strukturę działań. Jest określany w czasie, a po jego zakończeniu oceniany pod względem skuteczności i efektywności, poprzez monitorowanie zachowań osoby, która ukończyła program do 3 lat.

Tabela 33

Edukacja osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2011 -2015

Rok	Udział osób stosujących przemoc w programie korekcyjno - edukacyjnym			Monitorowanie sytuacji osób stosujących przemoc w rodzinie, poddanych działaniom korekcyjno - edukacyjnym		
	liczba złożonych deklaracji	liczba sprawców biorących udział w programie	liczba sprawców, którzy zakończyli udział w programie	liczba sprawców, którzy ponownie dopuścili się aktów przemocy	liczba wszczętych procedur „NK”	liczba sprawców biorących udział w innych formach wsparcia/terapii
2011	0	0	0	0	0	0
2012	0	0	0	0	0	0
2013	0	0	0	0	0	0
2014	4	2	1	1	1	1
2015	2	2	1	2	4	0
ogółem	6	4	2	3	5	1

*dane Zespołu interdyscyplinarnego w Dąbrowie Białostockiej.

Aktywność dotycząca udziału osób stosujących przemoc w rodzinie z terenu gminy Dąbrowa Białostocka w programach korekcyjno – edukacyjnych pozostaje na bardzo niskim poziomie. Działania informacyjne oraz zaangażowanie Zespołu interdyscyplinarnego, grup roboczych i pracowników pomocy społecznej w propagowanie tej formy pomocy nie wpływa znacząco na wzrost aktywności edukacyjnej sprawców. Udział w programie odbywa się na zasadzie dobrowolności z wyjątkiem sytuacji, gdy obowiązek taki zostanie na osobę stosującą przemoc nałożony przez sąd.

Dane przedstawione w tabeli wskazują na niepokojącą sytuację związaną z efektywnością i skutecznością działań korekcyjno – edukacyjnych zastosowanych w programie wobec sprawców przemocy w rodzinie. Mimo złożonych deklaracji udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym 1/3 sprawców nie przystąpiła do jego rozpoczęcia, a połowa z osób stosujących przemoc objęta programem, go nie ukończyła. 75% osób stosujących przemoc poddanych działaniom, ponownie dopuściła się aktów przemocy w rodzinie ze średnią częstotliwością 1,67. Sytuacja powyższa wskazuje na konieczność

poszukiwania narzędzi o bardziej restrykcyjnym charakterze oraz systemowych rozwiązań w tym zakresie.

6 UZALEŻNIENIA

Pojęcie uzależnienia definiowane jest jako nabyty stan zaburzenia zdrowia psychicznego lub fizycznego, który cechuje się okresowym lub stałym przymusem wykonywania określonych czynności. Używane jest w odniesieniu do takich zaburzeń jak uzależnienie od narkotyków, leków, alkoholu, nikotyny, ale też do wielu innych przymusowych zachowań, np.: korzystania z gier hazardowych, komputerowych, korzystania z Internetu, oglądania telewizji, seksu, zakupów, zbierania różnego rodzaju przedmiotów, czy też pracy. Pojęcie uzależnienia traktowane jest bardzo szeroko i zakłada ono, że może ono obejmować także inne czynności, nad wykonywaniem których dana osoba utraciła kontrolę.

Precyzyjne zdiagnozowanie problemu uzależnienia jest bardzo trudne. Przypuszcza się, że wiele osób zmagających się z uzależnieniem nie szuka specjalistycznej pomocy i nie posiada świadomości nękającego je problemu.

Bazując na rozpoznaniu środowiska lokalnego oraz doświadczeniu pracowników działających w obszarze pomocy społecznej można stwierdzić, iż na terenie gminy Dąbrowa Białostocka wiodącym problemem jest uzależnienie od alkoholu, które ze względu na rozmiary można uznać za lokalny problem społeczny. Przyczyny alkoholizmu mogą być różne. Można do nich zaliczyć nieprawidłowe wzorce rodzinne, uwarunkowania społeczne, ale także brak życiowych perspektyw, niepowodzenia życiowe i dostępność rynku.

Na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w zakresie pomocy osobom uzależnionym funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja składa się z dziesięciu członków, będących przedstawicielami grup zawodowych stykających się w swojej codziennej pracy z problemem uzależnień. W pierwszym kwartale 2016 roku swoją działalność rozpoczęła także grupa Anonimowych Alkoholików „Ostatni dzwonek”. Spotkania niepijących osób uzależnionych odbywają się raz w tygodniu na terenie budynku Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej.

Do dnia 31 grudnia 2015 roku na terenie gminy w ramach Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej funkcjonowała Poradnia leczenia uzależnień. W samym tylko roku 2015 w Poradni tej było zarejestrowanych 155 pacjentów uzależnionych od alkoholu, którym udzielono 124 porad lekarskich oraz 705 porad

indywidualnych (psychologicznych i terapeutycznych). Zorganizowano także 60 sesji grupowych, z których łącznie skorzystało 59 osób uzależnionych od alkoholu. Od dnia 1 stycznia 2016 roku na terenie gminy w/w Poradnia nie funkcjonuje. Najbliższe poradnie leczenia uzależnień zlokalizowane są w odległości 30 – 40 km od Dąbrowy Białostockiej (Sokółka, Augustów), co stwarza dodatkową barierę osobom uzależnionym w drodze do trzeźwości. Niewątpliwie konieczne jest podjęcie wszelkich działań umożliwiających reaktywowanie Poradni leczenia uzależnień w Dąbrowie Białostockiej.

Tabela 34

Lokalny rynek napojów alkoholowych w latach 2010 – 2016 (I – IX)

Działania w zakresie lokalnego rynku napojów alkoholowych	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 I - IX
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych	37	38	32	35	33	31	34
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0	0	18	0	0
liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (w danym roku)	20	23	8	31	24	13	16
liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0	0	0	0	0
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	15	16	6	20	17	14	8
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	2	0	2	3	1	3	1

*dane Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej Referatu Finansowego.

Dokonując analizy liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Dąbrowa Białostocka można zauważyć, iż od lat 2010, 2011 nastąpił spadek w liczebności punktów (z 38 w 2011 roku do 34 w roku 2016-do IX). Największy spadek w tym zakresie przyniosły lata 2012 i 2015 (o około 18%). Jedynym rokiem, w którym Komisja dokonała kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych był rok 2014. Wówczas kontrolą objęto około 55% punktów działających na terenie gminy. W analizowanym okresie nie podjęto decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych. Liczba wydanych przez Komisję negatywnych opinii w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w latach 2010 – 2016 (I-IX) była dość zróżnicowana i wahała się od 0 do 33% w stosunku do wydanych w danym roku opinii pozytywnych.

Tabela 35

Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych a liczba mieszkańców gminy w latach 2010 – 2015

Rok	Liczba mieszkańców	Liczba punktów	Liczba mieszkańców przypadająca na punkt
2010	12589	37	340
2011	12515	38	329
2012	12462	32	389
2013	12446	35	356
2014	12296	33	373
2015	12153	31	392

*dane zestawione (Tabele Nr 4, Nr 34).

Sukcesywny spadek w zakresie liczby mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka oraz spadek ilości punktów sprzedaży napojów alkoholowych spowodował wzrost w zakresie liczby mieszkańców gminy przypadających na jeden punkt sprzedaży. W roku 2015 w stosunku do roku 2010 można zaobserwować wzrost o 15,29%.

W dniu 28 czerwca 2016 roku Rada Miejska w Dąbrowie Białostockiej podjęła Uchwałę Nr XVIII/110/16 w sprawie zmiany Uchwały Rady Miejskiej w Dąbrowie Białostockiej Nr XVII/133/08 z dnia 23 września 2008 roku i dokonała zwiększenia na terenie gminy liczby punktów sprzedaży napojów alkoholowych zawierających powyżej 4,5% alkoholu do 20 punktów przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży oraz 10 punktów przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży.

Tabela 36

Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie złożonych wniosków w latach 2010 – 2016 (I – IX)

Działania	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 I - IX
Liczba wniosków o objęcie pomocą, które wpłynęły do Komisji	32	59	56	53	50	46	29
Liczba wniosków Komisji do Sądu o skierowanie na przymusowe leczenie	11	7	3	4	6	6	3
Liczba posiedzeń odbytych przez Komisję	12	8	9	9	10	9	7

*dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Dąbrowie Białostockiej).

Liczba wniosków wpływających do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w analizowanych latach kształtowała się różnie. Najmniej wniosków zanotowano w roku bazowym oceny. W roku 2011 nastąpił gwałtowny wzrost liczby wniosków, które wpłynęły do komisji w zakresie objęcia działaniami osób, co do których

istniało podejrzenie, że mogą być uzależnione od alkoholu. Wzrost ten wynosił ponad 84% w stosunku do roku 2010. Poczynając od roku 2012 w powyższym zakresie odnotowano stopniowy spadek o około 5% rocznie, z wyjątkiem roku 2015, kiedy to spadek w stosunku do roku poprzedzającego wyniósł 8%.

Liczba wniosków kierowanych przez Komisję do Sądu o skierowanie na przymusowe leczenie osób uzależnionych od alkoholu osiągnęła najwyższy wskaźnik w roku 2010 i wynosił ponad 34% wniosków, które wpłynęły do Komisji. Najniższy wskaźnik w tym zakresie zanotowano w roku 2012 (5,35%). W roku 2014 w odniesieniu do roku 2013 wskaźnik ten wzrósł o 7,55% do 12 %. Wnioski kierowane przez Komisję do Sądu o skierowanie na przymusowe leczenie osób uzależnionych od alkoholu są narzędziem o charakterze restrykcyjnym i odnoszą się zazwyczaj do osób, które cechuje zaprzeczenie swojemu uzależnieniu, brak współpracy z przedstawicielami Komisji oraz zachowania powodujące zagrożenie dla zdrowia i życia własnego oraz członków rodzin uzależnionych. Zatem wysokiego, czy też rosnącego wskaźnika tych wniosków nie należy odczytywać jako sytuacji o zabarwieniu pozytywnym.

Tabela 37
Środki finansowe w latach 2010 – 2015- profilaktyka uzależnień

Środki finansowe w złotych	2010	2011	2012	2013	2014	2015
uzyskane z opłat za zezwolenie na sprzedaż alkoholu	160.803,11	171.885,60	173.671,00	173.616,28	181.596,18	170.191,08
wykorzystane na profilaktykę uzależnień	162.200,00	165.500,00	174.342,00	172.724,00	157.862,00	162.014,00

*dane Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej Referatu Finansowego.

W latach 2010 – 2012 zaobserwować można wzrost kwoty środków finansowych wydatkowanych na działania związane z profilaktyką uzależnień (2% - w roku 2011, 5% w roku 2012). W roku 2013 w stosunku do roku 2012 nastąpił około 1% spadek w tym zakresie. W roku 2014 wykorzystanie środków finansowych na profilaktykę uzależnień zmniejszyło się aż o około 8% stosunku do roku poprzedzającego, jednak już w 2015 roku wydatki w tym zakresie wzrosły o 2,63%.

Środki finansowe uzyskane przez Gminę z tytułu opłat za zezwolenie na sprzedaż alkoholu zwiększały się poczynając od 2010 roku. W roku 2014 w stosunku do roku bazowego oceny wzrost ten wyniósł 12,93%, jednak rok później wpływy z tego tytułu zmniejszyły się o 6,28%. Środki pozyskane przez budżet Gminy z tytułu opłat za zezwolenie na sprzedaż alkoholu są przeznaczane na działania związane z profilaktyką uzależnień. Niewykorzystane w danym roku kalendarzowym powiększają budżet działań profilaktycznych w roku następnym.

Tabela 38

Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę uzależnień a liczba mieszkańców gminy w latach 2010 – 2015

Rok	Liczba mieszkańców	Kwota środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę uzależnień w złotych	Kwota środków finansowych w złotych przeznaczonych na profilaktykę uzależnień przypadająca na jednego mieszkańca
2010	12589	162.200,00	12,88
2011	12515	165.500,00	13,22
2012	12462	174.342,00	14,00
2013	12446	172.724,00	13,88
2014	12296	157.862,00	12,84
2015	12153	162.014,00	13,33

*dane zestawione (Tabele Nr 4, Nr 37).

Kwota środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę uzależnień przypadająca na jednego mieszkańca w latach poddanych analizie nie podlegała znaczącym zmianom i wahała się od 0,12 zł do 1,04 zł., przy czym kwota 1,04 zł. odnosi się do zanotowanego spadku kwoty przeznaczonej na profilaktykę uzależnień pomiędzy latami 2013 – 2014.

7 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

Niepełnosprawność oznacza długotrwały stan występowania pewnego rodzaju ograniczeń w prawidłowym funkcjonowaniu organizmu człowieka, które mogą być skutkiem obniżenia sprawności funkcji fizycznych, psychicznych lub też umysłowych.

Niepełnosprawność, to uszkodzenie, utrata lub wada organizmu w zakresie psychicznym, fizjologicznym bądź anatomicznym. Może być całkowita lub częściowa o charakterze trwałym lub okresowym, wrodzonym lub nabytym, ustabilizowanym lub też progresywnym (<https://pl.wikipedia.org>).

Dane dotyczące populacji osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie w Polsce zbierane są w ramach przeprowadzanych co dziesięć lat narodowych spisów powszechnych. Prowadzone są także okresowe badania ankietowe na populacjach reprezentacyjnych. Diagnoza grupy osób niepełnosprawnych na terenie gminy jest bardzo trudna z uwagi na brak pełnych danych w tym zakresie. Orzeczenia będące podstawą do uznania osoby za niepełnosprawną wydają Powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności - jako pierwsza instancja, Wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności - jako instancja druga. Zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności wydają orzeczenia o: zakwalifikowaniu do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, o niepełnosprawności, o wskazaniach do ulg i uprawnień. Lekarz orzecznik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych wydaje na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych orzeczenia o: całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji, niezdolności do samodzielnej egzystencji, całkowitej niezdolności do pracy, częściowej niezdolności do pracy. Lekarz rzeczoznawca KRUS (I instancja) orzeka natomiast o niezdolności do pracy ubezpieczonego w gospodarstwie rolnym.

Sytuację w pewnym zakresie można obserwować na podstawie działalności zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności. Dla mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka właściwym jest Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sokółce. Poniższa tabela przedstawia dane w zakresie orzeczeń wydanych mieszkańcom powiatu sokólskiego na przestrzeni ostatnich sześciu lat.

Tabela 39

Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom powiatu sokólskiego w latach 2010 -2015 przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sokółce

Liczba wydanych orzeczeń	2010	2011	2012	2013	2014	2015
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom	103	72	81	82	91	109
liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych osobom po 16 roku życia	637	665	872	737	679	770
ogółem	740	737	953	819	770	879
liczba orzeczeń wydanych w sprawie odmowy zaliczenia do osób niepełnosprawnych, ustalenia stopnia niepełnosprawności	52	27	67	55	54	54

*dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sokółce.

Analizując dane zawarte w tabeli można stwierdzić, że liczba orzeczeń wydanych mieszkańcom powiatu sokólskiego w sprawie ustalenia niepełnosprawności przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sokółce wzrosła 18,78% biorąc pod uwagę lata skrajne analizy, przy czym liczba tych orzeczeń w roku 2015 była niższa o ponad 7% niż w roku 2012. W roku 2015 w powiecie sokólskim dzieci do 16 roku życia stanowiły 12,40 % ogółu osób, którym wydano orzeczenie o niepełnosprawności. Najwyższy wskaźnik w tym zakresie odnotowano w roku 2010 – 13,92%, najniższy w roku 2012 – 9,29%. Wskaźnik orzeczeń wydanych w sprawie odmowy orzeczenia o niepełnosprawności od kilku lat pozostaje na poziomie 6 – 7 % wydanych orzeczeń o niepełnosprawności.

Tabela 40

Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2014 -2015 przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sokółce

Liczba wydanych orzeczeń	2014	2015
liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom	19	23
liczba orzeczeń o stopniu niepełnosprawności wydanych osobom po 16 roku życia	102	127
ogółem	121	150
liczba orzeczeń wydanych w sprawie odmowy zaliczenia do osób niepełnosprawnych, ustalenia stopnia niepełnosprawności	5	6

*dane Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sokółce.

Powyższa tabela obrazuje sytuację dotyczącą liczby orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy Dąbrowa Białostocka na przestrzeni ostatnich dwóch lat. W roku 2014 mieszkańcy gminy Dąbrowa Białostocka, którym wydano orzeczenia o niepełnosprawności stanowili 15,71 % ogółu orzeczeń o niepełnosprawności wydanych przez Zespół w Sokółce. Natomiast w roku 2015 w tym zakresie nastąpił wzrost do 17,06 %. Zaobserwować można wyższy niż w danych dotyczących powiatu udział orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom do 16 roku życia – ponad 15%. Wskaźnik orzeczeń wydanych w sprawie odmowy orzeczenia o niepełnosprawności na przestrzeni lat 2014 - 2015 pozostaje na poziomie 4 % ogółu wydanych orzeczeń o niepełnosprawności i jest niższy niż ustalony dla danych dotyczących powiatu sokólskiego.

W zakresie pomocy skierowanej do osób niepełnosprawnych na terenie gminy Dąbrowa Białostocka i powiatu działają: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej, Zakłady Opieki Zdrowotnej, Stowarzyszenie „Radość Życia” w Dąbrowie Białostockiej; Warsztaty Terapii Zajęciowej, Świetlica adaptacyjno – rehabilitacyjna, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Tabela 41**Liczba osób niepełnosprawnych w systemie świadczeń rodzinnych w latach 2010 – 2015**

Rok	Dzieci do 16 roku życia			Umiarkowany stopień niepełnosprawności			Znaczny stopień niepełnosprawności		
	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem	kobiety	mężczyźni	ogółem
2010	19	39	58	38	39	77	35	46	81
2011	19	39	58	37	39	76	43	40	83
2012	21	40	61	36	38	74	47	40	87
2013	21	33	54	43	40	83	42	45	87
2014	22	31	53	43	42	85	50	53	103
2015	21	28	49	42	39	81	47	48	95

*dane Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej.

Z oferty pomocy skierowanej do osób niepełnosprawnych w ramach ustawy z dnia 23 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych w analizowanym okresie korzystało rocznie ponad dwieście osób niepełnosprawnych. Największą liczbę osób odnotowano w roku 2014 – 241, najmniejszą w roku 2010 – 216 osób. Rok 2015 w stosunku do roku poprzedzającego przyniósł w tym zakresie spadek o 6,64%. W roku 2015 dzieci do 16 roku życia stanowiły 21,78 % ogółu osób, którym udzielono wsparcia w zakresie przewidzianym ustawą o świadczeniach rodzinnych. Najwyższy wskaźnik w tej grupie zanotowano w roku 2012. Wynosił on 27,48% i z każdym kolejnym rokiem osiągał niższą wartość. Zaakcentowania wymaga także fakt, iż w każdym roku poddanym analizie liczba osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym przewyższała liczbę osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym. W roku 2014 aż o ponad 21%.

Tabela 42**Liczba osób niepełnosprawnych z terenu gminy objętych pomocą Warsztatów Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)**

Rok	Liczba osób		
	Ogółem	kobiety	mężczyźni
2010	21	7	14
2011	21	7	14
2012	22	7	15
2013	23	9	14
2014	25	9	16
2015	25	9	16
2016 (I – VI)	25	9	16

*dane Stowarzyszenia „Radość Życia” Warsztatów Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Białostockiej.

Działalność w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych na terenie gminy Dąbrowa Białostocka prowadzą Warsztaty Terapii Zajęciowej przy Stowarzyszeniu na rzecz osób Niepełnosprawnych „Radość Życia”. W ramach prowadzonych bezpłatnie zajęć w obrębie pięciu pracowni - życia codziennego, technicznej, plastycznej, uzupełniającej, rehabilitacyjnej - osoby niepełnosprawne (ze wskazaniem do uczestnictwa w WTZ) mają możliwość podniesienia swojej sprawności psychofizycznej, poprawy zaradności życiowej oraz przystosowania i funkcjonowania społecznego. Od roku 2013 liczba osób z terenu gminy korzystających ze wsparcia w tym zakresie wzrosła i na dzień 30.06.2016 roku wynosiła 25 osób. Z danych źródłowych WTZ wynika, iż od momentu powstania (marzec 2000 r.) do chwili obecnej ilość osób objętych pomocą wzrosła o 19,04 %. Podopieczni WTZ i ich rodziny miały także okazję skorzystać z poszerzonej oferty wsparcia w ramach realizowanych przez Stowarzyszenie projektów finansowanych ze środków Unii Europejskiej: „Edukacja i wsparcie”, „Uczymy się przez całe życie przez całe życie uprawiamy sport”, „Zdrowe życie bez otyłości poprzez sport”, „By droga do pracy była bezpieczna”. Niepełnosprawne dzieci z terenu gminy Dąbrowa Białostocka mają także możliwość skorzystania z pomocy w ramach świetlicy adaptacyjno – rehabilitacyjnej, działającej przy Stowarzyszeniu „Radość Życia”. W latach 2010 - 2011 z tej formy pomocy korzystało po 27 dzieci, w latach 2012 – 2013 – po 21 dzieci oraz po 19 dzieci w kolejnych dwóch latach działalności. Z uzyskanych danych wynika, iż na dzień 30 czerwca 2016 roku w ramach świetlicy udzielono pomocy 17 niepełnosprawnym dzieciom.

Tabela 43

Liczba osób niepełnosprawnych z terenu gminy Dąbrowa Białostocka objętych pomocą Powiatowego Centrum Pomocy w Rodzinie w Sokółce w latach 2010 – 2015

Rodzaj pomocy	Liczba osób					
	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Środki PFRON na likwidację barier architektonicznych w komunikowaniu się i technicznych	1	5	5	3	4	2
Dofinansowanie do turnusów rehabilitacyjnych	4	9	19	8	8	9
Dofinansowanie na zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, środki pomocnicze i ortopedyczne	35	43	79	42	33	39
Dofinansowanie kosztów edukacji w szkole policealnej, kolegium lub w szkole wyższej	0	0	0	2	2	5
Dofinansowanie do likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową	0	0	0	0	3	2

*dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce.

Analiza danych przekazanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce wskazuje, iż niepełnosprawni mieszkańcy gminy Dąbrowa Białostocka korzystają z oferty pomocy Centrum. W roku 2010 z oferowanej pomocy skorzystało ogółem 40 osób niepełnosprawnych. Przez kolejne dwa lata odsetek tych osób wzrastał. W roku 2012 był on o 157,5% wyższy niż w roku 2010. Niestety w roku 2013 nastąpił dość gwałtowny spadek liczby osób niepełnosprawnych korzystających ze wsparcia PCPR w Sokółce (o 46,60%). W roku 2015 z form proponowanych przez Centrum skorzystało 57 niepełnosprawnych mieszkańców Gminy, czyli 25,33% liczby osób zarejestrowanych w Ośrodku w ramach ustawy z dnia 23 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych wskazały (2015r. – osób 225). Należy jednak pamiętać, iż powyższy rejestr zawiera tylko dane cząstkowe i nie obrazuje rzeczywistej liczby osób niepełnosprawnych. Dane zawarte w powyższej tabeli wskazują, iż najpopularniejszą formą pomocy udzielaną przez PCPR niepełnosprawnym mieszkańcom gminy Dąbrowa Białostocka było dofinansowanie kosztów zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, środków pomocniczych i ortopedycznych. W roku 2010 ta forma pomocy trafiła do 87,5% osób niepełnosprawnych, którym przyznano wsparcie. W kolejnych latach wskaźnik ten oscylował w granicach 76%. Od roku 2014 zanotowano spadek w tym zakresie do 68,42% w roku 2015. Należy także zwrócić uwagę, iż w latach 2013 -2015 katalog udzielanego przez PCPR w Sokółce wsparcia na rzecz mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka rozszerzył się o dofinansowanie do kosztów edukacji i likwidacji barier utrudniających aktywizację społeczno – zawodową osób niepełnosprawnych.

Z informacji przekazanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce wynika, iż z uwagi na ograniczone środki finansowe corocznie znacznej części osób niepełnosprawnych zwracających się z wnioskiem o udzielenie pomocy, Centrum jest zmuszone odmówić niezbędnego wsparcia. Sytuacja niewystarczającego zabezpieczenia finansowego utrzymuje się od kilkunastu lat.

8 OCHRONA ZDROWIA

Światowa Organizacja Zdrowia definiuje zdrowie jako nie tylko całkowity brak choroby, czy też kalectwa, ale także stan pełnego, fizycznego, umysłowego i społecznego dobrostanu, czyli dobrego samopoczucia. Nie poprzestaje na samym negującym ujęciu, że zdrowie należy rozumieć jako brak choroby. Wręcz przeciwnie akcentuje, że bardzo ważną składową zdrowia jest dobre samopoczucie. W kwestiach zdrowia nie można koncentrować się wyłącznie na chorobach, ale raczej na wzmacnianiu samego zdrowia. Współczesna

definicja zdrowia istotnie podkreśla powiązanie zdrowia z życiem wewnętrznym i społecznym człowieka oraz rolę kondycji fizycznej. Profilaktyka staje się bardzo ważnym elementem zapobiegania chorobom (<https://pl.wikipedia.org>). Zgodnie z zapisami Konstytucji Rozdział II – Wolności prawa i obowiązki człowieka i obywatela - Każdy człowiek ma prawo do ochrony zdrowia. Obywatelom, niezależnie od ich sytuacji materialnej, władze publiczne są obowiązane zapewnić równy dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, kobiet ciężarnych, osób niepełnosprawnych i w podeszłym wieku (art.68). Podpisany przez Rzeczpospolitą Polską Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych w art. 12 także stanowi, iż każdy człowiek ma prawo do korzystania z najwyższego osiągalnego poziomu ochrony zdrowia fizycznego i psychicznego.

W zakresie ochrony zdrowia i życia na terenie gminy Dąbrowa Białostocka funkcjonują niżej wymienione podmioty:

Tabela 44

Wykaz placówek i podmiotów funkcjonujących na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w zakresie ochrony zdrowia

Nazwa placówki wraz z nazwą poradni	adres
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej: - poradnia rodzinna, - oddział chorób wewnętrznych, - poradnia chirurgiczna, - poradnia ginekologiczno – położnicza, - poradnia zdrowia psychicznego, - poradnia medycyny pracy, - poradnia dziecięca, - ZOL, - centralne laboratorium diagnostyczne, - rehabilitacja -szpital	ul. Skłodowskiej 15 16-200 Dąbrowa Białostocka
Przychodnia Rodzinna NZOZ D. Falkowska: - poradnia rodzinna, - poradnia laryngologiczna, - poradnia okulistyczna, - poradnia dermatologiczna, - poradnia ginekologiczna, - poradnia neurologiczna	ul. 3 Maja 1c 16-200 Dąbrowa Białostocka
Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Stomatologiczno-Lekarska E&B Falkowscy S.C. Gabinet POZ:	ul. 3 Maja 1c 16-200 Dąbrowa Białostocka

- poradnia rodzinna, - gabinet stomatologiczny,	
Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Rodzinna „Bartek”: - przychodnia rodzinna	ul. H. Kołłątaja 1, 16-200 Dąbrowa Białostocka
Gabinet Stomatologiczny B. Kolenda	ul. H. Kołłątaja 7 16-200 Dąbrowa Białostocka
Prywatny Gabinet Stomatologiczny K. Taraszkiewicz Sulik	ul. Południowa 1 16-200 Dąbrowa Białostocka
Apteka Cefarm	Plac Kościuszki 6 16-200 Dąbrowa Białostocka
Apteki Familijne	ul. Tysiąclecia PP 12 16-200 Dąbrowa Białostocka
Apteka Samoobsługowa „Bliska”	Plac Kościuszki 3 16-200 Dąbrowa Białostocka
Twoja Apteka	ul. H. Kołłątaja 5 16-200 Dąbrowa Białostocka
Super Optyk	Plac Kościuszki 3, 16-200 Dąbrowa Białostocka
Zakład optyczny, W. Fiedorczyk	ul. Południowa 1, 16-200 Dąbrowa Białostocka

*dane zestawione przez MOPS w Dąbrowie Białostockiej.

W ramach Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej, którego podmiotem założycielskim jest Powiat Sokółski funkcjonuje Szpital, w zakresie którego od roku 2014 funkcjonuje wyłącznie jeden oddział – Chorób wewnętrznych. 31 grudnia 2011 roku działalność swoją zakończył Oddział Pediatriczny, a rok i cztery miesiące później także oddział Chirurgii (07.05.2013 r.). W pomieszczeniach budynku Szpitala od 1 lipca 2012 roku swoją działalność rozpoczął Zakład Opiekuńczo – Lecznicy.

Tabela 45
Pacjenci hospitalizowani w Szpitalu SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010–2016(I-VI)

Oddział	Liczba hospitalizowanych pacjentów						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 I - VI
Chorób wewnętrznych	1379	1436	1244	1092	1092	943	444
Chirurgii (zakończenie działalności 07.05.2013 r.)	708	684	434	163	-	-	-
Pediatriczny (zakończenie działalności 31.12.2011 r.)	443	427	-	-	-	-	

*dane Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej.

Sytuację związaną z zakończeniem działalności oddziałów Chirurgii i Pediatrii Szpitala w Dąbrowie Białostockiej, a co za tym idzie ograniczenie dostępu do usług medycznych lokalnej społeczności należy traktować jako społecznie negatywną.

Od dnia 1 lipca 2012 roku w pomieszczeniach Szpitala pozostałych po zlikwidowanym Oddziale Pediatrii rozpoczął swoją działalność Zakład Opiekuńczo – Leczniczy. Zakład stanowi formę stacjonarnej opieki długoterminowej. Udziela całodobowych świadczeń medycznych obejmujących leczenie, pielęgnację i rehabilitację osobom, które nie wymagają pobytu w placówce szpitalnej. Placówka zapewnia konieczne lekarstwa, wyroby medyczne, odpowiednie wyżywienie oraz zajęcia rehabilitacyjne. Do zakładu może zostać przyjęta osoba, która z powodu choroby przewlekłej wymaga całodobowej opieki pielęgnacyjnej. Czas pobytu w zakładzie opiekuńczo-leczniczym wynosi 6 miesięcy. W uzasadnionych przypadkach czas pobytu można przedłużyć. Poniższa tabela obrazuje przepływ pacjentów w ujęciu rocznym, przy czym należy zauważyć, iż przedstawione dane nie odnoszą się wyłącznie do pacjentów z terenu gminy Dąbrowa Białostocka. Fakt powstania i funkcjonowania na terenie Dąbrowy Białostockiej Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego stanowi pozytywny element społeczny, który rozszerzył ofertę pomocy skierowaną do osób chorych długotrwale.

Tabela 46
Pacjenci Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego przy SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2012 – 2016 (I-VI)

Liczba pacjentów	2012	2013	2014	2015	2016 (I-VI)
	32	63	69	74	58

*dane Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej.

Od roku 2005 w ramach Zakładu Rehabilitacji SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej wykonywane są świadczenia z zakresu rehabilitacji. Świadczenia udzielane są w zakresie rehabilitacyjnej opieki lekarskiej oraz fizjoterapii ambulatoryjnej. Zakład dysponuje nowoczesnym sprzętem. W ramach działalności wykonywane są zabiegi ze wszystkich działów fizykoterapii: jonoforezy, galwanizacje, elektrostymulacje, DD, diatermie krótkofalowe, ultradźwięki, naświetlania lampą solux, kwarcową, bioptron, masaże ręczne, masaże wodno-wirowe kończyn górnych i dolnych, terapię magnetyczną, fango, laser i krioterapia. W sali ćwiczeń indywidualnych przeprowadzamy gimnastykę korekcyjną i ćwiczenia poprawiające ogólną kondycję fizyczną (dane – strona www.spzoz.home.pl). Dane dotyczące liczby udzielanych porad w zakresie rehabilitacji przedstawia poniższa tabela.

Tabela 47

Porady udzielone w ramach Zakładu Rehabilitacji Leczniczej SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)

Poradnia	Liczba porad						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 I - VI
Rehabilitacji	1102	1235	1329	1700	1679	1477	877
Wad postawy	-	-	127	-	-	-	-

*dane Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej.

Z danych przedstawionych w tabeli wynika, iż zapotrzebowanie na świadczenia Zakładu Rehabilitacji od lat jest wysokie. Biorąc pod uwagę lata 2010 i 2013 zaobserwować można 54% wzrost w tym zakresie. Dane z półrocza roku 2016 wskazują, iż można się spodziewać utrzymania poziomu porad na poziomie lat 2013, 2014, bądź wyższym.

W ofercie SP ZOZ w Dąbrowie Białostockiej znajduje się także katalog świadczeń realizowanych w domu pacjenta, tj:

- Poradnia Lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej,
- Poradnia Rehabilitacji,
- Poradnia Zdrowia Psychicznego,
- Nocna i Świąteczna Wyjazdowa Opieka Lekarska,
- Nocna i Świąteczna Wyjazdowa Opieka Pielęgniarska,
- Pielęgniarska Długoterminowa Opieka Domowa,
- wizyty w środowisku pielęgniarki środowiskowej i położnej środowiskowej.

Tabela 48

Porady udzielone w ramach SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)

Poradnie/komórki	Liczba porad						
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 I - VI
Poradnia Lekarza POZ	23122	24528	23679	22932	22765	22209	10893
Poradnia dzieci	6432	6692	5752	4873	362	187	64
Poradnia Ginekologiczno - Położnicza	2914	2774	2705	3019	2936	2955	1517
Poradnia Chirurgii Ogólnej	7124	7147	6438	7202	7772	7995	4069
Poradnia Medycyny Pracy	510	630	683	731	723	785	461
Poradnia Zdrowia Psychicznego (porady lekarskie i psychologiczne)	1517	1672	1713	1485	1507	1424	916
Poradnia Leczenia Uzależnień (porady lekarskie i psychologiczne)	329	386	377	393	423	603	-
Poradnia Gruźlicy i Chorób Płuc	388	438	464	-	-	-	-
Nocna i Świąteczna Ambulatoryjna Opieka Lekarska POZ	2952	2824	2787	3233	2888	3041	1772

Nocna i Świąteczna Wyjazdowa Opieka Lekarska POZ	389	438	571	520	529	496	238
Nocna i Świąteczna Ambulatoryjna Opieka Pielęgniarska POZ	2673	3201	2698	3115	3223	3066	1723
Nocna i Świąteczna Wyjazdowa Opieka Pielęgniarska POZ	215	134	404	431	404	463	183
Izba Przyjęć Szpitala	2430	2282	1932	1111	744	819	475

*dane Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej.

Dokonując analizy danych można stwierdzić, iż zakres pomocy świadczonej pacjentom przez Poradnię Lekarza POZ i Ginekologiczno – Położniczą SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej od roku 2010 pozostaje na podobnym poziomie. Od dnia 1 września 2016 roku Poradnia dla Dzieci nie udziela świadczeń zdrowotnych. Pacjenci w/w Poradni zostali objęci opieką przez lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej w Przychodni Rejonowej. Znaczącemu zmniejszeniu uległa liczba porad udzielonych w ramach Izby Przyjęć Szpitala – o 66,30% w roku 2015. Pozostałe Poradnie i komórki odnotowały wzrost liczby świadczonych porad. Największy wskaźnik wzrostu wystąpił w zakresie porad udzielonych przez Poradnię Leczenia Uzależnień i wyniósł on 83,28% w roku 2015 w stosunku do roku 2010. Zaniechanie funkcjonowania w/w Poradni od roku 2016 wydaje się więc społecznie nie uzasadnione i negatywne.

Tabela 49

Pielęgniarska Długoterminowa Opieka Domowa w ramach SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (I-VI)
Liczba pacjentów	19	19	15	23	16	14	11
Osobodni	2856	2081	3070	3838	3660	3628	1765

*dane Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Dąbrowie Białostockiej.

W zakresie pielęgniarskiej długoterminowej opieki świadczonej w domu pacjenta w odniesieniu do lat skrajnych oceny zauważyć można zmniejszenie liczby pacjentów objętych opieką, przy czym wzrosła liczba dni świadczonej opieki o 27,03%. Z informacji przekazanych przez SPZOZ wynika, iż na w/w pomoc z terenu gminy Dąbrowa Białostocka oczekuje 5 osób (dane na dzień 07.10.2016 r.).

W zakresie świadczeń medycyny rodzinnej na terenie Dąbrowy Białostockiej działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Bartek” Stanisław Bernatowicz, który rocznie na

rzecz pacjentów udziela ponad dwadzieścia tysięcy porad. Szczegółowe dane dotyczące liczby udzielonych porad przedstawia poniższa tabela.

Tabela 50

Porady udzielane w ramach NZOZ „Bartek” w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)

Liczba porad	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (I – VI)
	15807	17595	17603	2122	22133	24105	12262

*dane Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej „Bartek” w Dąbrowie Białostockiej.

Liczba porad udzielonych w roku 2015 w ramach medycyny rodzinnej NZOZ „Bartek” w stosunku do roku 2010 wzrosła o 52,50%. Analizując dane z pierwszego półrocza 2016 roku można przypuszczać, iż wzrost liczby porad zostanie utrzymany.

Z danych przekazanych przez Przychodnię Rodziną NZOZ D. Falkowska wynika, że liczba porad lekarskich w analizowanym okresie utrzymuje się średnio na poziomie dziewięciu tysięcy rocznie. Największej liczby porad w/w NZOZ udzielił w roku 2011, tj. 9739 porad. W roku 2015 liczba porad w stosunku do roku 2011 zmniejszyła się o 10,09%. Dane z pierwszego półrocza roku bieżącego wskazują, iż rok 2016 może przynieść wzrost w tym zakresie. Szczegółowe dane w zakresie porad zawiera poniższa tabela.

Tabela 51

Porady udzielane w ramach Przychodni Rodzinnej NZOZ D. Falkowska w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)

Liczba porad	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 (I – VI)
	9270	9739	8975	9428	9678	8756	6662

*dane Przychodnia Rodzinna Niepublicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej D. Falkowska w Dąbrowie Białostockiej.

Oprócz zasoby opieki medycznej warunkujących zdrowie człowieka, tj. między innymi dostępności, jakości, organizacji i zakresu usług, ważną rolę w jego zachowaniu odgrywają styl życia i środowisko. Styl życia, to sposób bycia wynikający z indywidualnych wzorców zachowań oraz określony przez czynniki społeczne i kulturowe. Każdy człowiek ma możliwość modyfikacji swojego stylu życia, a co za tym idzie może regulować jego wpływ na zdrowie. Zdrowie człowieka uwarunkowane jest także wpływem środowiska, na które człowiek ma wpływ pośredni. Ogromne znaczenie w zakresie powyższych czynników

warunkujących zdrowie mają wczesne działania profilaktyczne utrwalające prawidłowe wzorce zdrowego stylu życia oraz kształtujące nawyki związane z dbałością o otoczenie i środowisko. Ważną rolę w zakresie podejmowania wczesnych działań profilaktycznych pełnią placówki oświatowo – wychowawcze.

Tabela 52

Programy i projekty profilaktyczne zrealizowane w latach szkolnych 2010/2011 – 2012/2013 – wybrane placówki

Nazwa placówki	Rok szkolny 2010/2011		Rok szkolny 2011/2012		Rok szkolny 2012/2013	
	Programy	Projekty	Programy	Projekty	Programy	Projekty
Szkoła Podstawowa ZSS w Dąbrowie Białostockiej	30	1	28	1	32	2
Gimnazjum ZSS w Dąbrowie Białostockiej	1	5	2	4	2	6
Szkoła Podstawowa ZSP w Różanymstoku	5	0	5	0	5	0
Gimnazjum ZSP w Różanymstoku	3	1	3	1	3	1
Przedszkole ZSP w Różanymstoku	1	0	1	0	1	0
Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Wielkim	2	0	2	0	3	0
Szkoła Podstawowa w Nierośnie	1	1	1	1	1	1
Publiczna Szkoła Podstawowa w Reszkowcach	0	0	0	0	0	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchodolinie	1	0	1	0	1	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamiennej Starej	7	0	7	0	7	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bagnach	3	3	3	3	3	3
Samorządowe Przedszkole w Dąbrowie Białostockiej	0	0	0	0	0	0
Żłobek Miejski w Dąbrowie Białostockiej	0	0	0	0	0	0

*dane wymienionych wyżej Placówek Oświatowo - Wychowawczych.

Tabela 53

**Programy i projekty profilaktyczne zrealizowane w latach szkolnych 2013/2014 – 2015/2016 –
wybrane placówki**

Nazwa placówki	Rok szkolny 2013/2014		Rok szkolny 2014/2015		Rok szkolny 2015/2016	
	Programy	Projekty	Programy	Projekty	Programy	Projekty
Szkoła Podstawowa ZSS w Dąbrowie Białostockiej	30	2	30	2	30	3
Gimnazjum ZSS w Dąbrowie Białostockiej	3	4	3	4	3	3
Szkoła Podstawowa ZSP w Różanymstoku	5	0	5	0	5	0
Gimnazjum ZSP w Różanymstoku	3	1	3	1	3	1
Przedszkole ZSP w Różanymstoku	1	0	1	0	1	0
Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Wielkim	3	0	2	0	2	0
Szkoła Podstawowa w Nierośnie	1	1	1	1	1	1
Publiczna Szkoła Podstawowa w Reszkowcach	0	0	0	0	0	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchodolinie	1	0	1	0	1	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamiennej Starej	7	0	7	0	7	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bagnach	3	3	3	3	3	3
Samorządowe Przedszkole w Dąbrowie Białostockiej	1	0	1	0	1	0
Żłobek Miejski w Dąbrowie Białostockiej	0	0	0	0	0	0

*dane wymienionych wyżej Placówek Oświatowo - Wychowawczych.

Corocznie w budżecie gminy Dąbrowa Białostocka zabezpieczane są środki finansowe na pokrycie działań związanych z ochroną zdrowia i profilaktyką. Środki te przeznaczone są na działania profilaktyczne świetlic przy ZSS w Dąbrowie Białostockiej, klubów, stowarzyszeń i fundacji działających na rzecz mieszkańców gminy, szkolnych programów profilaktycznych. W roku 2015 gmina Dąbrowa Białostocka przeznaczyła kwotę 30.000,00 zł. na rzecz SP ZOZ w Dąbrowie Białostockiej jako dotację celową na zakup agregatu prądotwórczego dla Szpitala w Dąbrowie Białostockiej oraz kwotę 21.372,00 zł. jako pomoc finansowa dla Starostwa Powiatowego w Sokółce z przeznaczeniem na dofinansowanie

działalności Warsztatu Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Białostockiej i Sokółce. W roku 2016 na wsparcie finansowe Warsztatu Terapii Zajęciowej zaplanowano kwotę 23.114,00 zł.

9 BEZROBOCIE

Bezrobocie, to zjawisko braku pracy zarobkowej dla osób zdolnych do pracy i gotowych do jej podjęcia. Bezpośrednią przyczyną bezrobocia jest niedostateczna liczba wolnych miejsc pracy w stosunku do liczby osób ubiegających się o zatrudnienie. Do czynników determinujących bezrobocie można zaliczyć także brak kompatybilności kwalifikacji osób bezrobotnych do potrzeb rynku pracy, niskie uposażenia, zła organizacja rynku pracy, trudności mieszkaniowe i związana z tym niska mobilność osób bezrobotnych (<https://pl.wikipedia.org>).

Regulacje prawne w zakresie kwestii bezrobocia zawiera ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2016 r., poz. 645 z późn.zm.). Zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej są realizowane na podstawie uchwalanego przez Radę Ministrów Krajowego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia, zawierającego zasady realizacji Europejskiej Strategii Zatrudnienia oraz w oparciu o inicjatywy samorządu gminy, powiatu, województwa i partnerów społecznych. Usługi na rzecz osób bezrobotnych z terenu gminy Dąbrowa Białostocka świadczy Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej.

Tabela 54

Stopa bezrobocia w powiecie sokólskim na tle województwa podlaskiego i Polski do w latach 2010 – 2016 (I – VI)

Rok	Liczba bezrobotnych powiat sokólski	Stopa bezrobocia (%)		
		powiat sokólski	woj. podlaskie	Polska
2010	4618	16,50	13,80	12,40
2011	4794	16,90	14,10	12,50
2012	4793	17,10	14,70	13,40
2013	5043	17,80	15,10	13,40
2014	4355	15,60	12,90	11,40
2015	4175	15,00	11,80	9,80
2016 (I – VI)	3935	14,02	10,80	8,80

*dane Powiatowy Urząd Pracy w Sokółce (<http://www.pupsokolka.pl/>).

Analiza liczby osób bezrobotnych w powiecie sokólskim pokazuje ponad 17% spadek w roku 2015 w stosunku do roku 2013, kiedy to nastąpił wzrost liczby osób bezrobotnych.

Stopa bezrobocia odnotowana w powiecie sokólskim we wszystkich latach analizowanego okresu była wyższa od stopy bezrobocia odnotowanej w województwie podlaskim i na poziomie kraju. W roku 2015 ta niekorzystna tendencja uległa pogłębieniu i utrzymała się także w pierwszym półroczu roku 2016.

Tabela 55

Liczba osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka z uwzględnieniem wykształcenia i płci

Rok	Liczba osób									
	wyższe		policealne, średnie zawodowe		średnie ogólnokształcące		zawodowe		gimnazjalne, podstawowe	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
2010	36	24	100	82	92	99	101	151	88	176
2011	34	31	96	85	94	84	93	175	98	184
2012	35	30	87	101	92	96	93	165	86	178
2013	53	31	92	129	87	87	93	158	91	181
2014	36	27	72	99	80	78	71	146	85	150
2015	34	27	76	103	62	74	61	152	80	140
2016 (I-VI)	29	15	84	98	71	73	52	130	67	133

*dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej.

Dane zawarte w powyższej tabeli wpisują się w specyfikę spadku liczby osób bezrobotnych w powiecie sokólskim zawartych w poprzedniej tabeli w porównaniu lat 2013 i 2015. W roku 2013 w PUP w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej było zarejestrowanych 1002 mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka. Dwa lata później liczba ta zmniejszyła się o 19,26%. Dokonując analizy zarejestrowanych osób bezrobotnych pod kątem posiadanego przez nie wykształcenia, można zauważyć, iż najliczniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym oraz zawodowym. W roku 2015 odpowiednio 27,18% i 26,33 % ogółu osób bezrobotnych zarejestrowanych z terenu gminy Dąbrowa Białostocka. Wśród tych dwóch grup znacząco dominują mężczyźni, którzy w roku 2015 stanowili 63,64% zarejestrowanych posiadających wykształcenie podstawowe i gimnazjalne oraz 71,36% zarejestrowanych o wykształceniu zawodowym. Osoby z wyższym wykształceniem stanowią najmniejszy odsetek osób będących w rejestrach PUP. W roku 2013 grupa ta stanowiła 8,38% ogółu bezrobotnych z terenu gminy, w roku 2015 – 7,54%. W

przeciwieństwie do grup o niskim poziomie wykształcenia, w grupie osób z wyższym wykształceniem dominują kobiety. W roku 2013 stanowiły one 63,10% natomiast dwa lata później 55,73% tej grupy.

Tabela 56
Liczba osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka z uwzględnieniem wieku i płci

Rok	Liczba osób w przedziałach wiekowych (w latach)											
	18 - 24		25 - 34		35 - 44		45 - 54		55 - 59		60 - 64	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
2010	110	172	120	134	81	75	79	104	27	34	-	13
2011	108	169	119	150	88	82	69	101	31	45	-	12
2012	90	163	124	172	85	81	64	101	30	39	-	14
2013	88	168	124	173	90	86	72	91	42	50	-	18
2014	78	122	100	154	73	81	61	82	30	44	2	17
2015	66	112	97	151	58	79	59	84	31	42	2	28
2016 (I-VI)	59	89	98	126	63	68	47	83	35	49	1	34

*dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej.

W 2015 roku mieszkańcy gminy Dąbrowa Białostocka w wieku 18 – 34 lata stanowili najliczniejszą grupę beneficjentów PUP w Dąbrowie Białostockiej (52,66%). Tendencja ta utrzymuje się od lat: w roku 2010 grupa ta stanowiła 56,48% ogółu bezrobotnych, w roku 2013 – 55,19%. Poczynając od roku 2012 zaobserwować w tej grupie także można przewagę liczebności osób bezrobotnych pomiędzy 25 a 34 rokiem życia. Zarówno w grupie osób bezrobotnych w przedziale wiekowym 18 – 24 lata, jak i 25 – 34 lata dominują mężczyźni. W roku 2015 stanowili oni odpowiednio 62,92% i 60,89% ogółu osób w tych przedziałach wiekowych. Najmniej liczna grupę osób w rejestrach PUP stanowią osoby w przedziałach wiekowych 60 -64 lata oraz 55 – 59 lat. Łącznie te grupy wiekowe w 2015 roku stanowiły 12,73% ogółu osób bezrobotnych (w roku 2010 – 7,80%, w roku 2013 – 10,98%). Wśród osób bezrobotnych w omawianym przedziale wiekowym dominują mężczyźni, przy czym przewaga ta u osób w wieku 55 – 59 lat nie jest duża i balansuje około 7,53% w roku 2015. Zdecydowanie przewaga mężczyzn zarysowała się wśród osób bezrobotnych w przedziale wieku 60 – 64 lata. W roku 2015 stanowią oni 93,33% ogółu osób bezrobotnych w tym wieku. Sytuacja powyższa związana jest ściśle z przepisami prawa emerytalnego.

Tabela 57

Liczba osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka z uwzględnieniem czasu pozostawania bez pracy

Rok	Liczba osób											
	do 1 miesiąca		1 – 3 miesiące		3 – 6 miesięcy		6 - 12 miesięcy		12 – 24 miesięcy		powyżej 24 miesięcy	
	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M	K	M
2010	25	30	80	76	56	72	48	78	100	83	108	193
2011	19	43	51	63	50	68	57	92	95	103	143	190
2012	21	31	47	74	41	72	60	86	70	115	154	192
2013	28	35	55	70	49	87	67	90	68	103	149	201
2014	25	47	68	65	35	58	38	51	59	96	119	183
2015	14	33	39	65	42	56	48	82	55	76	115	184
2016 (I-VI)	19	34	29	67	38	34	52	67	52	91	113	156

*dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej.

Na przestrzeni lat poddanych analizie statystycznej najliczniejszą grupę osób w zarejestrowanych jako bezrobotne stanowiły osoby pozostające w rejestrach PUP przez okres dłuższy niż 24 miesiące. W roku 2015 osoby te stanowiły aż 36,96% ogółu osób bezrobotnych (w roku 2010 – 31,72%, w roku 2013 - 34,93%). Na drugim miejscu uplasował się okres pozostawania w rejestrach PUP od 12 do 24 miesięcy. W roku 2015 ponad 16% osób bezrobotnych pozostawało bez pracy powyżej jednego roku. Po roku 2010 w obu tych grupach zauważa się także dominację mężczyzn. W 2015 roku mężczyźni stanowili odpowiednio 61,54% (pow. 24 mies.) i 58,02% ogółu osób należących do omawianych grup. Zdecydowanie najmniej liczną grupę osób stanowią beneficjenci PUP pozostający w rejestrach bezrobotnych przez okres do jednego miesiąca. W roku 2015 osoby te stanowiły 5,81% ogółu bezrobotnych, w roku 2010 – 5,80%, w roku 2013 – 6,29%. Grupa ta potwierdza także cechę dominacji mężczyzn.

Sytuację w pozostałych wymiarach czasowych pozostawania bez pracy w wybranych latach obrazuje tabela Nr 58.

Tabela 58

Procentowy wskaźnik osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka w wybranych wymiarach czasowych pozostawania bez pracy

Rok	Procentowy wskaźnik osób w poszczególnych wymiarach pozostawania bez pracy		
	1 – 3 mies.	3 – 6 mies.	6 – 12 mies.
2010	16,12	12,48	13,23
2013	13,49	13,57	12,11
2015	13,28	15,67	16,07

*opracowano na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej.

Tabela 59
Liczba osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka z uwzględnieniem płci

Rok	Kobiety		Mężczyźni	
	miasto	wieś	miasto	wieś
2010	243	174	304	228
2011	234	181	321	238
2012	218	175	316	254
2013	239	177	315	271
2014	185	159	252	248
2015	165	148	252	244
2016 (I-VI)	166	137	225	224

*dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej.

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej wskazują, że zjawisko bezrobocia wśród mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka nieco częściej występuje wśród mieszkańców miasta oraz częściej dotyka mężczyzn niż kobiety. W roku 2015 mieszkańcy miasta stanowili 51,55% ogółu osób bezrobotnych z terenu gminy (2010 – 57,64%, 2013 – 55,29%). Od roku 2010 stopniowo wzrastał udział mężczyzn w ogólnej liczbie osób bezrobotnych z terenu Gminy. W roku 2010 mężczyźni stanowili 56,06% beneficjentów PUP zamieszkałych na terenie Gminy, a pięć lat później już 61,31%.

Podstawowymi usługami rynku pracy są: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe oraz organizacja szkoleń. Aktywizacja zawodowa prowadzona zgodnie z zapisami ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 roku o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, ma za zadanie pobudzić osoby bezrobotne do aktywności zawodowej. Przepisy przewidują różne formy aktywizacji zawodowej, w ramach których przewidziana jest motywacja finansowa dla bezrobotnych i pracodawców. Osoby bezrobotne mogą korzystać z następujących form aktywizacji zawodowej: dodatek aktywizacyjny, prace interwencyjne, prace społecznie użyteczne, staż i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, pożyczki szkoleniowe, roboty publiczne, stypendia w okresie kontynuowania nauki, szkolenia, wsparcie działalności gospodarczej, zwrot kosztów przejazdu i zakwaterowania. Poniższa tabela zawiera zestawienie danych w tym zakresie.

Tabela 60

Bezrobotni z terenu gminy Dąbrowa Białostocka objęci formami aktywnego przeciwdziałania bezrobociu w latach 2010 – 2016 (I-VI)

Rok	Liczba osób objętych działaniami				
	prace interwencyjne	roboty publiczne	staże	szkolenia	inne
2010	16	12	152	68	26
2011	14	4	67	25	13
2012	9	3	77	43	23
2013	17	4	70	49	19
2014	19	5	85	29	24
2015	17	14	119	39	27
2016 (I-VI)	9	11	104	36	23

*dane Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej.

Dokonując analizy zebranego w tabelach materiału statystycznego można zauważyć, iż najpopularniejszą formą aktywizowania bezrobotnych mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka były staże. Wysoki wskaźnik tej formy pomocy utrzymuje się przez cały okres poddany analizie i balansuje w granicach ponad 50%. Najniższy wskaźnik dotyczący liczby osób, które skorzystały ze stażu przypadał na rok 2013 (44,03%) i rok 2012 (49,68%). W roku 2015 staże stanowiły 55,09% ogółu działań aktywnego przeciwdziałania bezrobociu. Dane za pierwsze półrocze roku 2016 wskazują, że ta forma wsparcia jest również często wdrażana przez PUP w Dąbrowie Białostockiej (56,83%). Formę najrzadziej stosowaną w ramach aktywnego przeciwdziałania bezrobociu w latach 2010 – 2015 stanowiły roboty publiczne. Wskaźnik udziału robót publicznych w całokształcie działań aktywizacyjnych wahał się od 1,94% w roku 2012 do 6,48% w roku 2015. Pierwsze półrocze 2016 roku roboty publiczne uplasowało na czwartej pozycji pod względem częstotliwości zastosowania, niemniej jednak wskaźnik pozostał nadal na poziomie jednocyfrowym (6,01%).

Tabela 61

Wskaźnik liczby osób z terenu gminy Dąbrowa Białostocka objętych działaniami aktywizacyjnymi PUP w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)

Rok	Liczba osób bezrobotnych	Liczba osób poddanych działaniom aktywizującym	Wskaźnik liczby osób objętych działaniami aktywizacyjnymi (%)
2010	949	274	28,87
2011	974	123	12,63
2012	963	155	16,10
2013	1002	159	15,87
2014	844	162	19,19
2015	809	216	26,70
2016 (I-VI)	752	183	24,34

*opracowano na podstawie danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej.

Najwyższy wskaźnik w zakresie liczby osób objętych działaniami aktywnego przeciwdziałania bezrobociu wśród mieszkańców Gminy zanotowano w roku 2010 (28,87%) oraz w roku 2015 (26,70%). Pierwsze półrocze roku 2016 wskazuje także na utrzymanie powyższej tendencji (24,34%). Rok 2011 zwłaszcza w stosunku do roku 2010 przyniósł znaczący spadek wskaźnika osób aktywizowanych, jednak w kolejnych latach ulegał stopniowemu wzrostowi.

10 EDUKACJA

Edukacja jest pojęciem związanym z rozwojem umysłowym i poziomem wiedzy człowieka. Powszechnie używana jest w znaczeniu procesu zdobywania wiedzy w systemie szkolnym lub poza nim, kształcenia oraz ogółu czynności mających na celu przekazywanie wiedzy, kształtowania określonych cech i umiejętności.

Dostęp do edukacji oraz jej poziom determinują w znacznym stopniu rozwój społeczeństw. Wysoki i efektywny poziom edukacji – procesu kształcenia, jest motorem rozwoju gospodarczego i społecznego (<https://pl.wikipedia.org>). Dlatego istotnym elementem polityki społecznej państwa, a co za tym idzie także poszczególnych gmin powinno być zapewnienie wszystkim mieszkańcom dostępu do edukacji na jak najwyższym poziomie.

Na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w roku szkolnym 2016/2017 funkcjonują niżej wymienione placówki oświatowo – wychowawcze:

Placówki, dla których organem prowadzącym jest gmina Dąbrowa Białostocka:

- Zespół Szkół Samorządowych w Dąbrowie Białostockiej: Szkoła Podstawowa im. Tadeusza Kościuszki, Gimnazjum im. Armii Krajowej,
- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Różanymstoku: Przedszkole, Szkoła Podstawowa, Gimnazjum,
- Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Wielkim,
- Szkoła Podstawowa w Nierośnie,
- Samorządowe Przedszkole w Dąbrowie Białostockiej,
- Żłobek Miejski w Dąbrowie Białostockiej

Placówki prowadzone przez Społeczno - Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator” w Łomży:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchodolinie,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Reszkowcach,
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamiennej Nowej,

Placówka prowadzona przez Stowarzyszenie „Placówka” w Bagnach:

- Publiczna Szkoła Podstawowa w Bagnach

Placówka, dla której organem prowadzącym jest powiat sokólski:

- Zespół Szkół im. Gen. Nikodema Sulika w Dąbrowie Białostockiej: Liceum Ogólnokształcące, Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych, Szkoła Zawodowa
- Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Dąbrowie Białostockiej.

Placówki prowadzone Towarzystwo Salezjańskie w Warszawie:

- Gimnazjum Specjalne Nr 1 przy Salezjańskim Ośrodku Szkolno – Wychowawczym,
- Gimnazjum Specjalne Nr 2 przy Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii,
- Zasadnicza Szkoła Zawodowa przy Młodzieżowym Ośrodku Socjoterapii.

Dokonując analizy obecnej liczby przedszkoli i szkół na terenie gminy Dąbrowa Białostocka można stwierdzić, że zaspakaja ona rzeczywiste potrzeby lokalnego społeczeństwa. Należy jednak zwrócić uwagę, iż negatywne skutki utrzymującego się ujemnego przyrostu naturalnego na terenie gminy, wymuszają konieczność poszukiwania nowych rozwiązań w zakresie istniejącego systemu placówek oświatowo – wychowawczych.

Tabela 62**Liczba uczniów w latach szkolnych 2010/2011 – 2012/2013 – wybrane placówki**

Nazwa placówki	Rok szkolny 2010/2011		Rok szkolny 2011/2012		Rok szkolny 2012/2013	
	Liczba uczniów	W tym o poziomie kształcenia specjalnego	Liczba uczniów	W tym o poziomie kształcenia specjalnego	Liczba uczniów	W tym o poziomie kształcenia specjalnego
Szkoła Podstawowa ZSS w Dąbrowie Białostockiej	478	11	452	13	430	9
Gimnazjum ZSS w Dąbrowie Białostockiej	416	15	415	21	392	21
Szkoła Podstawowa ZSP w Różanymstoku	80	3	74	5	77	5
Gimnazjum ZSP w Różanymstoku	57	3	55	3	46	3
Przedszkole ZSP w Różanymstoku	24	0	24	0	31	0
Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Wielkim	96	0	87	0	69	0
Szkoła Podstawowa w Nierośnie	51	0	48	0	37	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Reszkowcach	26	0	25	0	28	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchodolinie	35	2	35	2	29	1

Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamiennej Starej	40	0	44	0	47	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bagnach	33	0	22	0	28	0
Samorządowe Przedszkole w Dąbrowie Białostockiej	104	0	103	0	112	0
Żłobek Miejski w Dąbrowie Białostockiej	31	0	27	0	31	0
Zespół Szkół w Dąbrowie Białostockiej	478	0	437	0	418	0

*dane wymienionych wyżej Placówek Oświatowo - Wychowawczych.

Tabela 63

Liczba uczniów w latach szkolnych 2013/2014 – 2015/2016 – wybrane placówki

Nazwa placówki	Rok szkolny 2013/2014		Rok szkolny 2014/2015		Rok szkolny 2015/2016	
	Liczba uczniów	W tym o poziomie kształcenia specjalnego	Liczba uczniów	W tym o poziomie kształcenia specjalnego	Liczba uczniów	W tym o poziomie kształcenia specjalnego
Szkoła Podstawowa ZSS w Dąbrowie Białostockiej	424	9	393	9	409	6
Gimnazjum ZSS w Dąbrowie Białostockiej	332	12	290	4	291	5
Szkoła Podstawowa ZSP w Różanymstoku	69	2	55	1	53	1
Gimnazjum ZSP w Różanymstoku	40	5	38	5	49	8
Przedszkole ZSP w Różanymstoku	25	0	23	0	19	0
Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Wielkim	62	1	55	1	55	1
Szkoła Podstawowa w Nerośnie	39	0	42	1	41	1
Publiczna Szkoła Podstawowa w Reszkowcach	28	0	29	0	26	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchodolinie	34	1	35	1	35	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamiennej Starej	45	0	44	0	37	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bagnach	27	0	31	0	24	0
Samorządowe Przedszkole w Dąbrowie Białostockiej	108	0	121	0	110	0
Żłobek Miejski w Dąbrowie Białostockiej	34	0	32	0	30	0
Zespół Szkół w Dąbrowie Białostockiej	381	0	344	0	313	0

*dane wymienionych wyżej Placówek Oświatowo - Wychowawczych.

Tabela 64
Analiza zmian w liczbie uczniów wybranych placówek

Nazwa placówki	Liczba uczniów			Liczba uczniów		
	Rok szkolny 2010/2011	Rok szkolny 2016/2017	% zmiany	Rok szkolny 2015/2016	Rok szkolny 2016/2017	% zmiany
Szkoła Podstawowa ZSS w Dąbrowie Białostockiej	478	386	- 19,25	409	386	- 5,62
Gimnazjum ZSS w Dąbrowie Białostockiej	416	276	- 33,65	291	276	- 5,15
Szkoła Podstawowa ZSP w Różanymstoku	80	48	- 40	53	48	- 9,43
Gimnazjum ZSP w Różanymstoku	57	48	- 15,79	49	48	- 2,04
Przedszkole ZSP w Różanymstoku	24	24	0	19	24	+ 26,32
Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Wielkim	96	45	- 53,13	55	45	- 18,18
Szkoła Podstawowa w Nerośnie	51	32	- 37,25	41	32	- 21,95
Publiczna Szkoła Podstawowa w Reszkowcach	26	21	- 19,23	26	21	- 19,23
Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchodolinie	35	31	- 11,43	35	31	- 11,43
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamiennej Starej	40	34	- 15	37	34	- 8,11
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bagnach	33	22	- 33,33	24	22	- 8,33
Samorządowe Przedszkole w Dąbrowie Białostockiej	104	121	+ 16,35	110	121	+ 10
Żłobek Miejski w Dąbrowie Białostockiej	31	31	0	30	31	+3,33
Zespół Szkół w Dąbrowie Białostockiej	478	277	- 42,05	313	277	- 11,50

*dane wymienionych wyżej Placówek Oświatowo - Wychowawczych.

Utrzymujący się ujemny przyrost naturalny w gminie Dąbrowa Białostocka uwidocznił się w spadku liczby uczniów w szkołach funkcjonujących na terenie gminy. Biorąc pod uwagę liczbę uczniów w roku szkolnym 2010/2011 można zauważyć, iż wszystkie szkoły zanotowały dwucyfrowy spadek liczby uczniów w stosunku do bieżącego roku szkolnego (2016/2017). Najwyższy spadek w tym zakresie odnotowała Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Wielkim – 53,13%. W dalszej kolejności najwyższych wyników ujemnych uplasował się Zespół Szkół w Dąbrowie Białostockiej (42,05%), Szkoła Podstawowa ZSP w

Różanymstoku (- 40%), Szkoła Podstawowa w Nierośnie (- 37,25%), Gimnazjum ZSS w Dąbrowie Białostockiej (- 33,65%) oraz Publiczna Szkoła Podstawowa w Bagnach. Dokonując analizy spadku liczby uczniów w dwóch ostatnich latach szkolnych można stwierdzić, iż również dotyczy on wszystkich szkół podstawowych i gimnazjach oraz szkoły ponadgimnazjalnej na terenie gminy, przy czym wskaźnik spadku liczby jest niższy. Sześć placówek zanotowało w tym zakresie jednocyfrowy spadek, pięć pozostałych dwucyfrowy. W stosunku do ostatnich dwóch lat Szkoła Podstawowa w Nierośnie straciła najwięcej uczniów. Spadek ten wyniósł aż 21,95% i był czterokrotnie wyższy niż w Szkole Podstawowej ZSS w Dąbrowie Białostockiej oraz ponad trzykrotnie większy niż w Publicznej Szkole Podstawowej w Kamiennej Nowej. Wysoki procent spadku liczby uczniów można także zaobserwować w Publicznej Szkole Podstawowej w Reszkowcach (- 19,23%), Szkole Podstawowej w Zwierzyńcu Wielkim (- 18,18%) oraz Publicznej Szkole Podstawowej w Suchodolinie (- 11,43%). Należy także zwrócić uwagę, że w przypadku placówek przedszkolnych i żłobka na terenie gminy nie odnotowano spadku liczby podopiecznych, a wręcz przeciwnie w roku przedszkolnym 2016/2017 nastąpił ponad 16% wzrost w stosunku do roku 2010/2011. Placówka ta zanotowała także wzrost liczby uczęszczających do niej dzieci biorąc pod uwagę dwa ostatnie lata analizy – o 10%, przy czym ponad dwukrotnie większy wzrost osiągnęło w tym okresie Przedszkole ZSP w Różanymstoku, w którym liczba przedszkolaków wzrosła o 26,32%.

Tabela 65

Zajęcia pozalekcyjne zrealizowane w latach szkolnych 2010/2011 – 2015/2016 – szkoła podstawowa, gimnazjum (wybrane placówki)

Liczba zajęć	Rok szkolny 2010/2011	Rok szkolny 2011/2012	Rok szkolny 2012/2013	Rok szkolny 2013/2014	Rok szkolny 2014/2015	Rok szkolny 2015/2016
Kompensacyjne	52	52	57	60	67	67
Rozwijające umiejętności	56	68	89	92	85	64

*na podstawie danych Placówek Oświatowo - Wychowawczych.

Edukacja jako wartość społecznie uniwersalna zakłada równość dostępu i szans edukacyjnych dla każdego człowieka. Bardzo ważne są więc działania podejmowane w kierunku wyrównywania szans edukacyjnych poszczególnych uczniów, rozwijania umiejętności i kształtowania oraz intensyfikacja działań zmierzających do poprawy jakości kształcenia. Poniższa tabela obrazuje zakres działań podejmowanych przez placówki

oświatowe na terenie gminy w obszarze niwelowania deficytów edukacyjnych oraz rozwijaniu umiejętności uczniów na przestrzeni analizowanego okresu. Liczba zajęć o charakterze kompensacyjnym biorąc pod uwagę lata skrajne analizy wzrosła o 28,85%, a zajęć rozwijających umiejętności wzrosła o 14,29%. Największy wzrost liczby zajęć rozwijających umiejętności przypadał na rok szkolny 2013/2014 i w stosunku do roku 2010/2011 wzrósł aż o 64,296%. Niestety na przestrzeni kolejnych dwóch lat zaobserwować można spadek liczby zajęć, aż o 30,43% w roku końcowym analizy.

Jednym z elementów składających się na poziom nauczania są wyniki osiągane przez uczniów w trakcie sprawdzianów i egzaminów zewnętrznych. Celem egzaminów zewnętrznych jest obiektywne zbadanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów na zakończenie poszczególnych etapów kształcenia. Tabele Nr 66 – 69 przedstawiają zestawienie średnich wyników osiągniętych przez placówki oświatowe na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2013 – 2014.

Tabela 66
Wyniki egzaminów zewnętrznych w latach 2013 – 2014 szkoły podstawowe

Nazwa placówki	Średni wynik		Stanin_2013*	Średni wynik		Stanin_2014*
	pkt	%		pkt	%	
Szkoła Podstawowa w ZSS w Dąbrowie Białostockiej	23,9	60	5	23,5	59	4
Szkoła Podstawowa w ZS-P w Różanymstoku	22,8	57	5	28,4	71	7
Szkoła Podstawowa w Nierośnie	23,2	58	5	25,7	63	5
Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Wielkim	20,9	52	3	25,7	64	5
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bagnach	18,0	45	2	-	-	-
Publiczna Szkoła Podstawowa w Reszkowcach	31,3	78	-	19,7	49	-
Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchodolinie	25,4	64	6	23,0	58	-
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamiennej Nowej	25,3	63	-	30,5	76	-
Szkoła Podstawowa przy SOW w Różanymstoku	7,0	18	-	-	-	-

*dane pochodzące z informacji o stanie realizacji zadań oświatowych Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej.

Staniny: 9. najwyższy, 8. bardzo wysoki, 7. Wysoki, 6. wyżej średni, 5. Średni, 4. niżej średni, 3. Niski, 2. bardzo niski, 1. Najniższy

Tabela 67

Wyniki egzaminów zewnętrznych w latach 2013 – 2014 gimnazja - część humanistyczna i matematyczno-przyrodnicza

Nazwa szkoły	2013				2014			
	Cz. humanistyczna		Cz. matematyczno.-przyrodnicza		Cz. humanistyczna		Cz. matematyczno.-przyrodnicza	
	J. polski	Historia i wos	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze	J. polski	Historia i wos	Matematyka	Przedmioty przyrodnicze
	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %
Gimnazjum nr 2 w Różanymstoku	50,7	46,6	28,1	47,0	63,4	56,6	38,9	49,6
Gimnazjum w Dąbrowie Białostockiej	60,2	57,4	44,6	59,0	66,3	58,9	45,1	47,5
Gimnazjum Nr 1 przy SOW w Różanymstoku	37,0	41,0	21,8	42,4	35,7	41,6	20,2	32,5
Gimnazjum Nr 2 przy SOW w Różanymstoku	-	-	-	-	77,1	71,7	42,9	56,0
Gmina Dąbrowa Białostocka	55,9	53,9	39,6	55,4	59	54,8	38,6	44,3
Powiat Sokółski	61,0	56,5	45,6	58,4	64,8	57,5	43,0	49,7
Województwo Podlaskie	61,3	57,7	49,0	59,8	67,0	59,0	48,0	53,0
Kraj	62,0	58,0	48,0	59,0	68,0	59,0	47,0	52,0

* dane pochodzące z informacji o stanie realizacji zadań oświatowych Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej.

Dokonując analizy zebranych danych należy stwierdzić, iż średnie wyniki osiągnięte na poziomie gminy Dąbrowa Białostocka w zakresie egzaminu gimnazjalnego (część humanistyczna i matematyczno – przyrodnicza) w latach 2013, 2014 były niższe od średnich wyników krajowych. Gimnazjum przy ZSS w Dąbrowie Białostockiej w 2013 roku w zakresie przedmiotów przyrodniczych osiągnęła średni wynik na poziomie krajowym, a rok później – bardzo zbliżony do wyniku krajowego w zakresie egzaminu z historii i wos-u. Tylko jedna placówka - Gimnazjum Nr 2 przy SOW w Różanymstoku w roku 2014 w zakresie przedmiotów przyrodniczych uzyskała wynik wyższy od średniej krajowej.

Tabela 68

Wyniki egzaminów zewnętrznych w latach 2013 – 2014 gimnazja - język obcy

Nazwa szkoły	2013				2014			
	Język angielski		Język rosyjski		Język angielski		Język rosyjski	
	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %	Średni wynik w %
	podstaw owy	rozszer zony	podstaw owy	rozszerz ony	podsta wowy	rozszerz ony	podstaw owy	rozszer zony
Gimnazjum nr 2 w Różanymstoku	56,3	33,3	73,3	48,1	-	-	75,7	49,7
Gimnazjum w Dąbrowie Białostockiej	78,6	61,5	76,5	46,3	66,6	44,4	73,9	44,4
Gimnazjum Nr 1 przy SOW w Różanymstoku	32,6	17,5	-	-	34,2	13,2	-	-
Gimnazjum Nr 2 przy SOW w Różanymstoku	-	-	-	-	70,0	34,2	-	-
Gmina Dąbrowa Białostocka	61,0	45,5	76,2	46,5	55,1	33,6	74,4	46,0
Powiat Sokółski	62,4	42,4	77,7	50,9	67,6	46,3	72,0	47,7
Województwo Podlaskie	64,7	45,9	71,1	52,4	69,0	47,0	66,0	53,0
Kraj	63,0	45,0	64,0	43,0	67,0	46,0	61,0	41,0

*dane pochodzące z informacji o stanie realizacji zadań oświatowych Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej.

Sytuacja związana z wynikami w zakresie egzaminu gimnazjalnego części językowej w analizowanych latach wskazuje na mocną pozycję Gimnazjum przy ZSP w Różanymstoku (wynik w zakresie języka rosyjskiego) oraz Gimnazjum przy ZSS w Dąbrowie Białostockiej (wynik w zakresie języka rosyjskiego, języka angielskiego). W roku 2014 nastąpił spadek w zakresie osiągniętych wyników z języka angielskiego, natomiast wyniki z egzaminu z języka rosyjskiego na obu poziomach przewyższały nadal średnia krajową. Gimnazjum Nr 2 przy SOW w Różanymstoku w roku 2014 w zakresie egzaminu z języka angielskiego na poziomie podstawowym osiągnęło wynik wyższy od średniej krajowej. Porównując średnie wyniki gminy Dąbrowa Białostocka można także zauważyć, iż były one wyższe od średniej krajowej w zakresie egzaminów z języka rosyjskiego w latach 2013, 2014 oraz w zakresie egzaminu z języka angielskiego (poziom rozszerzony) w roku 2013.

Tabela 69**Poziom zdawalności egzaminów maturalnych uczniów Zespołu Szkół w Dąbrowie Białostockiej w latach szkolnych 2013/2014 – 2015/2016**

Rok szkolny	Zdawalność (%)	
	Liceum ogólnokształcące	Szkoła zawodowa
2013/2014	90	100
2014/2015	93	-
2015/2016	72	100

*dane Zespołu Szkół w Dąbrowie Białostockiej.

Trzyletni okres zestawienia danych dotyczących poziomu zdawalności egzaminów maturalnych przez uczniów Zespołu Szkół w Dąbrowie Białostockiej wskazuje na niezmienny 100% wskaźnik zdawalności w ramach Szkoły zawodowej Zespołu. W okresie objętym analizą rok szkolny 2014/2015 zaowocował najwyższym wskaźnikiem sukcesów egzaminów maturalnych wśród uczniów Liceum ogólnokształcącego – 93%. Wskaźnik ten był o 3,33% wyższy w stosunku do roku szkolnego go poprzedzającego oraz aż o 22,58% w stosunku do roku szkolnego 2015/2016.

Szkoły zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa dokonują analizy wyników osiągniętych w trakcie sprawdzianów i egzaminów w celu poprawy jakości pracy szkoły lub placówki. Wyciągnięcie i wdrożenie wniosków z powyższej analizy z założenia powinno skutkować między innymi: wprowadzeniem egzaminów próbnych z przedmiotów ogólnokształcących, zmian w rozkładach materiałów, modyfikacją metod nauczania oraz sposobu prowadzenia zajęć, monitorowaniem frekwencji uczniów na zajęciach, dostosowaniem formy zajęć lekcyjnych i szkolnych planów nauczania do potrzeb i możliwości uczniów, motywowaniem uczniów są do nauki, udziału w konkursach, rozwijania własnych zainteresowań i talentów, zwiększeniem aktywności uczniów.

W tym miejscu należy także zwrócić uwagę na działalność prowadzoną na terenie Gminy przez placówkę oświatową jaką jest Poradnia Psychologiczno – pedagogiczna w Dąbrowie Białostockiej. Celem Poradni jest udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, a także udzielanie rodzicom i nauczycielom pomocy psychologiczno-pedagogicznej związanej z wychowywaniem i kształceniem dzieci i młodzieży. Poradnia udziela pomocy psychologiczno-pedagogicznej oraz logopedycznej. Do zadań poradni należy między innymi: - diagnozowanie poziomu rozwoju, potrzeb i możliwości oraz zaburzeń rozwojowych i zachowań dysfunkcyjnych dzieci i młodzieży, - wspomaganie dzieci i młodzieży odpowiednio do ich potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych, - prowadzenie terapii dzieci i młodzieży oraz ich rodzin,

- pomoc dzieciom i młodzieży w wyborze kierunku kształcenia, zawodu oraz planowaniu kształcenia i kariery zawodowej, wspieranie nauczycieli w doradztwie edukacyjno-zawodowym, - wspomaganie dzieci i młodzieży z trudnościami adaptacyjnymi, - pomoc w rozpoznawaniu i rozwijaniu indywidualnych możliwości, predyspozycji i uzdolnień dzieci i młodzieży, - podejmowanie działań z zakresu profilaktyki uzależnień i innych problemów dzieci i młodzieży, - współpraca ze szkołami i placówkami w rozpoznawaniu u uczniów specyficznych trudności w uczeniu się, w tym klas I-III szkoły podstawowej, - współpraca z placówkami przy opracowywaniu i realizowaniu indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych oraz pomocy psychologiczno-pedagogicznej, - wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny, placówek, - prowadzenie edukacji dotyczącej ochrony zdrowia psychicznego.

Przy realizacji celów i zadań pracownicy Poradni współpracują z innymi poradniami, przedszkolami, szkołami i placówkami oraz organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami świadczącymi poradnictwo i pomoc dzieciom i młodzieży oraz rodzicom.

II KULTURA, SPORT I REKREACJA

Pojęcie dobra kultury rozumiane bywa bardzo różnie i szeroko jako całokształt materialnego i niematerialnego dorobku ludzkości (rzeczy, usługi, dobra niematerialne, zachowania i zjawiska etyczne) oraz idee i postawy ludzkie. Kwestie związane z szeroko rozumianymi dobrami kultury uregulowane zostały w wielu dokumentach, w tym w dokumencie wiodącym - Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z zapisami którego Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania dóbr kultury oraz warunki równego do nich dostępu (art. 6 ust. 1). Zapisy konstytucji wskazują kierunek podejmowanych zadań, które w praktyce są uzależnione od zasobów i ekonomicznych możliwości poszczególnych organów samorządu terytorialnego.

Na terenie gminy Dąbrowa Białostocka główną jednostką statutowo upowszechniającą kulturę, czytelnictwo, sport i turystykę jest Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury (M-GOK). Celem nadrzędnym M-GOK jest pozyskiwanie i przygotowanie środowiska do aktywnego uczestnictwa w kulturze, sporcie i rekreacji oraz współtworzenie kultury, a także kształtowanie odpowiednich postaw społeczno - moralnych i patriotyczno - narodowych ze szczególnym uwzględnieniem środowiska dzieci i młodzieży.

Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Dąbrowie Białostockiej prowadzi wielokierunkową działalność w zakresie:

1. edukacji i upowszechniania kultury poprzez: - działania w zakresie upowszechniania poszczególnych dziedzin sztuki (amatorskiej i profesjonalnej), - rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych, gromadzenie i opracowanie księgozbioru, prowadzenie działalności oświatowej i upowszechnianie wiedzy, - inspirowanie i rozwijanie zainteresowań amatorską twórczością artystyczną, otaczanie opieką amatorskiego ruchu artystycznego twórczości ludowej i folkloru, - sprawowanie mecenatu nad twórczością artystyczną - promocja twórczości kultury z terenu działania, - edukację kulturalną dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez działalność w zespołach i kołach zainteresowań, tworzenie warunków do rozwoju autentycznych kreatywnych postaw dzieci i młodzieży, a także przekazywanie i upowszechnianie wiedzy o sztuce, uczenie jej zrozumienia i świadomego odbioru, - organizację kulturalnej rozrywki, zabawy i rekreacji dla różnych grup społecznych, - inne formy działalności kulturalnej;

2. turystyki poprzez: -rozpoznawanie, upowszechnianie i rozwój wiedzy dotyczącej środowiska przyrodniczego i kulturowego gminy, - prowadzenie działań aktywizujących rozwój turystyki, - koordynowanie działań podmiotów zajmujących się usługami turystycznymi na terenie gminy, - promocję walorów eko i agroturystycznych gminy;

3. sportu i rekreacji poprzez: - organizowanie i tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu sportowego, - nadzór nad stanem i sposobem wykorzystania powierzonych gminnych obiektów i urządzeń sportowych, - promowanie sportowego stylu życia wśród mieszkańców gminy, - współpracę z uczniowskimi klubami sportowymi, szkołami, stowarzyszeniami i organizacjami w zakresie organizacji wspólnych imprez sportowych;

4. rozwoju czytelnictwa poprzez działania Biblioteki w zakresie: - prowadzenie wypożyczalni dla dorosłych, wypożyczalni dla dzieci, czytelnicy, biblioteki pedagogicznej oraz innych form udostępniania zbiorów bibliotecznych uwzględniając szczególnie potrzeby czytelnicze dzieci i młodzieży, ludzi starszych i niepełnosprawnych, - udostępnianie materiałów bibliotecznych na miejscu, wypożyczanie do domu oraz prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych, - prowadzenie działalności informacyjno - bibliotecznej, popularyzację książek i czytelnictwa, - organizowanie czytelnictwa i udostępnianie zbiorów bibliotecznych.

Wyżej opisane zadania M-GOK realizuje poprzez:

- organizowanie zespołowego uczestnictwa w kulturze, sporcie, rekreacji i turystyce,
- wszelkich form edukacji kulturalnej, sportowej i turystycznej,

- form indywidualnej aktywności twórczej i sportowej;
- impresz kulturalnych, rozrywkowych, rekreacyjnych, sportowych i turystycznych,
- impresz masowych.

Dane ilościowe dotyczące działalności Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej przedstawiają niżej zamieszczone tabele.

Tabela 70

Działania Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej w zakresie rozwoju kultury, sportu i rekreacji w latach 2010 – 2016 (I – IX)

Rok	Liczba		
	imprezy integrujące społeczność lokalną	zajęć dla dzieci i młodzieży	zajęć dla dorosłych
2010	6	4	3
2011	6	5	3
2012	5	5	4
2013	7	5	5
2014	6	6	5
2015	7	6	6
2016 (I – IX)	7	6	6

*dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej.

Tabela 71

Działania Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej w zakresie organizowania wypoczynku i rekreacji dzieci w czasie wolnym od zajęć szkolnych w latach 2010 – 2016 (I – IX)

Rok	Liczba zajęć w okresie ferii zimowych	Liczba dzieci	Liczba zajęć w okresie wakacji	Liczba dzieci
2010	0	0	0	0
2011	0	0	0	0
2012	1	120	0	0
2013	1	120	1	20
2014	1	120	1	40
2015	1	140	1	60
2016 (I – IX)	1	140	1	60

*dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej.

W skład Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej wchodzi oprócz Ośrodka także Miejsko – Gminna Biblioteka Publiczna w filiami w terenie i Biblioteką Pedagogiczną oraz Kino „Lotos”, które w ostatnich latach praktycznie zawiesiło swoją działalność (łączna liczba seansów w latach 2011 – 2016 wyniosła 10- dane na

październik 2016 r.). Dane dotyczące zasobów oraz działalności bibliotek, czytelni przedstawia poniższa tabela.

Tabela 72

Czytelnictwo – biblioteki, czytelnia przy Miejsko – Gminnym Ośrodku Kultury w Dąbrowie Białostockiej

Rok	Księgozbiór (liczba woluminów)	Liczba czytelników		
		Dzieci i młodzież		Dorośli
		do 15 roku życia	po 15 roku życia	
2010	57.893	894	340	1116
2011	58.177	831	426	1055
2012	58.349	814	427	1027
2013	58.266	841	383	1072
2014	58.271	791	320	959
2015	45.987	729	248	758

*dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej.

Z analizy danych tabeli wynika, iż zasób księgozbioru będącego w posiadaniu bibliotek i czytelni w ostatnich latach pozostawał na zbliżonym poziomie, z wyłączeniem roku 2015, kiedy to księgozbiór zmniejszył się o ponad 21%. Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Ośrodek Kultury spadek liczby woluminów związany był z likwidacją tej części księgozbioru, która z uwagi na stan zniszczenia nie nadawała się do dalszego użytku.

Kolejne lata zestawienia danych pokazują także stopniowy spadek liczby osób korzystających z zasobów bibliotek i czytelni M – GOK w Dąbrowie Białostockiej. W roku 2015 ogólna liczba czytelników zmniejszyła się aż o 26,17 % w stosunku do roku 2010. Biorąc pod uwagę lata z największym wskaźnikiem osób korzystających z bibliotek i czytelni można zaobserwować, że liczba osób dorosłych spadła o 32,08 % i był to spadek wyższy niż w grupie dzieci i młodzieży (22,28%).

Tabela 73

Aktywność czytelnicza mieszkańców gminy według danych Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej

Rok	Liczba czytelników		Liczba wypożyczeń		Średnia wypożyczeń	
	Dzieci i młodzież	Dorośli	Dzieci i młodzież	Dorośli	Dzieci i młodzież	Dorośli
2010	1234	1116	5.191	11.281	4,21	10,11
2011	1257	1055	5.374	11.326	4,28	10,74
2012	1241	1027	5.382	10.867	4,34	10,58
2013	1224	1072	4.949	11.233	4,04	10,48
2014	1111	959	4.746	10.232	4,27	10,67
2015	977	758	4.611	9.706	4,72	12,80

*dane Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej.

Pomimo znaczącego spadku wskaźnika dorosłych czytelników zauważyć należy, że średnia liczba wypożyczeń wśród tej grupy utrzymuje się na dużo wyższym poziomie niż w grupie dzieci i młodzieży, a w roku 2015 wzrosła do prawie trzynastu egzemplarzy.

Miejsko – Gminny Ośrodek Kultury w Dąbrowie Białostockiej od 1990 roku jest wydawcą lokalnej prasy – „Głosu Dąbrowy”, który ukazuje się średnio raz na miesiąc w nakładzie około 300 egzemplarzy. Od grudnia 2015 roku „Głos Dąbrowy” ukazuje się także w wersji elektronicznej. W ramach krzewienia kultury i promowania lokalnych twórców cyklicznie wydawany jest także Almanach Literacki „Znad Biebrzy”. Zbiór poezji ukazuje się co dwa lata w nakładzie od 300 do 500 egzemplarzy. W roku 2015 w nakładzie 300 egzemplarzy wydany także został „Tomik poezji” lokalnego twórcy Henryka Stankiewicza.

Rekreacja czyli aktywny wypoczynek zgodnie ze swoim łacińskim znaczeniem ma za zadanie odnowić i ożywić. Rozumiana jest jako forma aktywności umysłowej lub też fizycznej podejmowanej obok codziennych obowiązków wynikających z zobowiązań zawodowych, społecznych, domowych oraz związanych z nauką. We współczesnym świecie konieczność zapobiegania sytuacjom stresowym, chorobom cywilizacyjnym oraz dążenie do podnoszenia poziomu i jakości życia, przekłada się na wzrost świadomości potrzeby rekreacji i jej znaczenia.

Za najbardziej rozpowszechnioną i istotną formę rekreacji należy uznać rekreację ruchową. Aktywność fizyczna jest jednym z podstawowych elementów prowadzenia zdrowego stylu życia. Brak lub ograniczona aktywność fizyczna stanowi główny czynnik ryzyka zaburzeń rozwoju dzieci i młodzieży oraz chorób, zwłaszcza chorób układu krążenia. Stanowi element niezbędny człowiekowi w każdym etapie jego życia. Odpowiada za kondycję fizyczną i psychiczną całych społeczeństw.

Centralny punkt infrastruktury sportowej na terenie gminy Dąbrowa Białostocka stanowi Stadion miejski położony przy ulicy generała Nikodema Sulika. Stadion posiada boisko o wymiarach 100 x 60 metrów oraz bieżnię lekkoatletyczną. Dysponuje 1000 miejsc (<http://zwiedzamstadiony.pl>). Stadion nie posiada oświetlenia, co w pewnym stopniu ogranicza jego społeczną dostępność w godzinach popołudniowych i wieczornych w okresie jesienno – zimowym. Oprócz pełnienia funkcji aktywności sportowej jest także miejscem wydarzeń kulturalnych i imprez społeczności lokalnej (Dni Dąbrowy, Dożynki, itp.). Początek roku 2017 ma także zaowocować umiejscowieniem w jego okolicy tzw. „siłowni pod chmurką”. Koszt zadania to czternaście tysięcy złotych, przy czym dziesięć tysięcy złotych pochodzi ze środków własnych Gminy, cztery tysiące złotych pochodzą z

dobrowolnych wpłat lokalnych przedsiębiorców i osób indywidualnych jako uhonorowanie pracy wolontariuszy - uczniów Zespołu Szkół w Dąbrowie Białostockiej, którzy ramach udziału w społecznej akcji „Bumerang” wykonywali prace na ich rzecz, a także na rzecz społeczności lokalnej. Akcja prowadzona była pod patronatem Stowarzyszenia Międzynarodowej i Międzykulturowej Wymiany „ANAWOJ”.

Ważnym ogniwem związanym z realizacją i upowszechnianiem sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży stanowią placówki oświatowo – wychowawcze. Dla sprawnej realizacji działań w tym zakresie niezbędne jest odpowiednie zaplecze w postaci infrastruktury sportowej. Poniższa tabela przedstawia dane w tym obszarze.

Tabela 74
Infrastruktura sportowa placówek oświatowo – wychowawczych

Nazwa placówki	Rok szkolny 2016/2017			
	Liczba			
	boiska	plac zabaw	sale gimnastycznych/hale sportowe	pomieszczenia przystosowane do zaj. wychowania fizycznego
Zespół Szkół Samorządowych w Dąbrowie Białostockiej	2	2	2	3
Zespół Szkolno – Przedszkolny w Różanymstoku	2	2	1	0
Szkoła Podstawowa w Zwierzyńcu Wielkim	0	1	2	0
Szkoła Podstawowa w Nierosinie	2	1	1	0
Publiczna Szkoła Podstawowa w Reszkowcach	2	1	0	1
Publiczna Szkoła Podstawowa w Suchodolinie	2	1	0	1
Publiczna Szkoła Podstawowa w Kamiennej Starej	1	1	0	1
Publiczna Szkoła Podstawowa w Bagnach	2	1	0	1
Samorządowe Przedszkole, Żłobek Miejski w Dąbrowie Białostockiej	0	2	0	0
Zespół Szkół w Dąbrowie Białostockiej	0	0	2	1

*dane wymienionych w tabeli Placówek Oświatowo - Wychowawczych.

Działania w zakresie upowszechniania kultury fizycznej i sportu na terenie gminy podejmują także stowarzyszenia i podmioty niezaliczane do sektora finansów publicznych, które w ramach otwartego konkursu ofert pozyskują z gminy środki finansowe na realizację w/w działań. Należą do nich Stowarzyszenie Ludowy Klub Sportowy „Dąb”, Podlaskie Centrum Sportów Walki oraz Stowarzyszenie „Szczypiorniak”. Corocznie w budżecie gminy Dąbrowa Białostocka zabezpieczane są także środki finansowe na pokrycie działań związanych z rozwojem sportu w szkole oraz utrzymaniem Stadionu Miejskiego oraz „Orlika”. Poniższa tabela zawiera zestawienie danych w zakresie udzielanego wsparcia finansowego.

Tabela 75
Środki finansowe przeznaczone na rozwój kultury fizycznej i sportu

Rok	Kwota w złotych		
	sport w szkole	stadion miejski, orlik	działalność stowarzyszeń
2010	32.222,50	21.063,70	204.857,00
2015	32.834,39	25.712,24	295.000,00
2016 (plan)	30.000,00	23.600,00	150.000,00

*dane Referatu Finansowego Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej.

12 BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Zgodnie z definicją „Słownika języka polskiego PWN, bezpieczeństwo publiczne, to ogół warunków i instytucji chroniących obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, głównie w stanach nadzwyczajnych. Obowiązek ochrony bezpieczeństwa publicznego spoczywa na wszystkich organach państwowych, społecznych i na obywatelach. Państwa powołują specjalne organy do ochrony bezpieczeństwa publicznego i porządku publicznego.

Na stronach internetowych Biura Bezpieczeństwa Narodowego można wyczytać, iż potencjał ochronny w Rzeczypospolitej Polskiej tworzą: wymiar sprawiedliwości, służby specjalne, służby, straże i inspekcje wyspecjalizowane w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, służby ratownictwa i ochrony ludności, elementy zarządzania kryzysowego, służby graniczne oraz inne instytucje, których pośrednim lub bezpośrednim zadaniem jest ochrona bezpieczeństwa publicznego (www.bbn.gov.pl).

Podstawowym celem systemu „(...) bezpieczeństwa i porządku publicznego jest zapobieganie i ściganie sprawców zamachów na życie, zdrowie i mienie polskich obywateli i innych osób przebywających na terytorium RP oraz na interesy państwa. Jest on tworzony przez organy władzy publicznej, służby, straże i inspekcje wyspecjalizowane w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego. (...) Zadania organów władzy publicznej w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego są określone w odpowiednich ustawach, w tym m.in. o służbach specjalnych, Policji, Straży Granicznej, Służbie Celnej i Biurze Ochrony Rządu” (www.bbn.gov.pl).

Za ochronę obywateli oraz do utrzymywanie bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce odpowiada Policja, do zadań której należy: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie przestępstwom i wykroczeniom. Potencjał Policji powinien być dostosowany do rzeczywistych lub bardzo prawdopodobnych zagrożeń (www.bbn.gov.pl).

Tabela 76
Zatrudnienie w Komisariacie Policji w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2015, 2016 I-VI

Zatrudnienie	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 I-VI
Liczba etatów	39,7	39,7	38	37	36	34	34
Liczba osób zatrudnionych	39	38	37	36	36	34	34
Liczba wolnych etatów	1,3	3,2	1	1	0	1	1

*dane Komisariatu Policji w Dąbrowie Białostockiej.

Z danych przekazanych przez Komisariat Policji w Dąbrowie Białostockiej wynika, iż w siedmioletnim okresie poddanym analizie, tylko w zakresie jednego roku (2014) wszystkie etaty funkcjonujące na terenie Placówki były wykorzystane efektywnie. W pozostałych latach, włącznie z pierwszym półroczem roku 2016 Komisariat Policji w Dąbrowie Białostockiej odnotowywał braki w zatrudnieniu. W roku 2011 było to, aż 3,2 etatu. Należy zwrócić uwagę, iż liczba zatrudnionych osób w KP w Dąbrowie Białostockiej od roku 2010 zmniejszyła się o 12,82% (liczba etatów spadła o 14,36%), co nie jest czynnikiem wpływającym pozytywnie na poczucie bezpieczeństwa lokalnej społeczności.

Gmina Dąbrowa Białostocka w okresie poddanym analizie corocznie wspierała finansowo Komisariat Policji w Dąbrowie Białostockiej. Środki przekazywane były na

opłacenie dodatkowych służb płatnych na terenie gminy w celu zwiększenia bezpieczeństwa mieszkańców w okresie wakacyjnym.

Tabela 77

Wsparcie finansowe Komisariatu Policji w Dąbrowie Białostockiej z budżetu gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 -2016

Kwota wsparcia w zł.	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2015
	5.000,00	9.600,00	15.000,00	15.000,00	10.000,00	10.000,00	5.000,00

*dane Referatu Finansowego Urzędu Miejskiego w Dąbrowie Białostockiej.

Tabela 78

Wybrane kategorie wykroczeń i przestępstw popełnionych na terenie miasta i gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 – 2015, 2016 I-VI

Przestępstwo	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016 I-VI
Kradzież mienia	16	27	17	6	21	18	6
Kradzież z włamaniem	18	12	15	15	13	13	1
Uszkodzenia mienia	5	15	12	5	6	11	2
Uszkodzenia ciała	3	4	3	2	2	1	0
Bójki, pobicie	6	3	5	7	10	5	0
Rozboje	0	2	1	0	0	0	0
Znęcanie nad rodziną	5	5	2	7	5	9	2
Kierowanie pojazdem mechanicznym w stanie nietrzeźwym	31	18	22	50	28	32	11
Wypadek drogowy	3	4	8	8	5	2	1

*dane Komisariatu Policji w Dąbrowie Białostockiej.

Dane w kategorii „kradzież mienia” odnoszą się wyłącznie do przestępstw. Jak wynika z informacji przekazanych przez Komisariat Policji w Dąbrowie Białostockiej, podanie dokładnej liczby kradzieży zakwalifikowanych jako wykroczenie obarczone byłoby dużym błędem z powodu różnego sposobu rozliczania tych zdarzeń (wniosek o ukaranie do sądu, postępowanie mandatowe). Niektóre przestępstwa uszkodzenia ciała nie są zawarte w niniejszej kategorii z uwagi na możliwość wystąpienia kwalifikacji kumulatywnej z innym przestępstwem (np. art. 207 § 1 kk w zb. z art. 157 § 1 kk).

Dokonując analizy danych zawartych w tabeli można stwierdzić, iż w poszczególnych latach największe zagrożenie dla bezpieczeństwa stanowili nietrzeźwi kierowcy. Na kolejnych miejscach uplacować można kradzież mienia oraz kradzież z włamaniem. Stosunkowo rzadko na terenie gminy Dąbrowa Białostocka policja odnotowywała

uszkodzenia ciała i rozboje, których Policjanci z Komisariatu Policji w Dąbrowie Białostockiej nie odnotowywali od roku 2013. W pierwszym półroczu roku 2016 w statystyce dąbrowskiej policji nie pojawiły się także bójki, pobicia i uszkodzenia ciała.

Tabela 79

Wybrane działania i interwencje przeprowadzone przez Komisariat Policji w Dąbrowie Białostockiej na terenie miasta i gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2014 – 2015, 2016 I-VI

Działania i interwencje	2014	2015	2016 (I-VI)
Dowóz osób do izby wytrzeźwień	59	57	0
Dowóz osób nietrzeźwych do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych	10	2	15
Dowóz osób nietrzeźwych do miejsca zamieszkania	5	21	8
Interwencje domowe	164	132	83
Interwencje w lokalach	19	17	13
Interwencje w miejscach publicznych	121	95	64
Wnioski skierowane do GKRPA	40	29	6

* dane Komisariatu Policji w Dąbrowie Białostockiej.

Krótkookresowej analizie zostały poddane także wybrane działania Policji zestawione w powyższej tabeli. Z danych tych wynika, że na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w ostatnich latach do najczęściej podejmowanych działań Policji należały interwencje domowe. W roku 2014 stanowiły one 39,23% wszystkich działań wymienionych w tabeli. Rok 2015 przyniósł w tym zakresie niewielki spadek, natomiast pierwsze półrocze roku 2016 zaowocowało wzrostem do 43,92%. Na drugim miejscu pod względem częstotliwości podejmowania działań w analizowanym okresie uplasowały się interwencje Policji w miejscach publicznych (rok 2014 – 28,95%, rok 2015 – 26,91%). Podobnie jak w przypadku interwencji domowych, pierwsze półrocze roku 2016 przyniosło wzrost częstotliwości podejmowania interwencji w miejscach publicznych (33,86%). Można także stwierdzić, iż w kolejnych dwóch latach (2014 – 2015) liczba wybranych dla potrzeb analizy działań i interwencji Policji malała. Jednak pierwsze półrocze roku 2016 przyniosła wzrost liczby dowozów osób nietrzeźwych do policyjnego pomieszczenia dla osób zatrzymanych. Na wysokim poziomie w stosunku do lat 2014 – 2015, ujawnił się także wskaźnik liczby interwencji w lokalach.

Poczucie bezpieczeństwa jest niewątpliwie jedną z najważniejszych podstawowych potrzeb człowieka. Jej realizacja ma ogromne znaczenie dla funkcjonowania każdej jednostki, a co za tym idzie także społeczności. W roku 2016 na terenie całego kraju przeprowadzane zostały konsultacje społeczne w zakresie tworzenia „Mapy zagrożeń bezpieczeństwa”.

Spotkanie takie w dniu 24 lutego 2016 roku odbyło się także na terenie gminy Dąbrowa Białostocka. Krajowa mapa zagrożeń bezpieczeństwa utworzona została i funkcjonuje w oparciu o informacje z policyjnych systemów informatycznych, pozyskanych od społeczeństwa (debaty, kontakt indywidualny) oraz informacji z udziałem platformy wymiany informacji. Zakres informacji udostępnionych na mapie zawiera wybrane kategorie przestępstw i wykroczeń ale także subiektywne odczucia braku poczucia bezpieczeństwa wyrażone przez jednostki danego społeczeństwa. Mapy zagrożeń bezpieczeństwa stanowią czynny element zarządzania bezpieczeństwem publicznym (www.podlaska.policja.gov.pl).

13 SEKTOR POZARZĄDOWY

Zdolność do aktywności, samoorganizacji, a także do określania i osiągania wyznaczonych celów bez impulsu pochodzącego od władzy zwierzchniej, jest charakterystyczne dla społeczeństwa obywatelskiego.

Niezaprzeczalnie sektor pozarządowy stanowi element społeczeństwa obywatelskiego i świadczy o aktywności społecznej. Działalność organizacji pozarządowych sprzyja rozwojowi lokalnych społeczności i jest bardzo ważna w rozwiązywaniu problemów społecznych.

Na terenie gminy Dąbrowa Białostocka działają organizacje i stowarzyszenia zarówno o zasięgu lokalnym jak i ponadlokalnym:

- *Stowarzyszenie "Placówka"* w Bagnach – podstawowym celem działalności statutowej stowarzyszenia jest prowadzenie szkoły podstawowej w Bagnach. Stowarzyszenie podejmuje także działania: prowadzenie kursów edukacyjnych, obozów, imprez sportowych i turystycznych przeznaczonych dla dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych, prowadzenie szeroko rozumianej działalności kulturalnej, czyli podejmowanie działań na rzecz zachowania i rozwoju lokalnej tożsamości, tradycji, obyczajów itp., organizowanie pomocy i opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz wsparcia dla rodzin w trudnej sytuacji, ochrona przyrody i krajobrazu, promocja zdrowego stylu życia, upowszechnianie turystyki, sportu i rekreacji oraz aktywnego wypoczynku, podejmowanie w ramach obowiązujących przepisów wszelkich przedsięwzięć związanych z rozwojem wsi Bagny;
- *Stowarzyszenie Dąbrowskie* - głównym celem Stowarzyszenia jest skupianie ludzi, pragnących poświęcić swój czas i zdolności do promocji oraz aktywizacji Ziemi Dąbrowskiej;

- *Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych - Radość Życia* - głównym celem Stowarzyszenia jest działanie na rzecz wyrównania szans osób niepełnosprawnych, tworzenie warunków przestrzegania wobec tych osób praw człowieka, prowadzenie ich ku aktywnemu uczestnictwu w życiu społecznym oraz wspieranie ich rodzin;
- *Dąbrowskie Stowarzyszenie Produktu Lokalnego* - celem działania stowarzyszenia jest promowanie gminy, rozwój obszarów wiejskich, identyfikacja, promocja oraz współpraca i wspieranie producentów produktów lokalnych, zachowanie i ochrona środowiska naturalnego oraz kulturalnego dziedzictwa regionów, tworzenie więzi lokalnych, integrujących społeczeństwo lokalne i regionalne, wykorzystywanie naturalnych i kulturalnych zasobów regionów do pozyskiwania dodatkowych źródeł dochodów przez lokalnych mieszkańców.
- *Ludowy Klub Sportowy „Dąb”* – misją Klubu jest popularyzacja kultury fizycznej i sportu
- *Stowarzyszenie „Szczypiorniak”* – głównym celem Stowarzyszenia jest organizowanie działalności sportowej, rekreacyjno – turystycznej, wychowawczej dla członków i sympatyków stowarzyszenia;
- *Fundacja GAMA,*
- *Stowarzyszenie Lokalnej Organizacji Sportowej „SL SALOS” w Różanymstoku,*
- *Podlaskie Centrum Sportów Walki,*
- *Fundacja „Sokółski Fundusz Lokalny”,*
- *Polski Związek Niewidomych,*
- *Spółeczno – Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator” w Łomży,*
- *Polski Komitet Pomocy Społecznej*

Działalność sektora pozarządowego na terenie gminy Dąbrowa Białostocka zaowocowała wzrostem aktywności społecznej oraz między innymi:

- wielością i różnorodnością zajęć i imprez sportowych,
- funkcjonowaniem trzech szkół podstawowych na terenie gminy *Spółeczno – Oświatowe Stowarzyszenie Pomocy Pokrzywdzonym i Niepełnosprawnym „Edukator” w Łomży,*
- pomocą rzeczową i żywnościową najuboższym mieszkańcom (Polski Komitet Pomocy Społecznej) ,
- wieloletnią organizacją Międzynarodowego Pleneru Malarsko - Literackiego „U Źródeł Biebrzy" oraz imprezy adresowanej głównie do młodzieży gimnazjalnej - „Laur Jasionowskiego Wiatraka." (Stowarzyszenie Dąbrowskie),
- funkcjonowaniem Warsztatów Terapii Zajęciowej zapewniającym osobom niepełnosprawnym rehabilitację społeczną i zawodową w celu poprawy zaradności osobistej,

sprawności psychofizycznej oraz przystosowania i funkcjonowania społecznego (Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych Radość Życia),

- promocją produktów i kuchni regionalnej ziemi dąbrowskiej, zdobycie "Perły"- głównej nagrody w konkursie Nasze Kulinarne Dziedzictwo – Smaki Regionów (Stowarzyszenie Produktu Lokalnego),

W roku 2016 został uchwalony Program Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi i Innymi Podmiotami Prowadzącymi Działalność Pożytku Publicznego na rok 2016.

Program zakłada budowanie partnerstwa pomiędzy samorządem Gminy Dąbrowa Białostocka a organizacjami pozarządowymi, w celu efektywnemu wykorzystania społecznej aktywności w zaspokajaniu potrzeb mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka. Program określa szczegółowe cele:

- tworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej służące pełniejszemu zaspokajaniu potrzeb,
- zwiększanie wpływu organizacji pozarządowych i innych podmiotów na kreowanie polityki społecznej w gminie,;
- wzmacnianie świadomego poczucia odpowiedzialności za wspólnotę lokalną,
- wzmacnianie działań na rzecz mieszkańców, w tym w szczególności dzieci i młodzieży,
- upowszechnianie sportu i rekreacji wśród dzieci i młodzieży,
- upowszechnianie aktywnego trybu życia wśród mieszkańców.

Na rok 2016 priorytetowymi grupami zadań przewidzianymi do realizacji były:

1) zadania z zakresu kultury fizycznej, rekreacji i sportu obejmujące:

- upowszechnianie sportu i rekreacji ruchowej, organizowanie zajęć oraz imprez sportowych, rekreacyjnych i udział we współzawodnictwie sportowym,
- poszerzenie oferty aktywnego wypoczynku dzieci i młodzieży - realizacja programów sportowych o charakterze edukacyjno - wychowawczym, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu,
- szkolenie sportowe w poszczególnych dyscyplinach sportowych, w tym udział w zawodach i rozgrywkach sportowych,
- organizacja imprez, zawodów i rozgrywek sportowych.

2) zadania z zakresu profilaktyki i ochrony zdrowia:

- działania wspierające i promujące zdrowy styl życia adresowane w szczególności do dzieci i młodzieży,

- organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży poprzez organizację wypoczynku letniego z elementami profilaktycznymi,
- realizacja projektów związanych z zapobieganiem i zwalczaniem narkomanii i alkoholizmu.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi w Gminie Dąbrowa Białostocka w myśl w/w Programu odbywa się na zasadach:

- 1) pomocniczości - samorząd udziela pomocy organizacjom pozarządowym w niezbędnym zakresie, uzasadnionym potrzebami wspólnoty samorządowej,
- 2) partnerstwa - współpraca równorzędnych dla siebie podmiotów w rozwiązywaniu wspólnie zdefiniowanych problemów i dążenie do osiągnięcia wspólnie wytyczonych celów,
- 3) suwerenności - szanując swoją autonomię gmina i organizacje pozarządowe nie narzucają sobie wzajemnie zadań, mogą natomiast zgłaszać wzajemne propozycje i deklaracje,
- 4) efektywności - wspólne dążenie do osiągnięcia możliwie najlepszych efektów realizowanych zadań publicznych,
- 5) uczciwej konkurencji - zarówno władze samorządowe jak i organizacje w trakcie udzielania dotacji oraz wydatkowania przyznanych środków publicznych działają zgodnie z prawem i dobrymi obyczajami, nie naruszając dobra wzajemnych działań,
- 6) jawności - jawne są procedury postępowania przy realizacji przez organizacje pozarządowe zadań publicznych.

Ważnym elementem budowania lokalnego systemu aktywności społecznej stanowi wolontariat, czyli dobrowolna działalność pomocowa na rzecz potrzebujących pomocy. Z założenia działalność ta wykracza poza stosunki przyjacielskie i rodzinne. Wolontariusz angażuje swój czas, ażeby pomóc między innymi drugiemu człowiekowi czy organizacjom. Na terenie gminy Dąbrowa Białostocka przy Zespole Szkół w Dąbrowie Białostockiej działa aktywna grupa wolontariuszy będących uczniami oraz pracownikami Placówki. Dzięki ich zaangażowaniu wiele z osób potrzebujących otrzymało niezbędne wsparcie. Wolontariusze uczestniczą także w lokalnych akcjach, np.: porządkowanie miejsca pochówku dąbrowskich Żydów.

Dotykając tematu aktywności społecznej nie sposób nie odnieść się także do działających na terenie gminy Parafii, które skupiają bardzo dużą część społeczności gminy Dąbrowa Białostocka i stanowią swoiste centra aktywności życia społeczno- kulturalnego i religijnego. Pod względem wyznaniowym w gminie Dąbrowa Białostocka przeważają członkowie kościoła rzymsko- katolickiego. Kolejnym dominującym wyznaniem jest

prawosławie. Oba kościoły prowadzą działalność pomocową. Aktywną działalność dotyczącą sfery społecznej, pomocy osobom i rodzinom ubogim prowadzi Parafia Rzymskokatolicka w Różanymstoku. Księża Salezjanie kierują założonym przez siebie Salezjańskim Ośrodkiem Szkolno – Wychowawczym, przy którym funkcjonuje gimnazjum oraz Młodzieżowym Ośrodkiem Socjoterapii z gimnazjum i zasadniczą szkołą zawodową. Obie te placówki prowadzą działalność dydaktyczno - wychowawczą. Salezjanie wspierają działalność Stowarzyszenia „SL SALOS”, które organizuje czas wolny dla dzieci i młodzieży. Działalność edukacyjna, dydaktyczna i wychowawcza prowadzona przez Salezjanów odbywa się w oparciu o metody wychowawcze i prewencyjne św. Jana Bosko. Przy parafii organizowane są kolonie, półkolonie, zimowiska dla dzieci z ubogich rodzin.

Tabela 80
Wykaz parafii prowadzących działalność na terenie gminy Dąbrowa Białostocka

Parafia	Adres
Parafia Rzymskokatolicka p.w. Św. Stanisława B.M. w Dąbrowie Białostockiej Kaplica p.w. Św. Anny w Kamiennej Starej Kaplica p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Jałówce	16-200 Dąbrowa Białostocka, ul. 3 Maja 28
Parafia Prawosławna p.w. Św. ap. Jana Teologa w Dąbrowie Białostockiej	16-200 Dąbrowa Białostocka, ul. Kopernika 10
Parafia Rzymskokatolicka p.w. Ofiarowania Najświętszej Maryi Panny w Różanymstoku (Sanktuarium Maryjne)	16-200 Dąbrowa Białostocka, Różanystok
Parafia Rzymskokatolicka p.w. NMP Królowej Polski w Zwierzyńcu Wielkim	16-200 Dąbrowa Białostocka, Zwierzyniec Wielki 13
Parafia Prawosławna p.w. Zmartwychwstania Pańskiego w Jacznie	16-200 Dąbrowa Białostocka, Jaczno
Parafia Rzymskokatolicka p.w. MB Wspomożenia Wiernych w Grodzisku (Gmina Suchowola) Kaplica p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Bagnach	16-150 Suchowola, Grodzisk 1

14 WNIOSKI I PROGNOZA ZMIAN

Przedstawiony materiał w Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2017 – 2026 wskazuje, iż polityka społeczna gminy Dąbrowa Białostocka powinna zmierzać w kierunku niwelowania zidentyfikowanej i niekorzystnej sytuacji demograficznej. Analiza danych demograficznych gminy uwidacznia utrzymujący się ujemny przyrost naturalny oraz wzrost liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym w stosunku do osób

młodych. Niezbędne zatem będzie podjęcie działań przeciwdziałających tej sytuacji polegających między innymi na wdrażaniu programów z zakresu polityki prorodzinnej, sprzyjających rodzinie, podnoszących atrakcyjność i dostępność opieki zdrowotnej ale także wychodzących naprzeciw potrzebom osób starszych.

Zasoby mieszkaniowe gminy w stosunku do rzeczywistych potrzeb mieszkaniowych są niewystarczające i w większości odznaczają się w niskim standardem. Działania gminy powinny być ukierunkowane na modernizację i podnoszenie standardu posiadanego zasobu, a także tworzenie płaszczyzny do rozwoju budownictwa społecznego o przystępnych czynszach. Niezbędne wydaje się także opracowanie dokumentu w zakresie polityki mieszkaniowej gminy, z uwzględnieniem potrzeb osób o niskich dochodach i pozostających bez własnego źródła dochodu.

Problem bezrobocia na terenie gminy stanowi ważny element działań strategicznych. Należy podjąć działania wspierające statutową działalność instytucji i organizacji z obszaru przeciwdziałania bezrobociu. Brak na terenie gminy sektora produkcyjnego stanowi istotny i niekorzystny fakt gospodarczy, który rzutuje na poziom życia mieszkańców i stanowi o małej atrakcyjności gminy jako terenu do emigracji. Fakt ten powinien być uwzględniony przez władze w planach rozwoju gminy Dąbrowa Białostocka (np.: udogodnienia dla przedsiębiorców, tereny inwestycyjne). Niekorzystna sytuacja w zakresie dostępu do aktywności zawodowej oraz stosunkowo niski poziom uposażeń za pracę powodują problemy rodzin z samodzielnym zaspakajaniem podstawowych potrzeb bytowych oraz radzeniem sobie z problemami życia codziennego. Fakt ten, jak również krajowe i zagraniczne migracje zarobkowe bardzo często przyczyniają się do problemów opiekuńczo – wychowawczych i dezintegracji rodzin.

Kierunki prowadzonych działań wobec rodzin z problemami funkcjonowania powinny zmierzać do wielopłaszczyznowej poprawy jakości i poziomu funkcjonowania oraz do budowania poczucia bezpieczeństwa. Powinny zapobiegać sytuacjom marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Ogromną rolę mają tu do spełnienia praca socjalna, asysta rodzinna i osób niepełnosprawnych, poradnictwo specjalistyczne, pedagogizacja oraz wszelkie działania o charakterze aktywizująco-wspierających, w tym wolontariat. Pozwolą one na wyrównywanie poziomu bytowego ale także poziomu kulturalnego i edukacyjnego rodzin. Szczególne znaczenie będzie też miał fakt poziomu kwalifikacji kadry jednostek pracujących na rzecz rodziny. Wykształcona i wykwalifikowana kadra stanowi zasób i gwarant jakości świadczonych usług, podobnie jak rozwinięta infrastruktura i zaplecze technologiczne placówek oświatowo – wychowawczych i jednostek wspierających rodzinę.

Wykształcenie i utrwalenie nawyków zdrowego stylu życia jest procesem długofalowym. Rozpoczyna się on wraz z zapoczątkowaniem rozwoju człowieka i trwa przez cały okres życia ludzkiego. Ważne jest, by wszelkie działania podejmowane w tym kierunku obejmowały swoim zasięgiem wszystkie grupy osób. Kobiety w ciąży, rodziców wychowujących dzieci, dzieci i młodzież, osoby dorosłe oraz osoby starsze. Działaniami sprzyjającymi temu przedsięwzięciu są wdrażane programy profilaktyczne i rekreacyjne oraz promowanie sportu. Niezbędny jest rozwój działań promujących aktywność fizyczną mieszkańców, a także popularyzacja i różnicowanie form aktywnego spędzania czasu wolnego. Ważnym elementem tych działań powinno być zaangażowanie organizacji pozarządowych i stowarzyszeń oferujących działania w tym zakresie. Udział sektora pozarządowego w rozwiązywaniu kwestii społecznych wpłynie na podniesienie poziomu diagnozowania i zaspakajania społecznych potrzeb mieszkańców gminy Dąbrowa Białostocka. Nieodzowne wydaje się także podejmowanie przez władze gminy działań zmierzających do poprawy jakości terenów zieleni w mieście, ze szczególnym uwzględnieniem terenu „Lasku szpitalnego” mogącego stanowić bazę kulturalno - rekreacyjną oraz zwiększanie zasobów zieleni. Działania gminy powinny się skupiać na rozbudowie infrastruktury sportowo – rekreacyjnej oraz modernizacji i poprawy bezpieczeństwa już istniejącej.

Rozwój infrastruktury, komunikacji świadczy o rozwoju gminy oraz poziomie życia jej mieszkańców. Dlatego zasadne jest podejmowanie przez władze gminy działań zmierzających do podnoszenia jakości i rozbudowy istniejącej infrastruktury, w tym drogowej i transportu, zwłaszcza tworzenie warunków sprzyjających zapewnieniu mieszkańcom dostępu do transportu publicznego. Dążenie do podniesienia poziomu bezpieczeństwa, w tym infrastruktury powinno stanowić jeden z elementów polityki społecznej gminy, pozwalający na podniesienie jakości życia mieszkańców oraz wzrost atrakcyjności inwestycyjnej gminy.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych gminy Dąbrowa Białostocka jest długofalowym dokumentem, zakładającym podejmowanie działań zmierzających do niwelowania i rozwiązywania problemów społecznych jej mieszkańców.

Z danych prognostycznych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że do roku 2020 liczba ludności województwa podlaskiego pozostanie na stabilnym poziomie w stosunku do liczby ludności kraju. Niestety zmiany w zakresie stanu ludności województwa podlaskiego pozostaną wynikiem ujemnym. Liczba urodzeń spadnie zarówno na terenach miejskich jak i wiejskich. W stosunku do długości życia prognozy wskazują na wydłużenie okresu życia (w roku 2050 M- 82, K-88). Prognozuje się, że w 2050 r. średni wiek ludności

Polski wzrośnie do 50,1 lat dla mężczyzn i do 54,8 lat dla kobiet (wzrost odpowiednio 12,7 i 13,9 lat). Tempo starzenia będzie zróżnicowane – do 2020 mediana zwiększy się o 2,8 lat (o 2,9 dla mężczyzn i 2,7 dla kobiet). („Prognoza ludności na lata 2014 – 2050. Studia i analizy statystyczne”, GUS, Warszawa 2014).

W perspektywie czasowej rozwój zatrudnienia oraz procent osób pozostających bez pracy w kraju, a co za tym idzie w gminie Dąbrowa Białostocka, będzie w znacznym stopniu uzależniony od sytuacji w gospodarce światowej, zwłaszcza Europy. Należy oczekiwać, iż po okresie zastoju i spowolnienia gospodarczego nastąpi stopniowa poprawa sytuacji ekonomicznej – gospodarczej na świecie i w kraju, co w pozytywny sposób powinny przełożyć się na lokalne rynki pracy. Kierunkiem sprzyjającym prognozowanym zmianom będą działania utrzymujące aktywność i gotowość osób bezrobotnych do podjęcia pracy, mniej pasywne formy wsparcia w obszarze całej polityki społecznej, a także promowanie samorozwoju i przedsiębiorczości oraz rozwój interdyscyplinarnego wsparcia rodziny uwzględniającego sektor pozarządowy. Ogromną rolę odegrać będzie dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb lokalnych rynków pracy, a także dostosowanie zasobów rynku do zmian demograficznych.

Wykorzystując prognozowane zmiany demograficzne, tj. między innymi wzrost liczby osób starszych w populacji, a co za tym idzie także osób niepełnosprawnych i wymagających wsparcia osób drugich, należy ukierunkować podejmowane działania na poprawę jakości życia, w tym aktywność społeczną oraz dostęp do rehabilitacji i opieki zdrowotnej. Konieczne będą inicjatywy sprzyjające działalności grup samopomocowych i wolontariatu ale także rozbudowa specjalistycznej kadry wspierającej.

Narastający kryzys rodziny, zaburzenie jej funkcji opiekuńczo - wychowawczych powoduje konieczność wzmożonych i interdyscyplinarnych działań w zakresie opieki nad dzieckiem i rodziną. Rozwój pracy socjalnej, asysty rodzinnej i poradnictwa specjalistycznego wydaje się nieodzowny. Działania podejmowane w celu wsparcia rodzin powinny iść w parze z zapewnieniem dostępu do dóbr kultury i różnorodnych form spędzania czasu wolnego. Pozwoli to między innymi na wzrost świadomości wychowawczej, zdrowotnej i społecznej rodzin.

Wraz ze wzrostem poziomu świadomości oczekiwać można wzrostu świadomości społecznej co do zachowań patologicznych. Można prognozować, że wraz z jej wzrostem spadnie liczba rodzin dotkniętych przemocą w rodzinie i problemem uzależnienia. Wyższa świadomość zagrożeń, przyczyn i skutków przyczynić się powinna do spadku zjawiska wśród populacji gminy. W związku z tym władze gminy powinny wykazać inicjatywę w zakresie

zarówno działań profilaktycznych, jak i niwelujących skutki negatywnych wpływów uzależnień i przemocy w rodzinie. Rozwój specjalistycznego poradnictwa, wymiernego wsparcia bytowego umożliwiających usamodzielnienie powinny być stałym elementem polityki społecznej gminy. Profilaktyka i zapobieganie czynnikom dysfunkcjonujących rodzinę powinny być prowadzone w sposób ciągły i wielopłaszczyznowy. Do realizacji kompleksowego systemu pomocy rodzinie niezbędny jest rozwój zasobów instytucjonalnych oraz kapitału ludzkiego pomocy społecznej, rynku pracy, edukacji, a także kultury, sportu i zdrowia.

15 ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń) stanowi podstawę do dokonania diagnozy problemów w kontekście strategicznym. Prowadzi do określenia celu strategicznego, opracowania mapy zagrożeń oraz do wyznaczenia kierunków i priorytetów dalszych działań gminy w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej.

DZIECKO I RODZINA	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - rozwijanie opieki przedszkolnej, - podnoszenia poziomu nauczania, - rozwijanie oferty związanej z niwelowaniem deficytów oraz rozwijaniem zdolności dzieci, - organizacja czasu wolnego dzieci - prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie zdrowia, kształtowania prawidłowych nawyków żywieniowych i wychowawczych, - pedagogizacja rodziców, - dostęp do specjalistycznego poradnictwa, - podejmowanie działań w zakresie marginalizacji i dysfunkcyjności rodzin, - współpraca interdyscyplinarna 	<ul style="list-style-type: none"> - deficyty diagnostyczne w zakresie potrzeb dzieci i rodzin, - brak placówki wsparcia dziennego, - deficyty dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, - deficyt zasobu mieszkaniowego gminy, w tym mieszkań socjalnych, czynszowych, - deficyt w zakresie działań inicjujących powstawanie grup wsparcia dla rodzin i osób samotnie wychowujących dzieci, - brak koordynacji działań instytucji działających w zakresie wsparcia rodziny, - ograniczenia w zakresie dostępu do dóbr kultury, - niedostosowanie oferty spędzania czasu wolnego do rzeczywistych potrzeb
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - finansowe wsparcie programowe rodzin ze środków budżetu państwa, - zmniejszająca się liczba rodzin korzystających z systemu pomocy, - dostęp do opieki na poziomie przedszkolnym, - stała liczba dzieci i młodzieży korzystającej z oferty zagospodarowania czasu wolnego 	<ul style="list-style-type: none"> - błędy w diagnozie potrzeb rodzin, w tym dzieci i młodzieży, - rosnąca liczba rodzin wymagających specjalistycznego wsparcia, - brak dostępu do placówek wsparcia dziennego, - ograniczony dostęp na terenie gminy do placówek umożliwiających kształcenie

	młodzieży na poziomie ponadgimnazjalnym, - deficyt sektora pozarządowego działającego na terenie gminy w obszarze wsparcia rodziny
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ, STAROŚĆ	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - podejmowanie działań na rzecz osób niepełnosprawnych przez sektor pozarządowy, - aktywizacja osób niepełnosprawnych, - bieżąca informacja osób niepełnosprawnych o katalogu wsparcia i instytucjach wspierających, - organizowanie, świadczenie i rozwijanie wsparcia w formie usług opiekuńczych, specjalistycznych usług opiekuńczych, w tym dla osób z zaburzeniami psychicznymi, - współpraca w zakresie podejmowania działań zmierzających do określenia liczby osób niepełnosprawnych, - rozwijający się system wsparcia osób niepełnosprawnych, - istnienie lokalnego systemu usług rehabilitacyjnych, opieki długoterminowej, - funkcjonowanie edukacji integracyjnej, - kierowanie osób wymagających opieki całodobowej do domów pomocy społecznej, - monitorowanie sytuacji osób starszych, zwłaszcza samotnych, - aktywizowanie społeczne osób starszych, klub „Seniora” 	<ul style="list-style-type: none"> - brak inicjatyw i grup wsparcia działających w zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym, - wydłużający się czas oczekiwania na dostęp do usług rehabilitacyjnych, usług długoterminowej opieki, - niski poziom niwelowania barier architektonicznych, zwłaszcza w budynkach użyteczności publicznej, - brak zaangażowania członków rodzin w zapewnienie właściwej opieki osobom starszym, - brak dziennego domu pobytu osób starszych, - brak skoordynowanych działań prozdrowotnych na rzecz osób starszych, - odpływ z terenu gminy młodych osób, - mała wrażliwość społeczna na potrzeby i problemy osób starszych, - stereotypy i uprzedzenia w stosunku do osób niepełnosprawnych
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - wzrost społecznej świadomości potrzeb i sytuacji osób niepełnosprawnych, - świadomość osób niepełnosprawnych w zakresie praw i dostępnych form wsparcia, - działalność sektora pozarządowego na rzecz osób niepełnosprawnych, - zwiększająca się aktywność społeczna osób niepełnosprawnych, - rozwój oferty wsparcia osób niepełnosprawnych, - dostęp do instytucjonalnej pomocy i opieki nad osobami starszymi 	<ul style="list-style-type: none"> - niedofinansowanie systemu wsparcia osób niepełnosprawnych, - wzrost liczby osób niepełnosprawnych, - wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, - brak osób posiadających kwalifikacje do świadczenia specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi - „starzejące się” społeczeństwo, - niska liczba osób starszych aktywnych zawodowo, - niedostosowana infrastruktura techniczna do potrzeb osób starszych, - deficyty w zakresie dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, - brak sektora pozarządowego działającego na rzecz osób starszych, - brak kompleksowych danych dotyczących osób niepełnosprawnych

BEZROBOCIE, UBÓSTWO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy zarówno lokalnego jak i ponadlokalnego rynku pracy, - prowadzenie działań zmierzających do minimalizowania bezrobocia w gminie, - profilowanie osób bezrobotnych i różnicowanie oferty wsparcia, - wielość działań i instrumentów aktywizacji osób bezrobotnych, - pozyskiwanie zewnętrznych środków finansowych przeznaczonych na przeciwdziałanie bezrobociu, - prowadzenie przez MOPS działań aktywizujących osoby bezrobotne, - umiejętność pozyskiwania dodatkowych źródeł pomocy, w tym żywnościowej dla najuboższych, - rozwijanie usług pozamaterialnych związanych z pomocą społeczną, - podniesienie skuteczności wsparcia poprzez między innymi skrócenie okresu oczekiwania na pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> - brak skutecznych instrumentów oraz działań pozwalających wyeliminować zatrudnienie w tzw. „szarej strefie”, - brak interdyscyplinarnych działań na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, - brak aktywności sektora pozarządowego w przeciwdziałaniu bezrobociu, - niedostosowanie kierunków edukacji i szkoleń do potrzeb rynku pracy, - brak atrakcyjnych instrumentów oraz infrastruktury zachęcającej przedsiębiorców do rozwijania i tworzenia nowych miejsc pracy, - wysokie koszty związane z utrzymaniem mieszkania oraz prowadzeniem gospodarstwa domowego, - brak instytucji doradczych i wspierających rozwój przedsiębiorczości, - brak sektora wytwórczego i produkcyjnego
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - dostęp do środków finansowych zewnętrznych (między innymi UE) na działania przeciwdziałania bezrobociu, - otwarty rynek pracy, w tym europejski, - zwiększająca się mobilność osób bezrobotnych, - zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych, zwłaszcza kobiet, - zmniejszająca się liczba osób bezrobotnych po 45 roku życia, - malejąca stopa bezrobocia w kraju, województwie i powiecie, - dostęp do katalogu wsparcia systemu pomocy społecznej 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost wskaźnika liczby osób długotrwale bezrobotnych, - brak jednostek sektora pozarządowego działających na rzecz przeciwdziałania bezrobociu, - ograniczone możliwości zatrudnienia na lokalnym rynku pracy, w tym osób po zakończeniu kształcenia, - brak nowych inwestorów na lokalnym rynku, - szybki postęp technologiczny, informacyjny powodujący marginalizację osób bezrobotnych
UZALEŻNIENIA, PRZEMOC W RODZINIE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - prowadzenie działań informacyjnych, profilaktycznych wśród dzieci i młodzieży, - inicjowanie działań promujących powstawanie i funkcjonowanie grup wsparcia, - regularne spotkania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe, - dostęp do specjalistycznej pomocy psychologicznej, 	<ul style="list-style-type: none"> - brak kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, - deficyt diagnostyczny wśród dzieci i młodzieży w zakresie inicjacji alkoholowej, narkotykowej, substancji odurzających, - niewystarczający poziom zabezpieczenia kadry terapeutycznej w obszarze uzależnień, w tym brak trenera – specjalisty wspierającego grupę AA, - deficyt w zakresie współpracy z sektorem

<ul style="list-style-type: none"> - różnorodność działań prowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - współpraca z Parafiami na terenie gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - funkcjonowanie Punktu Pomocy rodzinie – Punktu Interwencji Kryzysowej przy MOPS, - zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsca w ośrodkach wsparcia, - funkcjonowanie Zespołu interdyscyplinarnego i Grup roboczych, - prowadzenie działań w zakresie mobilizowania sprawców przemocy w rodzinie do udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym, - ścisła i bieżąca współpraca z PCPR w zakresie udziału sprawców przemocy w rodzinie w programie korekcyjno – edukacyjnym, - podejmowanie działań w zakresie podnoszenia świadomości społecznej w zakresie problemów uzależnień i przemocy w rodzinie 	<p>pozarządowym działającym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i uzależnieniach,</p> <ul style="list-style-type: none"> - brak aktualnej diagnozy społecznej w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy, - niepodejmowanie działań o charakterze restrykcyjnym wobec sprawców przemocy w rodzinie unikających udziału w programie korekcyjno – edukacyjnym, - braki w zakresie sprawnego przepływu informacji i współpracy w obrębie Grup roboczych, - trudności w uzyskaniu frekwencji członków Zespołu interdyscyplinarnego oraz Grup roboczych w trakcie posiedzeń
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - wzrastająca świadomość społeczna w zakresie uzależnień i zjawiska przemocy w rodzinie, w tym wśród dzieci i młodzieży, - wzrost świadomości społecznej w obszarze instytucji pomocowych, - wzrost liczby osób korzystających ze specjalistycznego wsparcia w ramach Punktu Pomocy Rodzinie – Punktu Interwencji Kryzysowej, - funkcjonowanie grupy wsparcia AA „Ostatni dzwonek”, - brak osób wymagających umieszczenia w ośrodku wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> - brak specjalistycznej poradni leczenia uzależnień, - niewystarczająca kadra pracująca w obszarze uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - brak specjalistycznych szkoleń członków GKRPA, - duża liczba osób uzależnionych powracających na spotkania GKRPA z uwagi na powrót do nadużywania alkoholu, - zjawisko nielegalnej sprzedaży napojów alkoholowych, - brak obecności na posiedzeniach członków Zespołu interdyscyplinarnego i Grup roboczych, - ukrywanie przemocy domowej, rówieśniczej
BEZPIECZEŃSTWO	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna gminy (sieć kanalizacyjna, wodociągowa itp.), - w mieście usytuowane są wszystkie ważniejsze instytucje związane z administracją terytorialną, rynkiem pracy oraz służbą zdrowia, - istniejąca sieć dróg (gminnych, powiatowych, wojewódzkich), w tym o nawierzchni twardej ulepszonej, - dobrze rozwinięta baza edukacyjna i sportowa, - okresowa intensyfikacja patroli Policji w miejscach o szczególnie wysokim stopniu zagrożenia dla porządku i bezpieczeństwa publicznego 	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczająca liczba mieszkań w zasobie gminy, zwłaszcza mieszkań socjalnych, - niski standard i stan posiadanego zasobu mieszkaniowego gminy, - brak mieszkania w zakresie usamodzielniania i reintegracji osób wskazanych w art. 53 ust. 1 ups. - brak opracowanej dokumentacyjnie polityki mieszkaniowej gminy, - brak oferty mieszkań „czynszowych”, - infrastruktura drogowa wymagająca modernizacji i przebudowy, - zbyt niska atrakcyjność prowadzonych działań profilaktycznych, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,

	<ul style="list-style-type: none"> - niski poziom monitoringu miejsc i budynków użyteczności publicznej. - brak pełnego osobowego wykorzystania etatów w Komisariacie Policji w Dąbrowie Białostockiej
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - opracowanie lokalnej polityki budowlanej, - wpisanie w lokalną politykę mieszkaniową zadań z zakresu utrzymania, modernizacji i odnawiania posiadanych zasobów mieszkaniowych gminy oraz stworzenie warunków do utworzenia mieszkania umożliwiającego usamodzielnienie i readaptację życiową osobom, o których mowa w art. 53 ust. 1 up, - stwarzanie warunków do rozwoju budownictwa przeznaczonego na wynajem o umiarkowanych czynszach dla osób o niskich i średnich dochodach, - stwarzanie warunków do rozwoju budownictwa indywidualnego 	<ul style="list-style-type: none"> - niezabezpieczenie i zmniejszanie wymiaru etatów w miejscowym Komisariacie Policji, - brak zabezpieczenia mieszkaniowych potrzeb środowiska, zwłaszcza osób najuboższych oraz o średnich dochodach, - niski standard i stan posiadanego zasobu mieszkaniowego gminy, - zaprzestanie modernizacji i odnawiania posiadanych zasobów mieszkaniowych gminy, - brak opracowanej polityki mieszkaniowej gminy, - zaprzestanie modernizacji i przebudowy istniejącej infrastruktury drogowej oraz rozbudowy infrastruktury drogowej
ZASOBY LUDZKIE	
MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> - dobra znajomość lokalnego środowiska, - diagnoza potrzeb i problemów społecznych, - umiejętność zaangażowania w działalność dotyczącą pomocy społecznej innych podmiotów i instytucji, - utrzymanie wskaźnika zatrudnienia pracowników socjalnych, - podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadry Ośrodka, jednostek działających w obszarach strategii społecznej, - sprawny przepływ informacji w zakresie możliwości uzyskania wsparcia, - sprawne poruszanie się w mobilnym systemie prawnym, - zapewnienie dostępu do źródeł informacji, systemów prawnych, - współpraca interdyscyplinarna, - podniesienie poziomu, jakości obsługi podopiecznych, - inicjowanie nowych działań i rozwiązań na rzecz społeczeństwa, - podnoszenie rangi, znaczenia kwestii społecznych wśród władz wykonawczych i organów uchwałodawczych gminy, - systematyczne przekazywanie informacji o potrzebach i problemach społecznych, - pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych na działania pomocowe i aktywizujące (w tym z UE), 	<ul style="list-style-type: none"> - niedostateczne działania związane z przeciwdziałaniem wypaleniu zawodowemu pracowników pomocy społecznej, - niedostatecznie rozbudowany system specjalistycznej pomocy, - trudności kadrowe związane z brakiem osób o kierunkowym wykształceniu, niezbędnym do pracy w Ośrodku, - warunki ekonomiczne (niski poziom wynagrodzenia) możliwe do zaproponowania potencjalnym kandydatom do pracy w Ośrodku, - niewystarczająco rozbudowany wolontariat

- prowadzenie i aktualizowanie bazy danych instytucji pomocowych	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> - istnienie i rozwój sektora pozarządowego, - wykwalifikowana kadra pomocy społecznej, jednostek współdziałających, - wiedza w zakresie problemów społecznych w gminie, - wiedza mieszkańców na temat możliwości uzyskania wsparcia z różnych systemów zabezpieczenia społecznego 	<ul style="list-style-type: none"> - wrastanie podopiecznych ośrodka w system pomocy społecznej, - popadanie w rutynę i wypalenie zawodowe pracowników pomocy społecznej, - osiąganie uprawnień emerytalnych pracowników pomocy społecznej i trudności w pozyskaniu osób spełniających wymagania do pracy w OPS oraz posiadających w tym zakresie doświadczenie, - niedofinansowanie systemu pomocy społecznej, - brak zaangażowania Kościołów, sektora pozarządowego w działania pomocowe

16 PODSUMOWANIE

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy Dąbrowa Białostocka, przeprowadzona w ramach tworzenia niniejszego dokumentu strategicznego opierała się na kilkunastu wybranych zagadnieniach kształtujących poziom i jakość życia mieszkańców Gminy. Zagadnienia powyższe omówione zostały w części poświęconej diagnozie i analizie, dając możliwość wytyczenia kierunków działań podejmowanych przez samorząd na rzecz łagodzenia i zapobiegania problemom społecznym.

Zgodnie z zarysowanymi problemami gminna polityka społeczna powinna skupiać się na niżej wymienionych obszarach działań:

1. wsparcie życia rodzinnego jako podstawowej instytucji społecznej,
2. wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych długotrwale w integracji i funkcjonowaniu w środowisku lokalnym,
3. wsparcie osób pozostających bez pracy, ubogich, zagrożonym bezdomnością,
4. podniesienie poziomu bezpieczeństwa,
5. rozwój zasobów ludzkich.

Określenie głównych kierunków działań pozwala także na zdefiniowanie adresatów, do których powinna być skierowana pomoc. Należą do nich przede wszystkim: rodziny, dzieci i młodzież, osoby niepełnosprawne, osoby starsze i przewlekle chore, kadra pracująca w obszarze pomocy społecznej i rodziny.

Dokument strategiczny stanowi podstawę do tworzenia gminnych programów profilaktycznych. Opracowywane na podstawie powyższej Strategii programy, powinny w

swoich działaniach uwzględniać omówione kwestie oraz w swych założeniach dążyć do zapobiegania i minimalizowania ich negatywnym skutkom.

III CZĘŚĆ – PROGRAMOWANIE

1 MISJA, PRIORYTETY, CELE STRATEGICZNE

Misją w zakresie polityki społecznej gminy Dąbrowa Białostocka jest **stworzenie spójnego i interdyscyplinarnego systemu wsparcia, zapewniającego mieszkańcom gminy Dąbrowa Białostocka możliwość życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, zaspakajania potrzeb, oraz rozwoju osobistego i integracji społecznej.**

Przyjęta misja uwarunkowana jest zakresem realizacji przyjętych celów strategicznych i operacyjnych oraz określonych kierunków działań:

CEL STRATEGICZNY					
I Wsparcie życia rodzinnego jako podstawowej instytucji społecznej					
CELE OPERACYJNE					
<p>1. Wzmacnianie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych</p> <p>2. Rozwój specjalistycznego wsparcia rodzin przeżywających trudności</p> <p>3. Wsparcie dzieci i młodzieży w rozwoju i kształceniu</p>					
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji	Efekty działań	Finansowanie	Harmogram (w latach)
<p>1.1. Prowadzenie pracy socjalnej.</p> <p>1.2. Zabezpieczenie finansowe rodzin ubogich.</p> <p>1.3. Prowadzenie pedagogizacji rodziców.</p>	MOPS, Urząd Miejski, Placówki Oświatowo – wychowawcze, Sektor Pozarządowy	<p>- liczba rodzin objętych wsparciem,</p> <p>- liczba działań pedagogizujących (spotkania, prelekcje, warsztaty, programy, projekty)</p>	<p>- poprawa funkcjonowania i poziomu życia rodzin,</p> <p>- wzrost kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodziców,</p> <p>- zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.</p>	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki EFS	2017 – 2026
2.1. Prowadzenie i rozwój oferty wsparcia w ramach Punktu Pomocy Rodzinie- Punktu Interwencji	MOPS, Urząd Miejski, Placówki Oświatowo –	- liczba osób , rodzin objętych wsparciem - liczba godzin	- zmniejszenie się liczby rodzin przeżywających problemy	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	2017 – 2026

Kryzysowej(PPR-PIK). 2.2. Prowadzenie zintensyfikowanej pracy socjalnej. 2.3. Prowadzenie oferty wsparcia pedagogicznego i psychologicznego w placówkach oświatowych. 2.4. Prowadzenie i rozwój asystentury rodzinnej oraz form wsparcia rodziny.	wychowawcze , Sektor Pozarządowy	wsparcia w ramach PPR –PIK – liczba konsultacji psychologicznego - pedagogicznych, - liczba rodzin objętych asystą rodzinną, wsparciem rodzinnym - liczba dzieci korzystających ze wsparcia świetlic, placówek wsparcia	opiekuńczo – wychowawcze, kryzys, - podniesienie poziomu samodzielnego pokonywania problemów i trudności, - zmniejszenie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	ne, środki EFS	
3.1. Wyrównywanie szans edukacyjnych. 3.2. Poszerzanie oferty zajęć rozwijających zainteresowania i zdolności. 3.3. Poszerzenie oferty spędzania czasu wolnego. 3.4. Prowadzenie działań profilaktycznych w zakresie kształtowania zdrowego stylu życia.	Urząd Miejski, Placówki Oświatowo – wychowawcze , MGOK, MOPS, Sektor Pozarządowy	- liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami kompensacyjnymi i rozwijającymi umiejętności - liczba godzin zajęć wyrównawczych i rozwijających umiejętności, - liczba dzieci i młodzieży objętych działaniami zagospodarowania czasu wolnego, - liczba działań profilaktycznych (programów, projektów itp.)	- poprawa poziomu kształcenia i osiąganych wyników egzaminów, - zróżnicowanie form spędzania czasu wolnego oraz wzrost dostępności, - poprawa stanu zdrowia i kondycji fizycznej oraz świadomości konieczności prowadzenia zdrowego stylu życia.	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki EFS	2017 – 2026
CEL STRATEGICZNY II Wsparcie osób starszych, niepełnosprawnych i chorych długotrwale w integracji i funkcjonowaniu w środowisku lokalnym					
CELE OPERACYJNE					
1. Niwelowanie negatywnych skutków niepełnosprawności 2. Rozwój form wsparcia opiekuńczego i wolontariatu 3. Zaspakajanie potrzeb zdrowotnych i profilaktyka					
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji	Efekty działań	Finansowanie	Harmogram (w latach)
1.1. Rozbudowa oferty spędzania czasu wolnego. społecznej aktywności 1.2. Likwidacja barier	Urząd Miejski, MGOK, MOPS, Placówki	- liczba ośrodków, placówek aktywności, - liczba działań	- pobudzenie aktywności, - integracja osób starszych,	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne	2017 – 2026

architektonicznych. 1.3. Aktywizacja społeczno – zawodowa. 1.4. Organizacja imprez kulturalnych, akcji obalających stereotypy i uprzedzenia, promujących społeczne wartości osób starszych, niepełnosprawnych.	Oświatowo – Wychowawcze, Sektor pozarządowy	aktywizujących społecznie, - liczba działań kulturalno – społecznych, - liczba udogodnień architektonicznych,	niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym, - podniesienie jakości życia oraz dostępu do dóbr kultury, - podniesienie samoświadomości oraz świadomości społecznej w zakresie stereotypów i uprzedzeń wobec osób starszych, niepełnosprawnych, - zwiększenie liczby osób niepełnosprawnych, starszych uczestniczących w wydarzeniach kulturalno – społecznych	ne, środki EFS	
2.1. Zabezpieczenie socjalne osób i rodzin. 2.2. Prowadzenie pracy socjalnej. 2.3. Rozwijanie oferty usług opiekuńczych, asystentury. 2.4. Realizacja współrealizacja programów na rzecz osób niepełnosprawnych, chorych długotrwale, starszych.	Urząd Miejski, MOPS, MGOK, Placówki Oświatowo – Wychowawcze, Sektor pozarządowy	- liczba osób objętych wsparciem finansowym, praca socjalną, usługami opiekuńczymi - liczba godzin usług opiekuńczych, - liczba osób korzystających ze wsparcia wolontariuszy, - liczba zrealizowanych programów	- podniesienie poziomu życia osób starszych, chorych długotrwale i niepełnosprawnych, - zwiększenie dostępności do usług opiekuńczych, - zmniejszenie liczby osób kierowanych do domów pomocy społecznej,	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki EFS	2017 – 2026
3.1. Promowanie zdrowego stylu życia. 3.2. Rozwój infrastruktury sportowej, rehabilitacyjnej. 3.3. Zwiększenie dostępności do form pomocy PCPR. 3.4. Podejmowanie działań wspierających lokalny system opieki zdrowotnej.	Urząd Miejski, MGOK, MOPS, Sektor Pozarządowy	- liczba działań promocyjnych, propagujących zdrowy styl życia, - liczba powstałych inicjatyw sportowo – rehabilitacyjnych, - liczba osób objętych wsparciem ze strony PCPR,	- poprawa stanu zdrowia i kondycji psychiczno - fizycznej, - poprawa warunków życia dostosowanych do indywidualnych potrzeb, - zwiększenie dostępności do usług lokalnego	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki EFS	2017 – 2026

		- liczba działań wspierających ochronę zdrowia	systemu opieki zdrowotnej.		
CEL STRATEGICZNY III Wsparcie osób pozostających bez pracy, ubogich, zagrożonych bezdomnością					
CELE OPERACYJNE					
1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego					
2. Wsparcie osób bezrobotnych na rynku pracy					
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji	Efekty działań	Finansowanie	Harmogram (w latach)
1.1. Objęcie pomocą finansową ze strony MOPS. 1.2. Prowadzenie aktywnej pracy socjalnej, zwłaszcza w grupie mężczyzn z wykorzystaniem kontraktów socjalnych. 1.3. Pomoc w ubieganiu się o przyznanie mieszkania z zasobów gminy. 1.4. Organizowanie akcji pomocowych w środowisku lokalnym na rzecz ubogich.	Urząd Miejski, MOPS	- liczba osób objętych wsparciem , - liczba osób objętych pracą socjalną, kontraktami socjalnymi, - liczba osób, którym przyznano mieszkanie z zasobów gminy, - liczba zorganizowanych akcji	- poprawa sytuacji finansowej , - poprawa warunków mieszkaniowych, - wzrost poczucia bezpieczeństwa, - pobudzenie świadomości środowiska lokalnego w zakresie wsparcia rzeczowego ubogich	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki EFS	2017 – 2026
2.1. Aktywizacja społeczno – zawodowa. 2.2. Upowszechnianie informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa i informacji zawodowej oraz szkoleniach. 2.3. Podejmowanie współpracy z sektorem pozarządowym działającym na rzecz osób bezrobotnych.	PUP w Sokółce Filia w Dąbrowie Białostockiej, MOPS	- liczba osób poddanych działaniom przez MOPS, - stopa bezrobocia w powiecie, - liczba osób bezrobotnych z terenu Gminy, w tym liczba osób wobec, których PUP zastosował instrumenty aktywizacji, - liczba zawartych porozumień lub umów z pracodawcami, organizacjami pozarządowymi	- wzrost poziomu wiary we własne możliwości, - zdobycie nowych umiejętności, przekwalifikowanie zawodowe, - zdobycie doświadczenia zawodowego, - możliwość podjęcia zatrudnienia	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, Fundusz u Pracy, środki EFS	2017 – 2026
CEL STRATEGICZNY IV Podniesienie poziomu bezpieczeństwa					

CELE OPERACYJNE					
1. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień 2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, minimalizowanie i łagodzenie jej skutków 3. Rozwój zasobów mieszkaniowych gminy 4. Bezpieczeństwo społeczne mieszkańców					
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji	Efekty działań	Finansowanie	Harmogram (w latach)
1.1. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy (terapeutycznej, psychologicznej, prawnej, rodzinnej). 1.2. Promowanie działalności lokalnych grup wsparcia. 1.3. Prowadzenie aktywnych działań profilaktyki wśród dzieci i młodzieży, a także rodziców. 1.4. Objęcie osób i rodzin pomocą w formie pracy socjalnej, asystentury rodzinnej, pomocą finansową, rzeczową. 1.5. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi w zakresie pomocy.	Urząd Miejski, MOPS, M-GOK, Placówki Oświatowe, Policja, sektor pozarządowy	- liczba osób korzystających ze specjalistycznej pomocy, - liczba grup wsparcia, - liczba działań profilaktycznych, - liczba osób/rodzin objętych pracą socjalną, asystenturą, - liczba nawiązanych porozumień	- zmniejszenie skali zjawiska, - poprawa jakości i poziomu życia osób i rodzin uwikłanych w problem, - wzrost świadomości społecznej w zakresie uzależnień.	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki EFS	2017 – 2026
2.1. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy i rozwijanie jej zakresu w Punkcie Pomocy Rodzinie – Punkcie Interwencji Kryzysowej. 2.2. Stwarzanie warunków do powstania i działania lokalnych grup wsparcia. 2.3. Prowadzenie aktywnych działań profilaktyki wśród dzieci i młodzieży, a także rodziców. 2.4. Zapewnienie ofiarom przemocy miejsc w ośrodkach wsparcia. 2.5. Objęcie pomocą w formie pracy socjalnej, asysty rodzinnej oraz pomocą finansową i rzeczową. 2.6. Organizowanie akcji informacyjnych w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie.	Urząd Miejski, MOPS, Zespół interdyscyplinarny, M-GOK, Placówki Oświatowe, Kościoły, Policja, sektor pozarządowy	- liczba osób korzystających ze specjalistycznej pomocy, - liczba grup wsparcia, - liczba działań profilaktycznych, - liczba osób/rodzin objętych pracą socjalną, asystenturą, - liczba osób/rodzin objętych pomocą finansową, rzeczową MOPS, - liczba osób skierowanych do ośrodków wsparcia, - liczba akcji, działań informacyjnych	- zmniejszenie skali zjawiska, - poprawa jakości i poziomu życia osób i rodzin uwikłanych w problem, - wzrost świadomości społecznej w zakresie uzależnień.	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki UE	2017 – 2026
3.1. Opracowanie lokalnej	Urząd Miejski,	- powstanie	- podniesienie	Budżet	2017 –

<p>polityki budowlanej (potrzeb i możliwości zwłaszcza zakresie mieszkań socjalnych i czynszowych).</p> <p>3.2. Utrzymanie, modernizacja i odnawianie posiadanych zasobów mieszkaniowych gminy.</p> <p>3.3. Stwarzanie warunków do rozwoju budownictwa przeznaczonego na wynajem o umiarkowanych czynszach dla osób o niskich i średnich dochodach.</p> <p>3.4. Stwarzanie warunków do rozwoju budownictwa indywidualnego.</p> <p>3.5. Stworzenie warunków do utworzenia mieszkania umożliwiającego usamodzielnienie i readaptację życiową osobom, o których mowa w art. 53 ust. 1 ups</p>	<p>MOPS, PGKiM, sektor pozarządowy</p>	<p>dokumentu w zakresie polityki mieszkaniowej gminy,</p> <ul style="list-style-type: none"> - liczba odnowionych, wyremontowanych mieszkań w zasobach gminy, - liczba działań podjętych w zakresie rozwoju budownictwa „czynszowego” i indywidualnego, - liczba mieszkań „czynszowych” , - liczba mieszkań chronionych. 	<p>poziomu dostępności mieszkań socjalnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - poprawa warunków mieszkaniowych i poziomu życia. - poprawa poziomu dostępu do mieszkań przeznaczonych na wynajem. 	<p>Gminy, Środki zewnętrzne, środki UE</p>	<p>2026</p>
<p>4.1. Rozwój systemu monitoringu przestrzeni publicznej, szczególnie o wysokim stopniu zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego.</p> <p>4.2. Prowadzenie działań profilaktyczno – edukacyjnych w zakresie świadomości społecznej i ograniczenia zagrożeń bezpieczeństwa publicznego.</p> <p>4.3. Podejmowanie akcji, programów, działań służących podniesieniu bezpieczeństwa mieszkańców.</p> <p>4.4. Prowadzenie działań zmierzających do zapewnienia bezpieczeństwa w ramach infrastruktury, w tym drogowej, oświetlenia, dowozu uczniów.</p>	<p>Urząd Miejski, Placówki Oświatowe, Policja, MOPS, M-GOK</p>	<ul style="list-style-type: none"> - liczba monitorowanych przestrzeni, obiektów, - liczba interwencji Policji w miejscach i budynkach użyteczności publicznej, - liczba działań profilaktyczno – edukacyjnych, - liczba akcji, zrealizowanych programów i działań służących podniesieniu bezpieczeństwa, - liczba działań w zakresie modernizacji, budowy, rozbudowy infrastruktury, w tym drogowej, oświetlenia, - liczba wypadków i kolizji drogowych, - liczba umów podpisanych w zakresie dowozu uczniów, 	<ul style="list-style-type: none"> - wzrost poziomu bezpieczeństwa na terenie miasta i gminy, - podniesienie poziomu świadomości społecznej w zakresie zagrożeń i reakcji na nie, - poprawa stanu bezpieczeństwa infrastruktury drogowej. 	<p>Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki UE</p>	<p>2017 – 2026</p>

		- liczba dowożonych uczniów			
CEL STRATEGICZNY V Rozwój zasobów ludzkich					
CELE OPERACYJNE					
1. Wzmocnienie i rozwój kompetencji kadry pomocy społecznej oraz działającej w obszarze wspierania rodziny 2. Rozwój infrastruktury socjalnej 3. Wzmacnianie aktywności społecznej i działań interdyscyplinarnych					
Kierunki działań	Realizatorzy i partnerzy	Wskaźniki realizacji	Efekty działań	Finansowanie	Harmogram (w latach)
1.1. Utrzymanie i rozwój zatrudnienia kadry pomocy społecznej oraz działającej w obszarze wspierania rodziny. 1.2. Zapewnienie dostępu do narzędzi i instrumentów umożliwiających podnoszenie umiejętności i kwalifikacji kadry pomocy społecznej oraz działającej w obszarze wspierania rodziny. szkoleń, edukacji .	Urząd Miejski, MOPS	- liczba pracowników MOPS, w tym pracowników socjalnych oraz wykonujących zadania w zakresie umów cywilno – prawnych, - liczba pracowników biorących udział w szkoleniach, kształceniu, - liczba odbytych szkoleń, kursów	- wzrost kompetencji kadry pomocy społecznej oraz działającej w obszarze wspierania rodziny. - wzrost poziomu i jakości świadczonych usług socjalnych, społecznych.	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, w tym z Funduszu Pracy, środki UE	2017 – 2026
2.1. Zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych OPS w stosunku do zakresu realizowanych zadań i potrzeb. 2.2. Rozwój zaplecza technicznego, informacyjnego OPS.	Urząd Miejski, MOPS	- liczba pozyskanych, nowoutworzonych pomieszczeń , - liczba zakupionych, pozyskanych urządzeń technicznych i informatycznych, - liczba urządzeń informatycznych przypadających na pracownika	- wzrost poziomu i jakości świadczonych usług socjalnych, społecznych. - wzrost w zakresie dostępności i katalogu usług socjalnych, społecznych.	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki UE	2017 – 2026
3.1. Inicjowanie działań angażujących społeczność lokalną w niwelowanie negatywnych skutków problemów społecznych oraz pobudzanie aktywności obywatelskiej.	Urząd Miejski, MOPS, M-GOK, Placówki Oświatowe, organy wspierające	- liczba działań, inicjatyw społecznych, - liczba działających na terenie gminy organizacji	- wzrost aktywności i świadomości obywatelskiej społeczności lokalnej. - wzrost inicjatyw	Budżet Gminy, Środki zewnętrzne, środki UE	2017 – 2026

3.2. Wspieranie lokalnego sektora pozarządowego, inicjowanie jego rozwoju. 3.3. Prowadzenie interdyscyplinarnej działalności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych. 3.4. Propagowanie idei wolontariatu.	gminy, Zespół interdyscyplinarny	pozarządowych, stowarzyszeń, - liczba interdyscyplinarnych działań w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, - liczba wolontariuszy.	społecznych. - wzrost poziomu współpracy samorządu z sektorem pozarządowym. - wzrost liczby aktywnych wolontariuszy.		
---	----------------------------------	--	--	--	--

2 WDROŻENIE I MONITOROWANIE STRATEGII

Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych przedstawia i porządkuje dotychczasowe działania dotyczące szeroko rozumianej polityki społecznej gminy. Wyznacza cele oraz priorytetowe kierunki dalszej działalności w tym zakresie. Stanowi podstawę do opracowywania i wdrażania szczegółowych programów i projektów o znaczeniu społecznym.

Jako dokument długofalowy powinna uzyskać akceptację Rady Miejskiej. Wraz ze zmieniającymi się warunkami społeczno – gospodarczymi, Strategia będzie podlegała zmianom. Dostosowywanie jej założeń do zmieniających się warunków, potrzeb i problemów rysujących się w danej rzeczywistości społecznej, każdorazowo będzie wymagało zatwierdzenia przez Radę Miejską. Rada Miejska jednocześnie będzie nadzorowała wykonanie podstawowych założeń i kierunków Strategii. Będzie także odpowiedzialna za uchwalanie programów pozwalających na realizację głównych celów Strategii oraz nadzór nad wydatkowaniem środków przeznaczonych na ten cel.

Realizacja Strategii powierzona zostanie Burmistrzowi Dąbrowy Białostockiej, który w miarę potrzeb, będzie mógł powierzyć opracowanie bardziej szczegółowych programów strategicznych, kierownikom jednostek organizacyjnych gminy oraz kierownikom poszczególnych referatów w Urzędzie Miejskim.

Stopień wykonania założeń strategicznych będzie na bieżąco monitorowany przez członków Zespołu ds. Aktualizacji i monitorowania Strategii, powołanego przez Burmistrza Dąbrowy Białostockiej. Spotkania Zespołu zwoływane będą przez Koordynatora Zespołu i odbywać się będą minimum raz w roku. Zespół będzie dokonywał weryfikacji realizacji zadań Strategii. Monitorowanie będzie miało na celu pozyskanie informacji o stopniu realizacji zaplanowanych działań w zakresie ich czasu, finansowania oraz uzyskanych na ich podstawie efektów. W sytuacji, gdy będzie istniała potrzeba znalezienia wspólnego rozwiązania danego problemu społecznego destabilizującego życie społeczne w gminie, możliwe będzie zwołanie

Zespołu ds. aktualizacji i monitorowania. Celem prac Zespołu będzie próba znalezienia wspólnego rozwiązania danego problemu społecznego destabilizującego życie społeczne w gminie. Spotkanie takie może się odbyć na wniosek Koordynatora Zespołu lub każdego z jego członków. Corocznie sporządzane będzie sprawozdanie z realizacji działań i kierunków przyjętych w Strategii. Zespół do końca czerwca przygotowuje sprawozdanie za rok poprzedni i przedstawi je Burmistrzowi oraz Radzie Miejskiej w Dąbrowie Białostockiej.

Działania związane z przeciwdziałaniem alkoholizmowi oraz z rozwiązywaniem problemów alkoholowych w gminie będą omawiane każdorazowo na posiedzeniach Gminnej Komisji do Rozwiązywania Problemów Alkoholowych a roczne sprawozdanie z tego zakresu przedstawione zostanie na sesji Rady Miejskiej. Podobny tryb postępowania sprawozdawczego dotyczył będzie działań związanych ze wspieraniem rodziny oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, gdzie przedkładającym sprawozdania będzie odpowiednio Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej i Zespół interdyscyplinarny.

Za wskaźniki dotyczące realizacji Strategii oraz poszczególnych programów posłużą między innymi dane statystyczne zawarte w roczniku statystycznym, danych Urzędu Miejskiego, Powiatowego Urzędu Pracy oraz Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu interdyscyplinarnego, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Sokółce, Policji, Placówek Oświatowo – Wychowawczych, Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury, Placówek Służby Zdrowia. Jeżeli zajdzie taka potrzeba będą pozyskiwane także inne dane odzwierciedlające realizację kierunków przyjętych w Strategii. Dane te ze względu na swój charakter powinny być przedstawione w skali rocznej.

Ważnym wskaźnikiem realizacji założeń Strategii jest wysokość środków finansowych przeznaczonych w budżecie gminy na zadania związane z polityką społeczną. Przewiduje się, że finansowanie Strategii będzie opierało się na rocznych zabezpieczeniach środków finansowych w budżecie Gminy, a co za tym idzie także poszczególnych jednostek realizujących cele i założenia Strategii w oparciu o:

- środki własne Gminy,
- środki przeznaczone na realizację zadań zleconych gminie oraz programów rządowych,
- środki pozyskane z zewnątrz, w tym konkursowe i projektowe (środki resortowe, UE).

Kluczowe znaczenie w realizacji założeń strategicznych będzie odgrywał także wkład niematerialny, czyli praca społeczna i praca socjalna, zaangażowanie wolontariuszy oraz wszelkie działania aktywności obywatelskiej. Realizacja celów wymaga zaangażowania

wszystkich partnerów społecznych, w tym jednostek organizacyjnych gminy, które w swoich rocznych planach działalności powinny uwzględnić cele Strategii. Polityka społeczna jest dziedziną angażującą wszystkie potencjalne podmioty społeczne, dlatego również w tym przypadku realizacja poszczególnych zamierzeń będzie możliwa jedynie przy całkowitym wsparciu i współpracy ze strony społeczności lokalnej. Konstrukcja dokumentu oparta jest na interdyscyplinarnych działaniach zmierzających do budowaniu jedności i aktywności społecznej.

Opracowanie: Agnieszka Poważa – MOPS w Dąbrowie Białostockiej

Pomoc w pozyskaniu danych: Agnieszka Hońko – MOPS w Dąbrowie Białostockiej

SPIS

TABEL

Str.

Tabela 1 Zasoby mieszkaniowe gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 – 2015	9
Tabela 2 Potrzeby w zakresie udzielenia pomocy mieszkaniowej gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 – 2015	10
Tabela 3 Liczba osób fizycznych, które zgłosiły wykonywanie działalności gospodarczej na terenie gminy w latach 2011 – 2015	11
Tabela 4 Mieszkańcy gminy w latach 2010 -2015 w podziale na płeć i wiek	12
Tabela 5 Liczba urodzeń i zgonów w gminie i mieście Dąbrowa Białostocka	13
Tabela 6 Struktura organizacyjna Ośrodka oraz potrzeby zatrudnienia	15

Tabela 7 Struktura poziomu wykształcenia kadry Ośrodka	15
Tabela 8 Udział pracowników Ośrodka w szkoleniach i kursach doskonalących	16
Tabela 9 Zmiany kwot kryterium dochodowego – świadczenia rodzinne	18
Tabela 10 Beneficjenci i nakłady finansowe projektu w latach 2008 – 2015	19
Tabela 11 Beneficjenci objęci pomocą Ośrodka w latach 2010 – 2015	20
Tabela 12 Środki finansowe wydatkowane przez Ośrodek w latach 2010 – 2015	21
Tabela 13 Wybrane formy pomocy w latach 2010 – 2012	21
Tabela 14 Wybrane formy pomocy w latach 2013 – 2015	22
Tabela 15 Beneficjenci pomocy społecznej w latach 2010 – 2015 (świadczenia przyznane decyzją)	24
Tabela 16 Przyczyny przyznania pomocy społecznej w latach 2010 – 2015	25
Tabela 17 Struktura wybranych grup świadczeniobiorców pomocy społecznej w przedziałach za lata 2010-2012 i 2013 – 2015	26
Tabela 18 Specyfika wsparcia świadczeniobiorców pomocy społecznej w latach 2010 –2012	27
Tabela 19 Specyfika wsparcia świadczeniobiorców pomocy społecznej w latach 2013 –2015	27
Tabela 20 Pomoc żywnościowa w ramach Programów Operacyjnych Pomoc Żywnościowa Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym w latach 2010 – 2016 (I-XI)	28
Tabela 21 Struktura rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2010 – 2015	29
Tabela 22 Interdyscyplinarne działania podjęte w zakresie wspierania rodzin w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej	31
Tabela 23 Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2013 – 2015	33
Tabela 24 Rodziny zastępcze na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 – 2012	33
Tabela 25 Rodziny zastępcze na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2013 - 2015	34
Tabela 26 Liczba dzieci w pieczy zastępczej z terenu gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 – 2015	34
Tabela 27 Koszty związane z udziałem Gminy Dąbrowa Białostocka w kosztach umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej w latach 2013 – 2015	35
Tabela 28 Posiedzenia Zespołu interdyscyplinarnego i Grup roboczych w Dąbrowie Białostockiej w latach 2011 – 2016 (I-XI)	37
Tabela 29 Procedura „Niebieskie Karty” w latach 2010 – 2016 (I-XI)	38
Tabela 30 Poradnictwo psychologiczne w ramach Punktu pomocy rodzinie – punktu interwencji kryzysowej przy Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej w Dąbrowie Białostockiej w latach 2013 – 2015	39
Tabela 31 Nakłady finansowe w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2013–2015	39
Tabela 32 Struktura osób doznających i stosujących przemoc w rodzinie	40
Tabela 33 Edukacja osób stosujących przemoc w rodzinie w latach 2011 -2015	41
Tabela 34 Lokalny rynek napojów alkoholowych w latach 2010 – 2016 (I – IX)	43
Tabela 35 Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych a liczba mieszkańców gminy w latach 2010 – 2015	44
Tabela 36 Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie złożonych wniosków w latach 2010 – 2016 (I – IX)	44
Tabela 37 Środki finansowe w latach 2010 – 2015- profilaktyka uzależnień	45

Tabela 38 Środki finansowe przeznaczone na profilaktykę uzależnień a liczba mieszkańców gminy w latach 2010 – 2015	46
Tabela 39 Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom powiatu sokólskiego w latach 2010 -2015 przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sokółce	47
Tabela 40 Liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2014 -2015 przez Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sokółce	48
Tabela 41 Liczba osób niepełnosprawnych w systemie świadczeń rodzinnych w latach 2010 – 2015	49
Tabela 42 Liczba osób niepełnosprawnych z terenu gminy objętych pomocą Warsztatów Terapii Zajęciowej w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)	49
Tabela 43 Liczba osób niepełnosprawnych z terenu gminy Dąbrowa Białostocka objętych pomocą Powiatowego Centrum Pomocy w Rodzinie w Sokółce w latach 2010 – 2015	50
Tabela 44 Wykaz placówek i podmiotów funkcjonujących na terenie gminy Dąbrowa Białostocka w zakresie ochrony zdrowia	52
Tabela 45 Pacjenci hospitalizowani w Szpitalu SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010–2016 (I-VI)	53
Tabela 46 Pacjenci Zakładu Opiekuńczo – Leczniczego przy SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2012 – 2016 (I-VI)	54
Tabela 47 Porady udzielone w ramach Zakładu Rehabilitacji Leczniczej SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)	55
Tabela 48 Porady udzielone w ramach SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)	55
Tabela 49 Pielęgniarska Długoterminowa Opieka Domowa w ramach SPZOZ w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)	56
Tabela 50 Porady udzielane w ramach NZOZ „Bartek” w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)	57
Tabela 51 Porady udzielane w ramach Przychodni Rodzinnej NZOZ D. Falkowska w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)	57
Tabela 52 Programy i projekty profilaktyczne zrealizowane w latach szkolnych 2010/2011 – 2012/2013 – wybrane placówki	58
Tabela 53 Programy i projekty profilaktyczne zrealizowane w latach szkolnych 2013/2014 – 2015/2016 – wybrane placówki	59
Tabela 54 Stopa bezrobocia w powiecie sokólskim na tle województwa podlaskiego i Polski do w latach 2010 – 2016 (I – VI)	60
Tabela 55 Liczba osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka z uwzględnieniem wykształcenia i płci	61
Tabela 56 Liczba osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka z uwzględnieniem wieku i płci	62
Tabela 57 Liczba osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka z uwzględnieniem czasu pozostawania bez pracy	63
Tabela 58 Procentowy wskaźnik osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka w wybranych wymiarach czasowych pozostawania bez pracy	63
Tabela 59 Liczba osób bezrobotnych z gminy Dąbrowa Białostocka z uwzględnieniem płci	64
Tabela 60 Bezrobotni z terenu gminy Dąbrowa Białostocka objęci formami aktywnego przeciwdziałania bezrobociu w latach 2010 – 2016 (I-VI)	65
Tabela 61 Wskaźnik liczby osób z terenu gminy Dąbrowa Białostocka objętych działaniami aktywizacyjnymi PUP w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2016 (I-VI)	65

Tabela 62 Liczba uczniów w latach szkolnych 2010/2011 – 2012/2013 – wybrane placówki	67
Tabela 63 Liczba uczniów w latach szkolnych 2013/2014 – 2015/2016 – wybrane placówki	68
Tabela 64 Analiza zmian w liczbie uczniów wybranych placówek	69
Tabela 65 Zajęcia pozalekcyjne zrealizowane w latach szkolnych 2010/2011 – 2015/2016 – szkoła podstawowa, gimnazjum (wybrane placówki)	70
Tabela 66 Wyniki egzaminów zewnętrznych w latach 2013 – 2014 szkoły podstawowe	71
Tabela 67 Wyniki egzaminów zewnętrznych w latach 2013 – 2014 gimnazja - część humanistyczna i matematyczno-przyrodnicza	72
Tabela 68 Wyniki egzaminów zewnętrznych w latach 2013 – 2014 gimnazja - język obcy	73
Tabela 69 Poziom zdawalności egzaminów maturalnych uczniów Zespołu Szkół w Dąbrowie Białostockiej w latach szkolnych 2013/2014 – 2015/2016	74
Tabela 70 Działania Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej w zakresie rozwoju kultury, sportu i rekreacji w latach 2010 – 2016 (I – IX)	77
Tabela 71 Działania Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej w zakresie organizowania wypoczynku i rekreacji dzieci w czasie wolnym od zajęć szkolnych w latach 2010 – 2016 (I – IX)	77
Tabela 72 Czytelnictwo – biblioteki, czytelnia przy Miejsko – Gminnym Ośrodku Kultury w Dąbrowie Białostockiej	78
Tabela 73 Aktywność czytelnicza mieszkańców gminy według danych Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Dąbrowie Białostockiej	78
Tabela 74 Infrastruktura sportowa placówek oświatowo – wychowawczych	80
Tabela 75 Środki finansowe przeznaczone na rozwój kultury fizycznej i sportu	81
Tabela 76 Zatrudnienie w Komisariacie Policji w Dąbrowie Białostockiej w latach 2010 – 2015, 2016 I-VI	82
Tabela 77 Wsparcie finansowe Komisariatu Policji w Dąbrowie Białostockiej z budżetu gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 -2016	83
Tabela 78 Wybrane kategorie wykroczeń i przestępstw popełnionych na terenie miasta i gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2010 – 2015, 2016 I-VI	83
Tabela 79 Wybrane działania i interwencje przeprowadzone przez Komisariat Policji w Dąbrowie Białostockiej na terenie miasta i gminy Dąbrowa Białostocka w latach 2014 – 2015, 2016 I-VI	84
Tabela 80 Wykaz parafii prowadzących działalność na terenie gminy Dąbrowa Białostocka	89